

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

ADRODDIAD I'R:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
DYDDIAD:	9 Mawrth 2023
LLEOLIAD:	Hybrid
TEITL:	Adroddiad ynghylch Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft 2022-2023 a'r Ddogfen Fframwaith Llywodraethu
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cyflwyno Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft 2022-23 a diweddariad Dogfen Fframwaith Llywodraethu 2022-23
Er:	Penderfyniad

Cefndir:

Cyflwynwyd adroddiad ynghylch Dogfen y Fframwaith Llywodraethu i'r pwyllgor hwn ar Ionawr 17^{eg} 2023 ([dolen](#)). Roedd yr adroddiad hwn yn rhoi cyflwyniad i'r adolygiad blynyddol o'r fframwaith llywodraethu a'r gofynion y mae'n rhaid i awdurdodau lleol gadw atynt.

Dogfen Fframwaith Llywodraethu wedi'i Diweddarau

Mae Dogfen y Fframwaith Llywodraethu (**Atodiad 1**) wedi'i diweddarau yn dilyn yr adroddiad blaenorol ar Ionawr 17^{eg} i sicrhau ei bod yn parhau'n gyfredol:

- Mae tystiolaeth/camau gweithredu wedi'u dileu o'r ddogfen lle nad yw bellach yn berthnasol neu lle maent wedi'u cwblhau.
- Ychwanegwyd tystiolaeth ychwanegol ar gyfer B3.1 mewn ymateb i drafodaethau yn y cyfarfod blaenorol ynglŷn â'r sgôr uwch o 5/6 i 7/8.
- Camau gweithredu wedi'u diweddarau i adlewyrchu'r sefyllfa ar hyn o bryd gan gynnwys:
  - A1.1 ac A1.2 – Cynnwys bod y Swyddog Monitro yn parhau i roi cyngor ynghylch materion y Cod Ymddygiad, bod arfarniadau wedi aildddechrau. Fe'u diweddarwyd hefyd i adlewyrchu'r sefyllfa ar hyn o bryd gydag Archwilio Cymru ynghylch: Adolygiad Dilydol o'r Gwasanaeth Cynllunio.
  - A1.4 – Wedi'i ddiweddarau i adlewyrchu'r camau gweithredu sy'n weddill ynghylch adolygu Polisi Chwythu'r Chwiban a rhoi adroddiadau am weithgarwch, a ffurflenni diwygiedig Cod Ymddygiad a Datgan Buddiant.
  - A3.1 – Cam gweithredu wedi'i ddiweddarau i egluro Hysbysiadau Preifatrwydd i'w rhoi i Gynghorwyr gan y Swyddog Diogelu Data.
  - A3.1 – Cam gweithredu wedi'i ychwanegu bod y Rheolwr Corfforaethol, Archwilio Mewnol i gwblhau cymhwyster proffesiynol.
  - B3.1 – Cam gweithredu wedi'i ddiweddarau i egluro gweithrediad y polisi Ymgysylltu a Chyfranogi i'w adolygu cyn cwblhau'r cam gweithredu.
  - E2.2 – Ychwanegwyd bod y Gofrestr Penderfyniadau Dirprwyedig i'w chyhoeddi.

Mae'r holl newidiadau i'r Fframwaith ers ei gyflwyno ddiwethaf i'r pwyllgor yn cael eu dangos gan ddefnyddio newidiadau wedi'u marcio mewn coch.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft 2022-23 (gweler **Atodiad 2**) wedi'i baratoi yn unol â'r fframwaith. Mae'n cynnwys:

- Cydnabod cyfrifoldeb am sicrhau llywodraethu da;
- Cyfeiriad at yr asesiad;
- Barn ar lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei rhoi;
- Adroddiad cynnydd ar sut mae problemau a nodwyd y llynedd wedi'u datrys;
- Cynllun gweithredu y cytunwyd arno i ymdrin â materion llywodraethu dros y flwyddyn nesaf; a
- Chasgliad.

ARGYMHELLION:

Gofynnir i'r Pwyllgor:

- i) Nodi'r Ddogfen Fframwaith Llywodraethu wedi'i Diweddarau 2022-23 (**Atodiad 1**); ac
- ii) Argymhell bod y Cyngor yn cymeradwyo Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft 2022-23 (**Atodiad 2**).

RHESWM DROS YR ARGYMHELLION: Symud ymlaen â chyhoeddi Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022-2023.

Atodiadau: **Atodiad 1:** Dogfen Fframwaith Llywodraethu wedi'i Diweddarau 2022-2023
Atodiad 2: Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft 2022-23

Pennaeth y Gwasanaeth: Elin Prysor, Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu / Swyddog Monitro

Swyddog Adrodd: Harry Dimmack, Swyddog Llywodraethu

Dyddiad: 17/02/2023

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adolygiad o'r Fframwaith Llywodraethu 2022-2023

A. Ymddwyn ag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith						
Mae sefydliadau llywodraeth leol yn atebol nid yn unig am y swm y maent yn ei wario, ond hefyd am y ffordd y maent yn defnyddio'r adnoddau y maent yn gyfrifol amdanynt. Mae hyn yn cynnwys atebolrwydd am allbynnau cadarnhaol a negyddol, ac am y canlyniadau a gyflawnwyd ganddynt. Yn ogystal, maent yn ysgwyddo cyfrifoldeb cyffredinol dros wasanaethu budd y cyhoedd drwy lynu wrth ofynion deddfwriaeth a pholisïau'r llywodraeth. Mae'n hanfodol y gall pob sefydliad ddangos, yn ei gyfanrwydd, pa mor briodol yw ei holl weithredoedd a bod systemau ar waith i annog a gorfodi ymlyniad wrth werthoedd moesegol a pharch at reolaeth y gyfraith.						
Is-egwyddorion	Ymddygiad	Tystiolaeth	Yn ddisgwyliedig	✓/X	Sgôr	Gweithred
A1 Ymddwyn ag uniondeb	Elin Prysor / Lowri Edwards/Duncan Hall/Alex Jenkins A1.1 Sicrhau bod yr Aelodau a'r Swyddogion yn ymddwyn ag uniondeb ac yn arwain diwylliant lle maent yn gweithredu'n amlwg ac yn gyson er budd y cyhoedd, gan warchod enw da'r sefydliad drwy wneud hynny	<ul style="list-style-type: none"> • Cod Ymddygiad yr Aelodau (diweddarwyd yn 2016) ac ar gael ar wefan y Cyngor, ar y fewnwyd (CeriNet) o dan Adnoddau Cyngorwyr, ac yn y Cyfansoddiad. • Siart Iif Cod Ymddygiad yr Aelodau (diweddarwyd yn 2016). • Cod Ymddygiad y Swyddogion * (diweddiad wedi'i gwblhau ac yn aros i'w gymeradwyo ar hyn o bryd) ar gael, ynghyd â'r holl bolisiau a strategaethau corfforaethol, ar wefan y Cyngor/CeriNet. • Cadarnhad unigol o ran cydymffurfiaeth. • Darperir hyfforddiant cynefino a hyfforddiant dilynol ar y Cod Ymddygiad a moeseg i'r holl Aelodau. Rhaglen Gynefino gynhwysfawr ar gyfer Aelodau wedi'i chwblhau yn dilyn Etholiadau Lleol 2022 ac roedd yr hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad yn orfodol. • Darparwyd hyfforddiant Moeseg/Twyll ar y cyd ag yswiriwr y Cyngor yn ystod gweithdy chwarterol y Rheolwyr Corfforaethol ar 28.5.2021. Mae sleidiau o'r cyflwyniad yn ffurfio sylfaen modiwl e-ddysgu ar gyfer yr holl Staff a'r Archwilwyr Mewnol ('IA') a'r Gwasanaethau Llywodraethu sy'n gweithio gyda'r gwasanaeth Dysgu a Datblygu i baratoi sefyllfaoedd ar gyfer hyfforddiant. Cefnogir yr hyfforddiant gan adolygiad a gynhaliwyd yn ddiweddar o Strategaeth y Cyngor ynghylch Atal Twyll, Llygredd a Llwgrwobrwyo (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian). • Mae Archwiliad Mewnol dilynol o drefniadau'r Cyngor ynghylch Moeseg yn mynd rhagddo hefyd (yn cael ei adolygu ar hyn o bryd). • Darparir cyngor o ddydd i ddydd gan y Swyddog Monitro ('MO') a'r Swyddog Cymorth Craffu. • Polisi Disgyblu (Tachwedd 2017). • Adolygiad Datblygiad Personol. • Mae Cofrestr o Fuddiannau'r Aelodau ar gael gan Wasanaethau Democraidd y Cyngor. Fe'i hadolygir gan y Swyddog Monitro. • Ceir ffurflenni datgan buddiannau a lletygarwch ar gyfer Swyddogion ac Aelodau ar CeriNet. • Mae MO yn anfon negeseuon atgoffa a chyngor rheolaidd i'r staff drwy e-ddiweddariadau newyddion mewnol. • Mae MO yn monitro ac yn adolygu datganiadau'r Prif Swyddogion bob blwyddyn. 	Codau Ymddygiad	✓	9/10	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p> <p>Bydd y MO yn parhau i gynghori'r Aelodau ynglŷn â'r angen i ddatgan lletygarwch / rhoddion. Bydd MO yn cynghori'r Prif Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cysylltiadau personol agos â Swyddogion eraill neu Aelodau. <p>Adolygiad parhaus o ddatganiadau busnes Prif Swyddogion</p> <p>Bydd MO a Swyddog Corfforaethol Arweiniol y Gwasanaethau Democraidd yn parhau i gynnal adolygiad o'r Aelodau sy'n dal swyddi cyfarwyddwr, swyddi ymddiriedolwr neu aelodaeth pan gânt eu penodi i gyrff allanol, ac i bwyllgorau. Bydd MO yn ystyried adborth gan yr Aelodau a gwerth ychwanegol, a bydd yn parhau i ddiweddarau Cod Ymddygiad yr Aelodau a'r Swyddogion.</p> <p>Diweddarau ffurflen Goddefeb i Aelodau</p>
			Llofnod Unigol i gadarnhau cydymffurfio â'r cod	✓		
			Cynefino ar gyfer Aelodau a Staff newydd ynghylch safon yr ymddygiad a ddisgwyliir	✓		
			Arfarnu perfformiad a adwaenir fel arall yn Adolygiadau Datblygiad Personol	✓		
		Ffurflenni Datgelu'r Swyddogion				

		<ul style="list-style-type: none"> • Rhoddodd MO wybod i'r Prif Swyddogion fod angen iddynt ddatgan cysylltiadau personol agos â Swyddogion eraill neu Aelodau (<u>gweler e-ddiweddariad newyddion MO ar 20.7.2021 ar CeriNet</u>), gan gynnwys rhoi gwybod i'r Prif Swyddogion yng nghyfarfodydd y Grŵp Arweiniol. • Y broses datganiad o fuddiannau i'w hymestyn i gynnwys gofyniad ynghylch partïon cysylltiedig: bod swyddogion ac Aelodau yn datgan os oes perthynas agos rhyngddynt â swyddogion eraill, Aelodau neu athrawon. Datganiad/manylion penodol yn ofynnol os yw hyn yn cynnwys /ddim yn cynnwys Prif Swyddog (a nodi'r berthynas). • Y broses datganiad o fuddiannau i'w hymestyn i gynnwys y gofyniad bod Aelodau yn datgan swyddi Cyfarwyddwyr – enw a rhif y cwmni, am dâl (neu beidio), budd preifat neu benodiad yn y Cyngor. MO i atgoffa'r Aelodau o'r angen i ddatgan yn fanwl gywir yr holl swyddi Cyfarwyddwyr (gan gynnwys cwmnïau segur). • Y broses datganiad o fuddiannau i'w hymestyn i gynnwys y gofyniad bod Aelodau yn nodi rôl benodol o fewn yr aelodaeth – sylwedydd, aelod, gwirfoddolwr, aelod o'r Pwyllgor, aelod o'r Bwrdd neu Ymddiriedolwr. • Y broses datganiad o fuddiannau i'w hymestyn i gynnwys y gofyniad i ddatgan os yw ef/hi neu aelod agos o'r teulu neu unrhyw unigolyn neu sefydliad sy'n gweithredu ar ei ran, ar Fwrdd, pwyllgor rheoli neu grŵp rheoli arall sefydliad y mae'r Cyngor yn cael trafodion arwyddocaol â nhw. • The Code of Conduct for Officers has been substantially reviewed and will be updated soon • Mae'r Cod Ymddygiad i Swyddogion wedi cael ei adolygu'n sylweddol a chaiff ei ddiweddarau cyn bo hir. • Cyngor wedi'i ddiweddarau am Ddatganiadau a Chofrestru Buddiannau Cyflogaion y Cyngor (cyhoeddwyd diweddariadau e-bost yn cynnig newyddion ar 16.12.2021 ac 20.7.2021 gan gynnwys ynghylch Grantiau i fusnesau NDR Cronfa Busnes Cyfyngiadau Covid-19 (cyhoeddwyd diweddariad Newyddion ar 8.1.2021). • Mae arfer MO o hysbysu Swyddogion ynghylch datgelu buddiannau yn parhau. Ceir nodiadau atgoffa rheolaidd trwy gyfrwng Diweddariadau Newyddion ar system CeriNet ac yn y Grŵp Arweiniol. Cyhoeddwyd diweddariad am Ddatganiadau Budd a Lletygarwch Cyflogaion y Cyngor ar 3 Mawrth 2022, 28 Mehefin 2022 a 5 Hydref 2022 ar ar Wefan CeriNet y Cyngor, gan gynnwys dolenni i'r ffurflenni perthnasol a'r Cod Ymddygiad i Gyflogaion Llywodraeth Leol, ynghyd â nodyn atgoffa y dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu geisiadau am gyngor i MO. Hysbysir Prif Swyddogion trwy ddiweddariad newyddion system CeriNet o neges e-bost MO ynghylch datgelu budd a Lletygarwch ac anfonwyd nodyn i atgoffa'r Prif Swyddogion. 			<p>Oedwyd arfarniadau oherwydd Pandemig Covid-19 ond maent bellach wedi ailgychwyn (fe'u cynhaliwyd ym mis Mai 2021 ac maent yn cael eu cynnal dan drefniant rhith o hyd).</p> <p>Caiff Cod Ymddygiad diwygiedig i Swyddogion ei gyhoeddi ar ôl iddo gael ei ddiweddarau a'i gymeradwyo.</p> <p>Swyddogion i gwblhau modiwl e-hyfforddiant Moeseg/Twyll Gorfodol ar ôl iddo gael ei gwblhau a'i gymeradwyo.</p>
--	--	--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Prif Swyddogion wedi'u hysbysu trwy ddiweddariad newyddion system CeriNet am ebost MO ynghylch datgan buddiannau a Lletygarwch a nodyn atgoffa wedi'i anfon at y Prif Swyddogion. • Cynhelir adolygiad ar hyn o bryd o'r cyrff allanol sydd wedi penodi Aelodau, gan gynnwys gwerth ychwanegol, a hefyd, diweddarau'r Cyfansoddiad. • MO i wneud ymholiadau gydag ysgrifenyddion cwmni fel y bo angen i bennu sail buddiannau Aelodau o fewn sefydliadau neu gwmnïau elusennol, a'r sail resymegol. Ceisio diwygio'r Erthyglau Cymdeithasu hefyd neu ymddiswyddo o swyddi Cyfarwyddwyr y Cyngor os oes angen. • Datgelu budd gan Aelodau a Swyddogion mewn cyfarfodydd, ceir cyfle i wneud cyfeiriad at unrhyw rolau/cysylltiadau personol agos ac ati. • Adolygiad parhaus o ddatganiadau busnes Prif Swyddogion. • Cwblhawyd ffurflenni Goddefeb wedi'u diweddarau ar gyfer Aelodau. • Mae gofyn i aelodau ddiweddarau'r Gofrestr Buddiannau yn unol â'r Cod Ymddygiad, ac yn ogystal, bob blwyddyn, sy'n gyfle i gyfeirio at unrhyw rolau/cysylltiadau personol agos ac ati. Bellach, mae hyn yn cynnwys aelodau lleig/annibynnol o'r Pwyllgor Moeseg a Safonau a'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. Cyhoeddir llyfryn Cofrestr Buddiannau ar gyfer pob Aelod ar Wefan y Cyngor. • Anfonir cyngor rheolaidd rhagweithiol a nodiadau atgoffa i Aelodau a Swyddogion yn ôl y gofyn. • MO i gynghori Swyddogion ymhellach o'r angen i ddatgelu buddiannau mewn sefydliadau sy'n mynd yn groes i fuddiannau'r Cyngor, neu y gallent fynd yn groes iddynt, gan gynnwys: <ul style="list-style-type: none"> ○ Contractwyr; ○ Llywodraethwyr Ysgol; ○ Clercod Cyngorau Tref a Chymuned; ○ Aelodau cyngorau Tref a Chymuned; a ○ Llywodraethwyr Ysgol. • MO i gynghori Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan: <ul style="list-style-type: none"> ○ Swyddi Cyfarwyddwr; a ○ Chyflogaeth arall <p>Gan gynnwys a yw'n gwrthdaro gyda buddiannau'r Cyngor neu beidio.</p> • Diweddarwyd ffurflenni goddefebau i Aelodau (2020). • Rhaid i Swyddogion Cymwys Proffesiynol ac Athrawon fodloni gofynion eu sefydliad/corff proffesiynol. • Mae aelodau yn cwblhau modiwl hyfforddiant AD. • Rhoddir hyfforddiant am safonau ymddygiad i Reolwyr a Staff. • Mae MO yn dosbarthu i arweinwyr grwpiau gwleidyddol ddiweddariadau/penderfyniadau gan Banel Dyfarnu Cymru, a'i rôl ef yw penderfynu ynghylch achosion honedig o dorri 				
--	--	---	--	--	--	--

		<p>amodau gan aelodau etholedig a chyfetholedig yn erbyn cod ymddygiad statudol eu hawdurdod.</p> <ul style="list-style-type: none"> • MO yn cwrdd ag arweinwyr grwpiau gwleidyddol bob chwarter i ystyried eu dyletswyddau newydd i gynnal safonau ymddygiad yr Aelodau yn eu grŵp. • Arweinwyr grwpiau gwleidyddol yn ymgysylltu â'r Pwyllgor Moeseg a Safonau fel y bo angen yn unol â'u dyletswyddau newydd. • Arweinwyr grwpiau gwleidyddol i gwblhau templed yn amlinellu'r camau gweithredu a gyflawnwyd i dystio eu bod wedi cydymffurfio â'u dyletswyddau newydd. • Gweithdrefn Datrys yn Lleol ar gyfer Aelodau: Aelod heb fod mewn grŵp/heb ymlyniad yn cael cyngor/cymorth gan Gadeirydd/Is-gadeirydd y Cyngor. • Mae gan y Pwyllgor Moeseg a Safonau ddyletswyddau newydd (o fis Mai 2022) dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ('Deddf 2021'), a fydd yn cynnwys: • Monitro cydymffurfiaeth gan arweinwyr grwpiau gwleidyddol ar y Cyngor gyda'u dyletswyddau dan A.52A(1) Deddf Llywodraeth Leol 2000; • Cyngori, hyfforddi neu drefnu hyfforddi arweinwyr grwpiau gwleidyddol ar y Cyngor am faterion sy'n ymwneud â'u dyletswyddau dan A.52A(1) Deddf Llywodraeth Leol 2000. • Mae'r ddyletswydd i fonitro cydymffurfiaeth arweinwyr grwpiau gwleidyddol yn ymwneud â safonau ymddygiad, a sicrhau bod hyn yn weladwy ac yn cael ei ddangos yn gyson a gyda thystiolaeth er mwyn diogelu enw da y Cyngor. • Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Rheoli Datblygu (y Pwyllgor Rheolaeth Datblygu gynt) wedi cael ei ddiwygio. • Mae'r ddogfen Gweithdrefnau Gweithredol ar gyfer y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi cael ei diwygio. • Mae'r Cynllun Dirprwyaethau yn cynnwys meini prawf ar gyfer ceisiadau, y mae'n rhaid eu cyfeirio i'r Pwyllgor Rheoli Datblygu, a'r ceisiadau hynny y gellir eu dirprwyo i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol. • Mae Protocol ar gyfer Ymarfer Da i Gynghorwyr yn y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi cael ei gynhyrchu a'i gynnwys yn y Cyfansoddiad. 				
	<p>Elin Prysor A1.2 Sicrhau bod yr Aelodau'n arwain y blaen o ran sefydlu egwyddorion neu werthoedd gweithredol safonol penodol ar gyfer y</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ceir perthynas waith dda â Llywodraeth Cymru, fel un o'r prif reoleiddwyr. Ceir deialog reolaidd â chynrychiolwyr Archwilio Cymru. • Adolygwyd a chymeradwywyd gweledigaeth y Cyngor gan y Cabinet, ac mae'r weledigaeth yn pennu nifer o Amcanion Strategol hirdymor. 	<p>Mae'r safonau yn adlewyrchu Gwerthoedd Gwasanaeth Cyhoeddus Llywodraeth Cymru</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>

	<p>Sefydliad a'i Staff, a'u bod yn cael eu mynegi a'u deall. Dylai'r rhain adeiladu ar Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus (egwyddorion Nolan).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027 yn cynnwys Amcanion Llesiant a Gwella ac yn amlinellu blaenoriaethau ac amcanion lefel uchel y Cyngor gyda champau gweithredu ategol yn flynyddol. Ystyriodd y Cyngor y fersiwn drafft o'r Hunanasesiad ac Adolygiad Blynyddol o Berfformiad ac Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant 2021-22 ar 15.12.22. • Cod Ymddygiad yr Aelodau (2016). • Mae Cofrestr o Fuddiannau'r Aelodau ar gael gan Wasanaethau Democraidd y Cyngor. Fe'i hadolygir gan MO. • Mae'r Aelodau a'r Swyddogion yn datgan buddiannau mewn cyfarfodydd. • Mae'r Prif Swyddogion yn datgan buddiannau bob blwyddyn ac yn ysgwyddo rhwymedigaethau parhaus i ddatgan buddiannau. • Mae'r Aelodau yn diweddarau eu Cofrestr Buddiannau bob blwyddyn ac yn ysgwyddo rhwymedigaethau parhaus i ddatgan buddiannau (gan gynnwys aelodau lleyg/annibynnol y Pwyllgor Moeseg a Safonau a'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu). • Ceir deialog reolaidd ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ('PSOW') a rheoleiddwyr eraill gan gynnwys Estyn, AGC, ICO ac IPCO. • Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Rheoli Datblygu (y Pwyllgor Rheolaeth Datblygu gynt) wedi cael ei ddiwygio. • Mae'r ddogfen Gweithdrefnau Gweithredol ar gyfer y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi cael ei diwygio. • Mae'r Cynllun Dirprwyaethau yn cynnwys meini prawf ar gyfer ceisiadau, y mae'n rhaid eu cyfeirio i'r Pwyllgor Rheoli Datblygu, a'r ceisiadau hynny y gellir eu dirprwyo i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol. • Mae Protocol ar gyfer Ymarfer Da i Gynghorwyr yn y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi cael ei gynhyrchu a'i gynnwys yn y Cyfansoddiad. 	<p>Cyfathrebu gwerthoedd a rennir â'r Aelodau, Staff, y gymuned a phartneriaid</p>	<p>✓</p>		
	<p>Elin Prysor / Lowri Edwards A1.3 Arwain drwy esiampl a defnyddio'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredol safonol hyn fel fframwaith ar gyfer y broses benderfynu a gweithredoedd eraill</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae cofnodion pob pwyllgor yn cynnwys eitem lle y mae gofyn i'r Aelodau a'r Swyddogion ddatgan buddiannau. • Mae'r Cyfansoddiad yn destun adolygiadau cynhwysfawr, ac yn cael ei ddiweddarau yn ôl y gofyn, gan gynnwys newidiadau arfaethedig i'r Gweithgor Trawsbleidiol ar y Cyfansoddiad, i wneud argymhellion am newidiadau i'r Cyfansoddiad i'r Cyngor. Mae diwygiad pellach yn mynd rhagddo, gan bod y Cyfansoddiad yn ddogfen fyw, er mwyn adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol ac yn unol â'r angen. Cymeradwyodd y Cyngor y diwygiadau ar 3.3.22, 8.7.22 a 20.10.22. 	<p>Gwerthoedd arweinyddiaeth a osodir gan Lywodraeth Cymru yn cael eu dilyn.</p> <p>Arferion gwneud penderfyniadau</p> <p>Datganiadau o fuddiannau yn cael eu gwneud mewn cyfarfodydd</p> <p>Ymddygiad mewn cyfarfodydd</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Tybir bod y trefniadau llywodraethu cyffredinol yn cydymffurfio ac yn bodloni arferion da. Nid oes angen camau pellach.</p> <p>Bydd y Grŵp Arweiniol yn cael ei ddiweddarau am e-ddysgu wrth i'r gwasanaeth Adnoddau Dynol roi adroddiadau i'r Grŵp Arweiniol.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Cafodd ymarfer cymharu ei gynnal o'r Cyfansoddiad Cyfredol yn erbyn y Cyfansoddiad Enghreifftiol a gyhoeddwyd gan CLILC gan wneud newidiadau lle y bo angen i sicrhau bod cyfansoddiad y Cyngor yn parhau'n gyfredol. • Mae Gweithgor Trawsbleidiol ar y Cyfansoddiad, sy'n cynnwys Cydbwysedd Gwleidyddol, yn cyfarfod yn rheolaidd i ystyried cynigion ynghylch diweddariadau i'r Cyfansoddiad. Cynhaliwyd cyfarfodydd ar 20.6.22 and 12.9.22. • Mae MO/Swyddog Llywodraethu yn adrodd i'r Cyngor er mwyn diweddarau dirprwyaethau a'r Cyfansoddiad. • Mae'r Cyngor wedi sefydlu Grŵp Gorchwyl a Gorffen i ddatblygu'r camau gweithredu a fydd yn gwella'r Gwasanaeth Cynllunio, gan gynnwys gwneud penderfyniadau. • Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Rheoli Datblygu (y Pwyllgor Rheolaeth Datblygu gynt) wedi cael ei ddiwygio er mwyn datgan yn eglur ei bwrpas, ei rôl a'i gyfrifoldebau, a sut y mae'n cysylltu â'r Blaenoriaethau Corfforaethol. • Mae'r ddogfen Gweithdrefnau Gweithredol ar gyfer y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi cael ei diwygio. Mae'r Gweithdrefnau Gweithredol yn diffinio'r ceisiadau sy'n bwysig yn strategol a'r ceisiadau cynllunio 'mawr'. • Mae'r ddogfen Gweithdrefnau Gweithredol yn rhoi sylw i'r trefniadau mewn perthynas ag aelodau wardiau lleol yn annerch y Pwyllgor. • Mae Protocol ar gyfer Ymarfer Da i Gynghorwyr yn y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi cael ei gynhyrchu a'i gynnwys yn y Cyfansoddiad. • Mae Cynllun Dirprwyaethau y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi cael ei ddiwygio er mwyn iddo ganolbwyntio'n well ar geisiadau sy'n fwy pwysig yn strategol a cheisiadau mawr. • Mae'r Cynllun Dirprwyaethau yn cynnwys meini prawf ar gyfer ceisiadau, y mae'n rhaid eu cyfeirio i'r Pwyllgor Rheoli Datblygu, a'r ceisiadau hynny y gellir eu dirprwyo i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol. • Mae grŵp 'cyfnod callio' wedi cael ei sefydlu o fewn Gweithdrefnau Gweithredol y Pwyllgor Rheoli Datblygu er mwyn adolygu ceisiadau cynllunio a allai, os cânt eu cymeradwyo, wyro'n sylweddol o'r polisi. • Datganiadau Budd blynyddol y Prif Swyddog. • Mae'r <u>Strategaeth Gorfforaethol (2022-2027)</u> yn cynnwys blaenoriaethau'r Cyngor. • Mae'r Amcanion Llesiant a Gwella yn datblygu'r meysydd blaenoriaeth a nodwyd yn <u>Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027</u> ac fe'u hadolygir bob blwyddyn. Datblygir y rhain trwy ymgynghori gyda'r cyhoedd ac Aelodau. Ystyriodd y Cyngor yr Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2020-21 drafft, gan gymeradwyo'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2022-23 ar 21.10.21, a gyhoeddir ar wefan y Cyngor. 	Gwerthoedd cyffredin yn arwain y broses gwneud penderfyniadau	✓		
			Datblygu a chynnal pwyllgor safonau effeithiol	✓		

		<ul style="list-style-type: none"> • Rhaid i'r holl Staff gwblhau modiwl hyfforddiant E-ddysgu gorfodol, a gyflwynwyd ym mis Medi 2017, ynghylch Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 ('WFGA') (rhwng mis Medi 2017 a mis Tachwedd 2021, fe'i cwblhawyd gan 2,834 o gyflogeion, yr oedd 343 wedi ei gwblhau yn Gymraeg a 2,491 yn Saesneg). Rhwng mis Ebrill a mis Tachwedd 2021, roedd 242 o gyflogeion wedi cwblhau'r modiwl, 40 yn Gymraeg, 202 yn Saesneg (* mae'r ffigurau hyn yn cynnwys y rhai sydd wedi gadael). Anfonwyd nodiadau atgoffa i'r Staff nad ydynt wedi cwblhau'r modiwl eto ac mae Grwpiau Arweiniol yn cael adroddiadau o bryd i'w gilydd. • Ystyriwyd materion ynghylch safonau ac ymddygiad aelodau gan <u>Bwyllgor Moeseg a Safonau</u> y Cyngor. Cynhelir cyfarfodydd cyhoeddus yn rheolaidd, ac fe'u cadeirir gan unigolyn annibynnol – pennu goddefebau, ac ystyried materion strategaeth/polisi a chael diweddariadau gan Lyfr Achosion PSOW ac achosion APW. • Prif ddyletswyddau'r Pwyllgor Moeseg a Safonau yw gwella'r safonau o ran ymddygiad yr Aelodau a gweithredu Cod Ymddygiad yr Aelodau. • Hyfforddiant Cod Ymddygiad wedi'i ddarparu i'r holl Aelodau yn dilyn Etholiadau Lleol 2022. • Mae MO yn cynghori'r Pwyllgor a'r Aelodau. • Mae'r Pwyllgor Safonau a Moeseg yn chwarae rhan weithredol o ran hyfforddi Aelodau. • Cynhaliwyd Cynhadledd Safonau 2018 ar y cyd rhwng Cyngor Sir Ceredigion a Chyngor Sir Powys (ar 14 Medi 2018). Y bwriad oedd y byddai Cynghorau Gogledd Cymru yn cynnal cynhadledd debyg yn 2021- fe'i gohiriwyd oherwydd Covid-19. • Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Moeseg a Safonau i'r Cyngor ym mis Hydref 2022. • Mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cynnal ymarfer meincnodi bob blwyddyn er mwyn darparu rhagor o sicrwydd ynglŷn ag adolygu proses y <u>Datganiad Llywodraethu Blynyddol</u> ('AGS'). Wedi'i gadeirio gan aelod anweithredol adroddodd adolygiad Archwilio Mewnol 2021/22 ar 10.3.22 ac adroddodd diweddariad i roi sylw i'r newidiadau a waned ar 6.6.22. • Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu i'r Cyngor ar 23.9.2021 ac fe'i cymeradwywyd. • <u>Strwythur Llywodraethu Covid-19</u> wedi'i gyflwyno gan y Cyngor, gan gynnwys pwerau dirprwyedig dros dro i Brif Weithredwr a Grŵp Arweiniol y Cyngor trwy ddefnyddio Penderfyniadau Brys ar gyfer penderfyniadau sy'n ymwneud ag ymateb y Cyngor i COVID-19), yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor. Adolygwyd Penderfyniadau Brys yr Arweinydd yn rheolaidd, a daeth i ben ar 31.8.2021. 				
--	--	---	--	--	--	--

	<p>Elin Prysor/Alun Williams A1.4 Arddangos, mynegi ac ymgorffori'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredol safonol priodol drwy bolisiau a phrosesau a adolygir yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cyhoeddir Cofnod Penderfyniadau y Grŵp Rheoli Aur ar wefan y Cyngor). • Cyhoeddir <u>Cofnod o'r Penderfyniadau</u> a wneir gan Grŵp Arweiniol Covid-19 ('Grŵp Rheoli Aur') ar Wefan y Cyngor. • Diweddarwyd a chymeradwywyd '<u>Strategaeth i Atal Twyll, Llygredd a Llwgrwobrwyo (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian)</u>' effeithiol gan y Cyngor ar 17.6.21(cadarnhawyd y cofnodion ar 23.9.21). • Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol ynghylch Atal Twyll i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar ddiwedd y flwyddyn. Cyflwynwyd yr adroddiad diwethaf 6.6.22. • Mae <u>Cofrestr o fuddiannau Aelodau</u> ar gael gan Wasanaethau Democrataidd y Cyngor. • Datganiadau budd/lletygarwch ar gyfer Swyddogion, yn ôl y gofyn. • Mae MO yn anfon negeseuon atgoffa ynghylch datgan buddiannau / lletygarwch at y Staff bob chwarter. • Mae NFI yn tynnu sylw at Staff sy'n gyfarwyddwyr cwmnïau sy'n ymdrin â'r Cyngor – os na fydd hyn wedi'i ddatgan, bydd IA yn ymchwilio ac yn rhoi adroddiad i MO. • Diweddarir y datganiadau o fuddiannau'r Prif Swyddogion bob blwyddyn. • Cedwir cofrestr o'r Swyddogion mewn swyddi â chyfyngiadau gwleidyddol, ac mae'r <u>Polisi Cyfyngiadau Gwleidyddol ar Weithwyr Llywodraeth Leol</u> ar gael i'r gweithwyr ar CeriNet. • Darparwyd hyfforddiant Moeseg/Twyll ar y cyd ag yswiriwr y Cyngor yn ystod y gweithdy chwarterol i Reolwyr Corfforaethol ar 28.5.2021. Mae sleidiau o'r cyflwyniad yn sail ar gyfer modiwl e-ddysgu i'r holl Staff, ac mae IA a Gwasanaethau Llywodraethu yn gweithio gyda'r adran Dysgu a Datblygu i baratoi sefyllfaoedd ar gyfer hyfforddiant. • Caiff yr hyfforddiant ei gynorthwyo gan adolygiad a gynhaliwyd yn ddiweddar o Strategaeth y Cyngor ynghylch Atal Twyll, Llygredd a Llwgrwobrwyo (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian). • Cynhaliwyd Archwiliad Moeseg yn ystod 2019. Mae Archwiliad Mewnol dilynol o drefniadau'r Cyngor ynghylch Moeseg yn mynd rhagddo hefyd (yn cael ei adolygu ar hyn o bryd). • Mae <u>Polisi Chwythu'r Chwiban</u> ar gael i Gyflogeion a Chontractwyr (diweddarwyd yn 2018 – yn cael ei adolygu ar hyn o bryd) ar CeriNet a chaiff ei ddiweddarau yn ôl yr angen. • MO yw'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol ('CLO') ac mae'n cynghori'r sawl sy'n chwythu'r chwiban, pan fo hynny'n briodol. • Rhaid i'r holl Staff gwblhau modiwl hyfforddiant E-ddysgu gorfodol ynghylch Chwythu'r Chwiban. Mae MO yn cadw 	<p>Polisiau gwrth-dwyll a llygredd yn gweithio'n effeithiol</p> <p>Cofrestr buddiannau wedi'i diweddarau (Aelodau a Staff)</p> <p>Cofrestr wedi'i diweddarau o roddion a lletygarwch</p> <p>Polisiau chwythu'r chwiban mewn lle ac yn diogelu unigolion sy'n codi pryderon</p> <p>Polisi chwythu'r chwiban ar gael i aelodau'r cyhoedd, staff, partneriaid a chontractwyr</p> <p>Polisi cwynion ac enghreifftiau o ymateb i gwynion am ymddygiad</p> <p>Newidiadau / gwelliannau o ganlyniad i'r cwynion a dderbyniwyd ac a weithredwyd arnynt</p> <p>Cod ymddygiad Aelodau a Swyddogion yn cyfeirio at ofyniad i ddatgan buddiannau</p> <p>Cofnodion yn dangos bod datganiadau o fuddiannau wedi cael eu ceisio a bod datganiadau priodol wedi cael eu gwneud</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caiff Cofrestr o Benderfyniadau Dirprwyedig ei chyhoeddi. • Parhau i fonitro'r nifer sy'n gwneud y modiwl e-ddysgu gorfodol ynghylch chwythu'r chwiban. Mae'n is na'r gofyn ar hyn o bryd. • Adolygir Polisi Chwythu'r Chwiban.
--	--	--	--	---	-------------	---

		<p>cofrestr o gyfeiriadau ac yn adrodd i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu bob 6 mis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rhoddir sylw i bob cwyn yn unol â'r gweithdrefnau corfforaethol sy'n cynnwys camau ffurfiol ac anffurfiol a chaiff y rhain eu cyfleu i Staff yn rheolaidd. • Caiff y system gwynion ei monitro gan y Rheolwr Cwynion a Rhyddid Gwybodaeth Corfforaethol. • Polisi Pryderon Corfforaethol a Chwynion diwygiedig wedi'i gyhoeddi 1.10.2021. • Gweithredir gwelliannau o ganlyniad i gwynion/ argymhellion a gafwyd. • <u>Hysbysiad Preifatrwydd Rhyddid Gwybodaeth a Chwynion y Cyngor.</u> • Ystyrir Adroddiad Cwynion Blynyddol gan y Pwyllgor Archwilio a llywodraethu a'r Cabinet cyn iddo gael ei gymeradwyo gan y Cyngor, ac fe'i cyflwynwyd i'r Cyngor a'i nodi. • Mae'r Adroddiad Cwynion Blynyddol yn cynnwys Gwersi a Ddysgwyd o'r cwynion a gafwyd. • Mae datgan buddiannau yn eitem ar agendâu a chofnodion y <u>Pwyllgor Moeseg a Safonau</u> a'r holl bwyllgorau eraill. • Cyhoeddir <u>cofnodion pob Pwyllgor</u> ar Wefan y Cyngor. • Cyhoeddir <u>Hysbysiadau o Benderfyniadau'r Cabinet</u> ar Wefan y Cyngor. • Mae'r gwaith o baratoi ar gyfer cyhoeddi cofrestr penderfyniadau dirprwyedig yn parhau. Cyhoeddir penderfyniadau dirprwyedig y Pwyllgor Rheoli Datblygiad y Pwyllgor Rheoli Datblygu ar gyfer pob cyfarfod o'r Pwyllgor Rheoli Datblygiad. • Cyhoeddir <u>Cofrestr Contractau</u> ar Wefan y Cyngor. • Newidiadau y mae angen eu gwneud i'r Cyfansoddiad ynghylch y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ôl Deddf 2021 wedi'u cymeradwyo gan y Cyngor 23.9.21, 3.3.22, 8.7.22 a 20.10.22. • Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi cael ei ddiwygio. • Mae'r ddogfen Gweithdrefnau Gweithredol ar gyfer y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi cael ei diwygio. • Mae Protocol ar gyfer Ymarfer Da i Gynghorwyr yn y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi cael ei gynhyrchu a'i gynnwys yn y Cyfansoddiad. • Bydd penderfyniadau sy'n cael eu gwneud yn groes i gyngor swyddogion ac nad ydynt yn bodloni meini prawf y rhestr wirio sy'n cael ei datblygu ar gyfer y Pwyllgor Rheoli Datblygu yn cael eu hadolygu'n flynyddol fel rhan o'r broses Adroddiad Monitro Blynyddol a'u adrodd i'r gweithdrefnau archwilio mewnol. 				
--	--	---	--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> Cyflwynwyd <u>adroddiad</u> am faint y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 21.5.2021, a gytunodd argymhell i'r Cyngor y dylai'r Pwyllgor gynnwys 6 Aelod o'r Cyngor Sir a 3 aelod lleyg (9 at ei gilydd). Cyflwynwyd <u>adroddiad</u> am faint y Pwyllgor i'r Cyngor ar 17.6.2021 a chytunodd y Cyngor i'r un cyfansoddiad o ran aelodau o 5.5.2022. 				
A2 Dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol	Elin Prysor A2.1 Ceisio sefydlu, monitro a chynnal safonau a pherfformiad moesegol y sefydliad	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r <u>Pwyllgor Moeseg a Safonau</u> yn hyrwyddo cydymffurfiaeth foesegol i sicrhau bod gan y cyhoedd ffydd a hyder bod yr Aelodau a'r Swyddogion yn gweithio yn unol â'r safonau moesegol a moesol uchaf. 	Craffu ar y broses o wneud penderfyniadau moesegol Hyrwyddo cydymffurfiaeth foesegol ar lefel corff llywodraethu	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Elin Prysor A2.2 Seilio ymddygiad personol ar werthoedd moesegol a sicrhau eu bod yn treiddio i bob agwedd ar ddiwylliant a gweithrediad y sefydliad	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r <u>Pwyllgor Moeseg a Safonau</u> wedi bod yn rhagweithiol, gan arwain sesiynau hyfforddi a rhoi gweithdrefnau ar waith ar gyfer y trefniadau goddefebau. Yn ddiweddar, adolygwyd y strwythur i wella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd. Mae swyddogion, fel Archwilyr Mewnol, yn llofnodi datganiad blynyddol dan y Cod Moeseg. Cymeradwywyd y Siarter Archwilio Mewnol gan y <u>Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu</u> ar 19 Ionawr 2022. Cynhaliodd Cyngor Sir Caerfyrddin archwiliad annibynnol o foeseg o fewn y Cyngor yn ystod 2019. Mae Archwiliad Mewnol dilynol o drefniadau'r Cyngor ynghylch moeseg yn mynd rhagddo (yn cael ei adolygu ar hyn o bryd). Dosbarthwyd Holiadur er mwyn dadansoddi'r anghenion o ran hyfforddiant i'r Staff drwy gylchlythyr y Cyngor. Roedd y neges yn gofyn am eu barn am ddiwylliant moesegol y Cyngor a bwriedir llunio modiwl hyfforddi yn sgil yr adborth. 	Darparu hyfforddiant ymwybyddiaeth foesegol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach. Mae'r holl gamau gweithredu wedi dechrau ac maent yn parhau.
	Geraint Edwards A2.3 Datblygu a chynnal polisiau a gweithdrefnau cadarn sy'n rhoi pwyslais ar werthoedd moesegol y cytunwyd arnynt	<ul style="list-style-type: none"> Mae Llawlyfr y Gweithwyr yn cael adolygu'n flynyddol, mae ar gael ar <u>CeriNet</u>, mae'n nodi'r disgwyliadau o ran <u>ymddygiad staff</u> ac yn cynnwys y <u>Cod Ymddygiad ar gyfer Gweithwyr Llywodraeth Leol</u>. Hyfforddiant ar gydraddoldeb ac amrywiaeth a recriwtio a dethol gan gynnwys cyfleoedd cyfartal yn orfodol i bob un o Reolwyr Cyngor Sir Ceredigion. Rhaid i bob aelod Staff gwblhau modiwl e-ddysgu ar Gydraddoldeb ac Amrywiaeth. Cymeradwywyd <u>Strategaeth Gaffael 2018-22</u> gan y Cyngor ar 19 Mehefin 2018. Mae hyfforddiant caffael hefyd yn cael ei gyflwyno i'r Staff. Polisiau'r Cyngor ar Recriwtio ac ar y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd. 	Prosesau arfarnu yn ystyried gwerthoedd ac ymddygiad moesegol Polisi penodiadau staff Polisi caffael	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Duncan Hall		Gwerthoedd Cytunedig ar gyfer	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn

	A2.4 Sicrhau ei bod yn ofynnol i gyrff allanol sy'n darparu gwasanaethau ar ran y sefydliad weithredu ag uniondeb ac yn unol â'r safonau moesegol uchel a ddisgwyllir gan y sefydliad	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r <u>Telerau ac Amodau safonol</u> ar gyfer pawb sy'n Cyflenwi Nwyddau a gwasanaethau yn cynnwys amodau sy'n ymwneud â Chydraddoldeb ac Amrywiaeth, ac maent ar gael ar wefan y Cyngor. <u>Strategaeth Gaffael 2018-2022</u> Defnyddir meddalwedd mewnol yn ôl-weithredol i chwilio am daliadau a allai fod wedi'u talu ddwywaith. Mae'r Cyngor wedi llunio Polisi Atal Caethwasiaeth Fodern (a anfonwyd at gontractwyr y Cyngor), Datganiad Blynyddol 2019-2020 ar Atal Caethwasiaeth, a Chod Ymarfer ar Gyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi. 	gweithio mewn partneriaeth - Datganiad o foeseg busnes yn cyfleu ymrwymiad i werthoedd moesegol i gyflenwyr allanol - Gwerthoedd moesegol yn cael sylw mewn contractau gyda darparwyr gwasanaeth allanol			cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Protocolau ar gyfer gweithio mewn partneriaeth	✓		
A3 Parchu rheolaeth y gyfraith	Elin Prysor A3.1 Sicrhau bod yr Aelodau a'r Staff yn dangos ymrwymiad cadarn i reolaeth y gyfraith, ac yn glynu wrth ddeddfau a rheoliadau perthnasol	<ul style="list-style-type: none"> <u>Cyfansoddiad y Cyngor</u> Caiff pwerau statudol a goblygiadau cyfreithiol eu cynnwys ym mhob adroddiad lle mae angen i'r Cabinet wneud penderfyniad. Caiff cyngor/goblygiadau cyfreithiol ac ariannol eu cynnwys ym mhob adroddiad priodol y mae angen penderfynu arno. Mae MO a'r Gwasanaeth Cyfreithiol ar gael i roi cyngor fel y bo'n briodol. Mae'r gwasanaeth IA ar gael i roi cyngor fel y bo'n briodol. Mae MO yn mynd i gyfarfodydd y Grŵp Arweiniol / y Cabinet / y Cyngor. Mae MO yn mynd i lawer o gyfarfodydd cyhoeddus fel mater o drefn, yn ôl y gofyn, os yw ar gael. Os yw MO yn absennol, mae'r Dirprwy MO yn mynd i gyfarfodydd y Cabinet a'r Cyngor. Nid yw'r Grŵp Rheoli Aur yn cwrdd mwyach. Mae Deddf 2021 yn cael effaith ar gyrff corfforaethol, gan gynnwys y Cyngor, ac mae gwaith wedi cael ei wneud ar sicrhau cydymffurfiaeth, gan gynnwys trwy gyfrwng y Gweithgor Trawsbleidiol ar y Cyfansoddiad (mae Aelodau o bob grŵp gwleidyddol yn mynychu hwn), adroddiadau i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r Cyngor, ac mae cynllun Gweithredu y Cyngor wedi cael ei baratoi a'i ddiweddarau yn rheolaidd, a chynhaliwyd cyfarfodydd gyda CLOs a Swyddogion perthnasol, pan fo hynny'n briodol. 	Darpariaethau statudol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Canllawiau statudol yn cael eu dilyn	✓		
			Cyfansoddiad	✓		
	Elin Prysor / Duncan Hall / Alex Jenkins		Disgrifiadau/ manylebion swydd	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn

	<p>A3.2 Creu'r amodau i sicrhau bod y Swyddogion statudol, deiliaid swyddi allweddol eraill, a'r aelodau yn gallu cyflawni eu cyfrifoldebau yn unol â gofynion deddfwriaethol a rheoleiddiol.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae disgrifiadau swydd a manylebau'r person yn diffinio swyddogaethau a chyfrifoldebau gofynnol swyddi'n glir. • Mae disgrifiadau o rôl yr Aelodau'n nodi eu cyfrifoldebau. • Cydymffurfio â Datganiad CIPFA ar Rôl y Prif Swyddog Cyllid mewn Llywodraeth Leol (CIPFA, cyhoeddwyd 13 Ebrill 2016). • Cydymffurfio â Datganiad CIPFA ar Rôl y Pennaeth Archwilio Mewnol mewn Sefydliadau Gwasanaeth Cyhoeddus (CIPFA, cyhoeddwyd 9 Ebrill 2019) a'r cyfraniad a gyhoeddwyd yn nogfen gysylltiedig CIPFA, Rhoi Egwyddorion ar Waith (2019)). • Nodir y cylchoedd gorchwyl yn y Cyfansoddiad. • Adrodd i'r <u>Pwyllgor Archwilio</u> a Llywodraethu. • <u>Rheoliadau Ariannol a Rheolau'r Weithdrefn Ariannol (Dogfen F yn y Cyfansoddiad)</u>. • Rheolau Gweithdrefn <u>Contract</u> (Dogfen G yng <u>Nghyfansoddiad</u> y Cyngor). • Codau Ymddygiad (gweler uchod). • Cydymffurfio â chodau penodol e.e. <u>Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus</u> ('PSIAS', Mawrth 2017) • Rhoi diweddariadau i aelodau'r Pwyllgor Archwilio am dwyll, gan gynnwys adroddiad blynyddol y gwasanaeth IA am atal twyll. • Mae'r Swyddogion Statudol yn atebol i'r Prif Weithredwr ('CE') a'r Cyngor. • Cyfarfodydd rheolaidd rhwng CE, Swyddog A.151 ac MO. • Mae gan y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol ('CMIA') fynediad rhydd a dilyffethair i Aelodau a Swyddogion ar bob lefel, a'r hawl i gael mynediad yn unol â <u>Chyfansoddiad</u> a Siarter Archwilio Mewnol y Cyngor. • Cyhoeddir y Gofrestr o Fuddiannau'r Aelodau ar <u>Wefan y Cyngor</u>. • Sicraodd Deddf 2021 Gydsyniad Brenhinol ym mis Ionawr 2021 ac mae'n gwneud newidiadau i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. • Diweddarwyd Cylch Gorchwyl GAC yn unol â'r Ddeddf newydd. 	<p>Cydymffurfiaeth gyda datganiad CIPF ynghylch rôl y Prif Swyddog Ariannol mewn llywodraeth leol (CIPFA 2016)</p>	<p>✓</p>		<p>cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
			<p>Cylch gorchwyl</p>	<p>✓</p>		
			<p>Cefnogaeth pwyllgor</p>	<p>✓</p>		
<p>Elin Prysor / Duncan Hall</p>	<p>A3.3 Ceisio gwneud y defnydd gorau o'r holl bwerau er budd dinasyddion, cymunedau a rhanddeiliaid eraill</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Prif Swyddogion yn rhoi cymorth a chyngor i'r Aelodau. Mae'n ofynnol cynnwys cyngor/goblygiadau ariannol a chyfreithiol mewn adroddiadau/penderfyniadau a gyhoeddir fel y bo'n briodol. 	<p>Cofnod o'r cyngor cyfreithiol a ddarparwyd gan Swyddogion</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
<p>Elin Prysor</p>	<p>A3.4 Ymdrin yn effeithiol ag achosion o dorri</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae gan MO fynediad uniongyrchol at CE ac mae'n adrodd i'r Cyngor yn gyffredinol ac fel rhan o ddyletswydd statudol. • Mae MO neu gynrychiolydd enwebedig yn mynd i holl gyfarfodydd y Cabinet a'r Cyngor. Mae MO yn gweithredu 	<p>Darpariaethau MO a darpariaethau Swyddog A.151</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni</p>

	darpariaethau cyfreithiol a rheoleiddiol	<p>polisi drws 'agored' ar gyfer Aelodau sydd am gael cyngor am 'ymddygiad' a 'llywodraethu'.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae MO a Swyddog A.151 yn cyfarfod â CE bob mis. • Mae MO a Swyddog A.151 yn aelodau allweddol o'r Grŵp Arweiniol. • Mae'r eitemau a gyflwynir i'r Aelodau benderfynu arnynt yng nghyfarfodydd y Cabinet, y Cyngor a'r Pwyllgorau yn destun cyngor cyfreithiol ac ariannol, a cheir cyfeiriadau at y cyngor ym mhob adroddiad. • Caiff pwerau statudol a goblygiadau cyfreithiol eu cynnwys ym mhob adroddiad lle mae angen i'r Cabinet wneud penderfyniad. • Caiff cyngor/goblygiadau cyfreithiol ac ariannol eu cynnwys ym mhob adroddiad priodol y mae angen penderfynu arno. • Mae MO a'r Gwasanaeth Cyfreithiol ar gael i roi cyngor cyn cyfarfodydd ac yn ystod cyfarfodydd. 	Cofnod o'r cyngor cyfreithiol a ddarparwyd gan Swyddogion	✓		arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Elin Prysor / Alex Jenkins A3.5 Sicrhau bod achosion o lygredd a chamddefnyddio pŵer yn cael eu trin a'u trafod yn effeithiol	<ul style="list-style-type: none"> • Diweddarwyd a chymeradwywyd '<u>Strategaeth i Atal Twyll, Llygredd a Llwgrwobrwyo (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian)</u>' effeithiol gan y Cyngor ar 17 Mehefin 2021(cadarnhawyd y cofnodion ar 23 Medi 2021). • Ymchwiliadau Mewnol, Archwiliad Allanol effeithiol. • <u>Polisi Chwythu'r Chwiban</u> (wrthi'n cael ei adolygu) a Pholisi Disgyblu. • Mae Swyddog yn y tîm IA yn Dechnegydd Atal Twyll achrededig. • Mae Swyddog yn y tîm IA yn meddu ar Dystysgrif mewn Arferion Ymchwilio gan CIPFA ('CCIP'). • Mae'r Cyngor yn cydymffurfio gyda gofynion <u>Menter Twyll Cenedlaethol</u> flynyddol Archwilio Cymru, a gydlynir gan yr Archwilwyr Mewnol ar hyn o bryd. • Cyflwynir adroddiad blynyddol IA ynghylch Atal Twyll i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar ddiwedd y flwyddyn (adroddiad diwethaf wedi'i gyflwyno 6.6.22). • Monitro ac ymateb i rybuddion o dwyll (NAFN, rhwydweithiau ehangach, cymheiriaid, ac ati). • Aelodaeth a chyfranogiad weithredol mewn grwpiau a rhwydweithiau proffesiynol (Tisonline, KHub, ac ati). • Mae IA yn cynnig cyngor i wasanaethau ynghylch gweithredu systemau a phrosesau newydd i sicrhau y caiff rheolaethau mewnol effeithiol eu cynnal. • Mae Swyddogion Enwebedig y Cyngor yn ymgymryd â hyfforddiant amrywiol ynghylch twyll er mwyn cynnal eu gwybodaeth a'u harbenigedd. • Pan fo hynny'n briodol, cyhoeddir gwybodaeth am erlyniadau llwyddiannus ar wefan y Cyngor (ac yn y wasg leol). • Caiff taliadau grant Covid-19 eu harchwilio cyn eu talu (gan ei bod yn haws stopio taliad na'i adfer). 	Polisiâu a gweithdrefnau gwrth-dwyll a llygredd effeithiol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Prawf lleol o sicrwydd (lle y bo'n briodol)	✓		

		<ul style="list-style-type: none"> • Ychwanegwyd archwiliadau rheolaeth ariannol allweddol i'r cynllun archwilio, er mwyn archwilio rheolaethau, llywodraethu a risgiau tra bod staff yn gweithio gartref. • Gall cynllun archwilio blynyddol IA roi sylw i unrhyw anghenion i ail-flaenoriaethu gwaith, gan ganiatáu i IA ymateb i unrhyw newidiadau o ran risg yn y Cyngor.				
--	--	--	--	--	--	--

B. Sicrhau ei fod yn agored a'i fod yn ymgysylltu'n helaeth â rhanddeiliaid						
Gan fod llywodraeth leol yn cael ei rhedeg er lles y cyhoedd, dylai sefydliadau sicrhau bod eu gweithgareddau'n agored. Dylid defnyddio sianeli cyfathrebu ac ymgynghori clir y gellir ymddiried ynddynt i ymgysylltu'n effeithiol â phob grŵp o randdeiliaid, fel dinasyddion unigol a defnyddwyr gwasanaethau, yn ogystal â rhanddeiliaid sefydliadol.						
Is-egwyddorion	Ymddygiad	Tystiolaeth	Yn ddisgwyliedig	✓/X	Sgôr	Gweithred
B1 Bod yn agored	Alun Williams B1.1 Sicrhau bod diwylliant agored ar waith, drwy ddangos, cofnodi a mynegi ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r holl <u>adroddiadau Blynyddol</u> statudol ar gael ar Wefan y Cyngor. <u>Cynllun cyhoeddi y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth.</u> Mae llu o feysydd gwasanaeth ar gael ar-lein gan gynnwys <u>gwybodaeth a hunan-wasanaeth treth gyngor.</u> Nodir nodau a gwerthoedd y Cyngor yn <u>Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027.</u> <u>Gwefan Cyngor Sir Ceredigion.</u> Darlledir cyfarfodydd y Cyngor a'r Cabinet. Mae cyfeiriadau e-bost generig wedi cael eu creu ar gyfer MO a Moeseg a Safonau. Ymatebion rheolaidd ac amserol i'r wasg ac ymholiadau eraill i Reolwyr ac aelodau, yn ogystal ag ymatebion FOI cynhwysfawr. Mae adolygiad o'r cynllun Cyhoeddi FOI yn mynd rhagddo. <u>Polisi Rhyddid Gwybodaeth (Mawrth 2018).</u> Mae Rheolwr Corfforaethol Cwynion a Rhyddid Gwybodaeth yn ei swydd. <u>Hysbysiad Preifatrwydd Cwynion a Rhyddid Gwybodaeth.</u> <u>Polisi Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol (Mawrth 2018).</u> 	<p>Adroddiad Blynyddol</p> <p>Cynllun cyhoeddi FOI</p> <p>Gwybodaeth ar-lein am Dreth Gyngor</p> <p>Nodau a Gwerthoedd yr Awdurdod</p> <p>Gwefan yr Awdurdod</p>	<p>✓</p> <p></p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	7/8	<p>Efallai y bydd gofyn gwneud Mân addasiadau derbynol</p> <p>Diweddarwyd y polisi FOI a'r polisi EIR. Mae adolygiad o'r Cynllun Cyhoeddi FOI yn mynd rhagddo.</p>
	Lowri Edwards B1.2 Gwneud penderfyniadau sy'n agored ynghylch camau gweithredu, cynlluniau, defnyddio adnoddau, rhagolygon, allbynnau a chanlyniadau. Ceir rhagdybiaeth o blaid bod yn agored. Os na wneir hyn, dylid cyfiawnhau'r rhesymau dros gadw penderfyniad yn gyfrinachol	<ul style="list-style-type: none"> Mae holl gyfarfodydd y Cyngor, y Cabinet a'r Pwyllgorau yn agored i'r cyhoedd, a chyhoeddir yr agendâu a'r cofnodion ar wefan y Cyngor (ac eithrio adroddiadau esempt); Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo <u>Protocol Ymgysylltu â'r Cyhoedd Trosolwg a Chraffu (2018) (Dogfen N yn y Cyfansoddiad)</u>, ac fe'i defnyddiwyd ar sawl achlysur. Protocol ar gyfer siarad yn y Pwyllgor Rheoli Datblygiad yn ei le (Rhan 4, Dogfen I yn y <u>Cyfansoddiad</u>). Protocol i'r Aelodau Cabinet gael mynediad i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor (<u>Rhan 5 Dogfen M2 Cyfansoddiad</u>). Yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau Cymru 2021, mae trefniadau wedi cael eu gwneud er mwyn gallu cynnal cyfarfodydd hybrid o fis Mai 2022. Offer newydd wedi cael eu gosod yn y Siambr. Cyfarfodydd y Cyngor a'r Cabinet yn cael eu darlledu ar dudalennau Facebook y Cyngor. Gall aelodau'r cyhoedd fod yn bresennol i weld cyfarfodydd o bell neu mewn person. 	Cofnod o wneud penderfyniadau a deunyddiau ategol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.

	<p>Lowri Edwards B1.3 Darparu tystiolaeth a rhesymau clir dros benderfyniadau mewn cofnodion cyhoeddus ac mewn esboniadau i randdeiliaid, a bod yn glir ynghylch y meini prawf, y sail resymegol a'r ystyriaethau a ddefnyddiwyd. Sicrhau maes o law fod effaith a chanlyniadau'r penderfyniadau hynny'n glir</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lluniwyd <u>offeryn a chanllawiau Asesu Effaith Integredig ('IIA')</u> i lywio proses benderfynu effeithiol, ac maent yn cael eu rhoi ar waith. • Diweddarwyd templed yr adroddiadau i'r Cyngor / Cabinet er mwyn cynnwys cyfeiriad at y goblygiadau cyfreithiol, y goblygiadau o ran staffio, y goblygiadau o ran eiddo / asedau a risgiau ac adlewyrchu'r Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027 newydd. • Defnyddir <u>templedi safonol a chanllawiau</u> ar gyfer adroddiadau i'r Cyngor, y Cabinet a'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu ac mae pob un ohonynt yn cynnwys canlyniadau IIA. • Lle bo'n briodol, mae eitemau y mae angen i'r Cabinet, y Cyngor a'r Pwyllgorau benderfynu arnynt yn destun cyngor cyfreithiol ac ariannol y cyfeirir ato ym mhob adroddiad. • Mae Protocol ar waith ar gyfer perthnasoedd gwaith rhwng Aelodau a Swyddogion (e.e. Protocol Swyddog-Aelod). (<u>Rhan 5 o'r Cyfansoddiad</u>). • Mae'r Protocol Ymarfer Da wedi cael ei greu i helpu Aelodau'r Pwyllgor Rheoli Datblygu i sicrhau y caiff penderfyniadau ynghylch ceisiadau eu gwneud ar sail ystyriaethau cynllunio perthnasol cadarn, ac nid amgylchiadau personol yr ymgeiswyr. • Cyhoeddir calendr o <u>ddyddiadau cyfarfodydd</u>, gan gynnwys blaenraglenni gwaith y Cyngor, y Cabinet a'r Pwyllgorau, ar wefan y Cyngor. • Cyhoeddir adroddiadau blynyddol, Datganiadau o'r cyfrifon, adroddiadau cynnydd am wella yn unol â'r amserlen ofynnol ac maent ar gael ar <u>wefan y Cyngor</u>. • Mae hyfforddiant Ymwybyddiaeth Sefydliadol ar gael fel modiwl dewisol o'r Rhaglen Rheolwyr Corfforaethol, sy'n cynnwys gwybodaeth yn ymwneud â'r broses o wneud penderfyniadau, Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r defnydd o'r IIAs. 	<p>Protocolau gwneud penderfyniadau ✓</p> <p>Pro-forma ar gyfer adroddiadau ✓</p> <p>Cofnod o gyngor proffesiynol wrth wneud penderfyniadau ✓</p> <p>Adroddiadau cyfarfodydd yn dangos manylion am y cyngor a roddwyd ✓</p> <p>Trafodaeth rhwng Aelodau a Swyddogion ar anghenion gwybodaeth Aelodau i gefnogi gwneud penderfyniadau ✓</p> <p>Cytundeb ar y wybodaeth a gaiff ei darparu a'r terfynau amser ✓</p> <p>Dilynir calendr o ddyddiadau ar gyfer cyflwyno, cyhoeddi a dosbarthu adroddiadau yn amserol ✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
	<p>Alun Williams B1.4 Defnyddio dulliau ymgynghori ac ymgysylltu ffurfiol ac anffurfiol i bennu'r ymyriadau/camau gweithredu mwyaf priodol ac effeithiol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae <u>Rhestr Wirio Ymgysylltu ac Ymgynghori</u> ar gael i'r Swyddogion i'w cynorthwyo i benderfynu a ddylid cynnal ymgynghoriad ynghylch newid arfaethedig, ynghyd â chanllawiau ynghylch rhannu canlyniadau ymgynghoriad. • Adroddir casgliadau IIA i'r Cyngor, y Cabinet a'r pwyllgor Trosolwg a Chraffu. Aeth 8 IIA gerbron y Cabinet o 01.04.2022 i 07.12.2022 (2022-23 rhan o'r flwyddyn). • 2021-22, tan 1.12.2021. Pwyllgorau, sy'n cynnwys ymgynghori. 	<p>Strategaeth Llesiant (BGC) a datganiad (ALI) ✓</p> <p>Defnyddio adborth o'r ymgynghoriad ✓</p> <p>Polisi cwynion a defnyddio cwynion ✓</p> <p>Arolwg dinasyddion x</p>	<p>7/8</p>	<p>Gall Mân addasiadau derbyniol fod yn ofynnol</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Cyngor, ar y cyd â phartneriaid, wedi cynnal gweithgarwch ymgysylltu sylweddol er mwyn paratoi <u>Cynllun Llesiant Lleol ac Aseiad Llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ('BGC')</u>. • Pennwyd amcanion llesiant ar gyfer 2022-2023 er mwyn cyflawni <u>Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027</u>. • <u>Adolygwyd y Polisi Cwynion Corfforaethol, cyflwynwyd Polisi newydd i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Dynol ar 7.7.21 ac i'r Cyngor ar 23.9.2021, ac mae Polisi a Gweithdrefnau Pryderon a Chwynion Diwygiedig 2021, ei weithrediad a'i gyhoeddi wedi cael ei gymeradwyo gan y Cyngor.</u> • <u>Adolygwyd Polisi a Gweithdrefn Cwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol.</u> • Lluniwyd <u>offeryn Penderfynu ar Ymgynghoriadau</u> (Coeden Ymgynghori a siart lif). Mae'n cynnwys defnyddio adborth. • Mae gweithgarwch ymgynghori pellach yn cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> ○ Mae swydd Ymgysylltu a Chydraddoldeb newydd wedi cael ei chreu trwy ailstrwythuro'r gwasanaeth Polisi a Pherfformiad; ac ○ Mae'r holl <u>ymgynghoriadau cyfredol</u> ar gael ar wefan y Cyngor; ac • <u>Ymgynghoriadau 2020-2021.</u> • <u>Cyhoeddir ymgynghoriadau yn yr adran Gorfforaethol ar Wefan y Cyngor.</u> • Oherwydd Covid-19, mae'r Cyngor wedi ymgynghori o bell trwy gyfrwng darpariaeth fideogynadledda ac arolygon electronig. • Hyrwyddir <u>ymgynghoriadau</u> trwy Gyfryngau Cymdeithasol • Mae canllawiau wedi'u cyhoeddi ar fewnwyd Cyngor Ceredigion i'r holl staff eu dilyn o ran rhannu adborth â'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau. Mae arwyddion diweddar yn dangos bod Swyddogion yn gwneud cynnydd sylweddol yn y maes hwn. 				
<p>B2 Ymgysylltu'n helaeth â rhanddeiliaid sefydliadol</p>	<p>Alun Williams / Diana Davies B2.1 Ymgysylltu'n effeithiol â rhanddeiliaid sefydliadol i sicrhau bod diben, amcanion a chanlyniadau arfaethedig pob perthynas â rhanddeiliaid yn glir er mwyn cyflawni amcanion llwyddiannus a chynaliadwy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae <u>Cylch Gorchwyl BGC</u> ar gael wefan y Cyngor. • Mae Cylch Gorchwyl Grwpiau Prosiect BGC ar gael. • Cynhelir ymarferion ymgysylltu ac ymgynghori ar y cyd. • Mae'r holl <u>ymgynghoriadau cyfredol</u> ar gael ar Wefan y Cyngor. • Mae prosiectau cydweithredol ar waith ar y cyd â rhanddeiliaid sefydliadol, ac mae trefniadau llywodraethu clir ar waith. • Rhoddwyd trefniadau craffu ar waith ar gyfer BGC. • Cymeradwywyd <u>offeryn a chanllawiau IIA</u> i'w rhoi ar waith. 	<p>Strategaeth gyfathrebu ac ymgysylltu</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> Datblygwyd <u>siart llif a Choeden Penderfynu Ymgynghori</u> ac maent ar gael. 				
Diana Davies B2.2 Creu partneriaethau ffurfiol ac anffurfiol i sicrhau bod modd defnyddio adnoddau'n fwy effeithlon a chyflawni canlyniadau'n fwy effeithiol	<ul style="list-style-type: none"> Mae <u>Rhestr Ymgysylltu gyda Defnyddwyr Gwasanaeth</u> gan gynnwys rhanddeiliaid y dylai'r awdurdod ymgysylltu â nhw yn ei lle, ynghyd â <u>Pholisi Ymgysylltu a Chyfranogiad</u>. Mae <u>Canllawiau a Thempledi Safonau Cydweithio ar gyfer Prosiectau Strategol Newydd ar gael</u>. Mae partneriaethau yn Cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> BGC; Bwrdd Partneriaeth Ranbarthol Gorllewin Cymru; Y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol; Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru; a Tyfu Canolbarth Cymru. Mae'r adolygiad ffurfiol o'r partneriaethau sy'n rhan o'r BGC wedi'i gwblhau. Mae strwythur newydd y partneriaethau wedi bod yn weithredol er mis Mehefin 2018 ac adolygir y partneriaethau yn rheolaidd. Cynhaliwyd adolygiad o'r <u>Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol yn 2019</u> a chraffwyd ar y gwaith hwn. 	Cronfa ddata o randdeiliaid y dylai'r awdurdod ymgysylltu â nhw ac am ba ddiben a chofnod o asesiad o effeithiolrwydd unrhyw newidiadau	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	
Alun Williams / Diana Davies B2.3 Sicrhau bod partneriaethau'n seiliedig ar: <ul style="list-style-type: none"> ymdiriedaeth cyd-ymrwymiad i newid diwylliant sy'n annog ac yn derbyn her gan bartneriaid sicrhau bod y gwerth ychwanegol sy'n deillio o waith partneriaeth yn glir 	<ul style="list-style-type: none"> Darperir cyngor i'r Aelodau a'r Swyddogion sy'n gwasanaethu ar gyrrff allanol. Cyflwynir adroddiadau rheolaidd i'r Cabinet am gyfarfodydd a gweithgareddau partneriaethau. Sefydlwyd partneriaethau fel <u>Tyfu Canolbarth Cymru</u>, gyda threfniadau llywodraethu. Cyflwynir adroddiadau rheolaidd i'r Grŵp Arweiniol a'r Cabinet am gyfarfodydd a gweithgareddau partneriaethau. Trefniadau craffu yn eu lle ar gyfer BGC. Adolygir metrigau partneriaethau yn fewnol, lle bo'n briodol. Mae'r Tîm Cyfreithiol yn rhan o'r gwaith o ddrafftio ac adolygu Cylchoedd Gorchwyl Cytundebau Rhyngawdurdodol ('IAA') a phwyllgorau ffurfiol. Lluniwyd cyfres o ddogfennau sy'n ymwneud â phrosiectau cydweithredu strategol y mae'r Awdurdod yn ystyried ymuno â nhw. Mae'r <u>dogfennau'n</u> cynnwys canllawiau, safonau a thempledi niferus ar gyfer gwahanol gamau'r prosiectau cydweithredu. Mae'r Grwpiau Gweithredol wedi cynnal Hunanasesiadau. Sefydlwyd Cyd-Bwyllgor Trosolwg a Chraffu Tyfu Canolbarth Cymru. 	Strategaeth Llesiant	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	
			Protocolau partneriaeth	✓		

B3 Ymgysylltu â rhanddeiliaid yn effeithiol, gan gynnwys dinasyddion unigol a defnyddwyr gwasanaethau	Alun Williams B3.1 Sefydlu polisi clir ar y math o faterion y bydd y sefydliad yn ymgynghori'n ystyrion â dinasyddion unigol, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid eraill yn eu cylch i sicrhau bod gwasanaeth (neu ddarpariaeth arall) yn cyfrannu at gyflawni'r canlyniadau arfaethedig	<ul style="list-style-type: none"> Lluniwyd <u>Coeden benderfynu a siart lif ynghylch ymgynghori</u> ar gyfer y Staff a'r Aelodau. <u>Rhestr Wirio Ymgysylltu ac Ymgynghori.</u> <u>Polisi Ymgysylltu a Chyfranogiad.</u> Lluniwyd <u>Tudalen Ymgysylltu, Ymgynghoriadau a Phartneriaethau Cymunedol ar CeriNet</u>, sy'n cynnwys dolenni i Bolisi Ymgysylltu a Chyfranogiad, Rhestr Gyfeirio Ymgysylltu ac Ymgynghori, <u>Ymgysylltu gyda Defnyddwyr Gwasanaeth</u> ac Offeryn Gwneud Penderfyniadau wrth Ymgynghori. Mae Polisi Ymgysylltu a Chyfranogiad newydd ar gyfer Cyngor Sir Ceredigion, 'Siarad, Gwrando a Chydweithio' wedi cael ei pharatoi a'i gytuno trwy'r broses ddemocrataidd yn yr hydref 2002 Asesir pob IIA ar gyfer y Cabinet gan y Rheolwr Ymgysylltu a Chyfranogiad, gan gynnwys a oes gweithgarwch ymgysylltu, cynnwys ac ymgynghori effeithiol wedi digwydd a phroses wybodus er mwyn gwneud penderfyniadau strategol. Pecyn Cymorth Ymgysylltu â'r Cyhoedd <u>Rhestr Ymgysylltu â Defnyddwyr Gwasanaethau.</u> Mae gofyn cynnal ymgynghoriad ffurfiol gyda rhanddeiliaid ar gyfer pob cynnig sy'n ymwneud ag ad-drefnu ysgol, trwy gydymffurfio gyda Chod Trefniadaeth Ysgol Llywodraeth Cymru. Mae'r holl <u>ymgynghoriadau cyfredol</u> ar gael ar Wefan y Cyngor. Mae fframwaith monitro partneriaethau yn rhoi adroddiadau i'r Grŵp Arweiniol am yr holl benderfyniadau allweddol a wnaed gan y partneriaethau presennol. 	Cofnod o ymgynghoriadau cyhoeddus ✓ Fframwaith partneriaeth ✓ Cylch Gorchwyl y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ✓	5/6	Derbyniol, ond gall fod angen gwneud mân addasiadau. Oherwydd pandemig COVID-19, bu angen i'r Grŵp Rheoli Aur wneud penderfyniadau am resymau brys (dan drosglwyddiad pŵer y swyddogaeth weithredol dros dro mewn grym tan 31.8.2021 ac ar gyfer gweithdrefnau gweithredol dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004 ar ôl y dyddiad hwnnw), felly mae wedi bod yn amhosibl ymgynghori wyneb yn wyneb gyda'r gymuned ar hyn o bryd i nifer o wasanaethau, felly diwygiwyd y sgorio er mwyn adlewyrchu hyn.
	Alun Williams / Lowri Edwards B3.2 Sicrhau bod dulliau cyfathrebu'n effeithiol a bod yr Aelodau a'r Swyddogion yn deall eu rôl o ran ymgysylltu â'r gymuned	<ul style="list-style-type: none"> <u>Rhestr Wirio Ymgysylltu ac Ymgynghori.</u> <u>Strategaeth Gorfforaethol (2022-2027).</u> <u>Polisi Ymgysylltu a Chyfranogiad wedi'i gymeradwyo.</u> <u>Pecyn Cymorth Ymgysylltu â'r Cyhoedd.</u> <u>Rhestr Ymgysylltu â Defnyddwyr Gwasanaethau.</u> <u>Pecyn Cymorth IIA.</u> <u>Polisi'r Cyfryngau Cymdeithasol (diwygiwyd Awst 2018).</u> <u>Canllawiau ar Frandio Corfforaethol (Mai 2019).</u> Cofnodion cyfarfodydd a digwyddiadau ymgysylltu strwythuredig. 	Tystiolaeth o drafodaethau strwythuredig â rhanddeiliaid ✓ Strategaeth gyfathrebu ✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	B3.3 Alun Williams / Lowri Edwards Annog, casglu a gwerthuso safbwyntiau a phrofiadau	<ul style="list-style-type: none"> <u>Strategaeth Gyfathrebu Gorfforaethol (2019-2022)</u> yn cael ei hadolygu ar hyn o bryd a chaiff Strategaeth newydd ei datblygu yn 2023. 	Strategaeth gyfathrebu ac ymgysylltu ✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni

	<p>cymunedau, dinasyddion, defnyddwyr gwasanaethau a sefydliadau o wahanol gefndiroedd, gan gynnwys cyfeirio at anghenion y dyfodol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Protocol Ymgysylltu â'r Cyhoedd Trosolwg a Chraffu (2016) (<u>Dogfen N yn y Cyfansoddiad</u>). • Mae'r cyfryngau cymdeithasol yn cael eu defnyddio i gael barn y cyhoedd am faterion sy'n cael eu hystyried gan y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu. • <u>Pecyn Cymorth IIIA</u>. • Darperir adroddiadau cryno am weithgareddau ymgynghori ac ymgysylltu i'r Aelodau a defnyddwyr gwasanaethau. • Cofnodion grwpiau ymgysylltu â phobl â nodweddion gwarchoddedig • Cynnwys y gymuned mewn modd effeithiol wrth gyflawni'r gwaith asesu llesiant. • Gwnaed gwaith effeithiol o gynnwys y gymuned gan ymwneud â defnyddwyr gwasanaeth o gefndiroedd gwahanol er mwyn cyfrannu at y Cynllun Cydraddoldeb Strategol newydd. 	<p>Cynnwys cymunedau'n effeithiol</p>	<p>✓</p>		<p>arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
	<p>Alun Williams/Lowri Edwards B3.4 Rhoi systemau adborth effeithiol ar waith i ddangos sut yr ystyriwyd y safbwyntiau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Strategaeth Gyfathrebu Gorfforaethol</u> 2019-2022 yn cael ei hadolygu ar hyn o bryd a chaiff Strategaeth newydd ei datblygu yn 2023. • Darperir adroddiadau cryno am weithgareddau ymgynghori ac ymgysylltu i'r Aelodau ac i ddefnyddwyr gwasanaethau. • Lledaenu <u>canlyniadau ymgynghori</u> a chaiff adroddiadau am yr ymarferion ymgysylltu a'r ymgynghoriadau a gwblhawyd eu postio ar dudalen gyhoeddus y Cyngor ar y we am <u>ymgynghoriadau</u> er mwyn rhoi adborth i'r cyhoedd. • Cyflwynwyd prosesau er mwyn monitro adborth e.e. cyflwynir unrhyw adroddiadau ymgynghori/ymgysylltu i'r pwyllgor Craffu a'r Cabinet er mwyn cyfrannu at eu proses o wneud penderfyniadau. • Caiff adborth o weithgarwch ymgysylltu a sut yr ystyriwyd safbwyntiau pobl ei gofnodi yn yr IIAs. 	<p>Strategaeth gyfathrebu ac ymgysylltu</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau.</p>
	<p>Alun Williams B3.5 Cydbwysu adborth gan grwpiau rhanddeiliaid mwy gweithredol ac adborth gan grwpiau rhanddeiliaid eraill i sicrhau bod pawb yn cael eu cynnwys</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rydym wedi gweithio mewn partneriaeth ag Awdurdodau Lleol a Gwasanaethau Cyhoeddus ar draws Canolbarth a Gorllewin Cymru ar yr adolygiad o'n Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol. Paratowyd cyfres o gwestiynau a fframwaith ymgysylltu ac ymgynghori ar y cyd ac o ganlyniad i hynny, cafwyd adborth gan bobl â nodweddion gwarchoddedig. 	<p>Prosesau ar gyfer delio â gofynion cystadleuol o fewn y gymuned, er enghraifft, ymgynghori</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
	<p>Diana Davies B3.6 Ystyried buddiannau cenedlaethau'r dyfodol o drethdalwyr a defnyddwyr gwasanaethau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cyflawnwyd <u>Asesiad Llesiant</u> (BGC) a fydd yn llywio'r gwaith o ddatblygu <u>Cynllun Llesiant Lleol</u> y BGC sydd i'w gyhoeddi ym mis Mai 2023. 	<p>Adroddiadau Asesiad Llesiant</p>	<p>✓ ✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r <u>Amcanion Llesiant Corfforaethol</u> wedi'u eu cynnwys yn <u>Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027</u> y Cyngor ac fe'u hadolygir bob blwyddyn. Cyhoeddir <u>adroddiad blynyddol</u> ar y cynnydd a sicrhawyd yn erbyn amcanion Llesiant a blaenoriaethau Corfforaethol y Cyngor ar Wefan y Cyngor. Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu CCUHP - Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn. Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Safonau Cyfranogi. 	Datganiad ac Amcanion Llesiant	✓		
--	---	--------------------------------	---	--	--

C. Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

Mae natur ac effaith hirdymor llawer o gyfrifoldebau llywodraeth leol yn golygu y dylai ddiffinio a chynllunio canlyniadau ac y dylai'r rhain fod yn gynaliadwy. Dylai penderfyniadau hybu pwrpas yr awdurdod, cyfrannu at y manteision a'r amcanion arfaethedig, a pharhau i fod o fewn terfynau ei awdurdod a'i adnoddau. Mae cael mewnbwn gan bob grŵp o randdeiliaid, gan gynnwys dinasyddion, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid sefydliadol yn hollbwysig i lwyddiant y broses hon ac i daro cydbwysedd rhwng galwadau sy'n cystadlu â'i gilydd wrth bennu'r blaenoriaethau ar gyfer yr adnoddau cyfyngedig sydd ar gael.

Is-egwyddorion	Ymddygiad	Tystiolaeth	Yn ddisgwyliedig	✓/X	Sgôr	Gweithred
C1 Diffinio canlyniadau	Alun Williams C1.1 Llunio gweledigaeth glir sy'n ddatganiad ffurfiol y cytunir arno o bwrpas a chanlyniadau arfaethedig y sefydliad, sy'n cynnwys dangosyddion perfformiad priodol ac sy'n darparu sylfaen ar gyfer strategaeth gyffredinol, cynlluniau a phenderfyniadau eraill y sefydliad	<ul style="list-style-type: none"> Mae <u>Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cyngor</u> wedi'u cynnwys yn <u>Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027</u> y Cyngor a chânt eu hadolygu bob blwyddyn a'u hadrodd yn yr <u>Hunanasesiad ac Adolygiad Blynyddol o Berfformiad ac Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant</u> a gyhoeddir ar wefan Cyngor Sir Ceredigion. Mae'r Cyngor wedi penderfynu ar bwrpas a gweledigaeth y Cyngor ac maent wedi'u cynnwys yn <u>Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027</u>. Mae'r strategaeth yn dangos sut y bydd yr awdurdod yn cefnogi ac yn hyrwyddo llesiant dinasyddion Ceredigion. Mae'r holl drefniadau Cynllunio yn adlewyrchu'r Edefyn Aur ac maent yn cyfeirio at gynlluniau Corfforaethol, gan gynnwys: <ul style="list-style-type: none"> Cynlluniau Busnes; Y Cynllun Strategol; Adroddiadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol; ac Amcanion Llesiant a Gwella. 	Datganiad ac amcanion llesiant	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Defnyddio'r weledigaeth fel sail ar gyfer cynllunio corfforaethol a chynllunio'r gwasanaeth	✓		
	Alun Williams / Diana Davies C1.2 Pennu'r effaith arfaethedig ar randdeiliaid, neu'r newidiadau ar eu cyfer, gan gynnwys dinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau. Gall fod yn uniongyrchol neu dros gyfnod o flwyddyn neu fwy	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r <u>offeryn a chanllawiau IIA</u> ar gael ac mae hyfforddiant wedi cael ei ddarparu i Swyddogion ac Aelodau. Mae <u>Polisi Ymgysylltu a Chyfranogiad</u> ar gael. Paratowyd <u>Pecyn Adnoddau Ymgysylltu â'r Cyhoedd 2014</u> i ddarparu adnodd hwylus y gall Swyddogion ei ddefnyddio pan fyddant yn paratoi ac yn cynnal ymarfer ymgysylltu effeithiol â chymunedau, yn unol ag Egwyddorion Cenedlaethol Ymgysylltu â'r Cyhoedd. Darperir diweddariadau ar yr arbedion yn y gyllideb a gwaith y Grŵp Datblygu i'r Grŵp Ymgynghorol Trawsbleidiol ar Drawsnewid ac Effeithlonrwydd. Roedd yr Hunanasesiad ac Adolygiad Blynyddol o Berfformiad ac Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant yn cynnwys adolygiad o'r Amcanion Llesiant Corfforaethol. 	Ymgysylltu â'r gymuned a chynnwys cymunedau	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
		Cynlluniau corfforaethol a gwasanaeth	✓			
		Cynllun Llesiant (Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus) a	✓			

			datganiad llesiant (ALI)			
	Alun Williams C1.3 Cyflawni canlyniadau diffiniedig ar sail gynaliadwy o fewn yr adnoddau a fydd ar gael	<ul style="list-style-type: none"> Amlinellir y wybodaeth am <u>berfformiad</u> yn Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella'r Cyngor. Paratwir Cynlluniau Busnes bob blwyddyn a chânt eu monitro bob chwarter gan Fwrdd Perfformiad sy'n cynnwys Aelodau o'r Cabinet a Chadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. Mae'r pum Pwyllgor Trosolwg a Craffu'n craffu'n fanwl ar y broses o bennu'r gyllideb. Y Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Mae'r trefniadau perfformiad chwarterol yn darparu protocol her i sicrhau bod canlyniadau'n cael eu cyflawni. Mae'r broses cynllunio busnes yn cynnwys dyrannu adnoddau. Mae'r Grŵp Trawsbleidiol ar Drawsnewid ac Effeithlonrwydd yn monitro'r Cynllun Strategol a'r camau i ddarparu gwasanaethau o fewn cyllidebau. 	Adroddiadau rheolaidd ar gynnydd	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Alun Williams C1.4 Pennu a rheoli'r risgiau rhag cyflawni canlyniadau	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r trefniadau rheoli perfformiad corfforaethol yn cynnwys asesiad chwarterol o'r risgiau rhag cyflawni canlyniadau neu ddarparu gwasanaethau. Mae'r gwaith o reoli risgiau'n cynnwys logiau risg ar gyfer: <ul style="list-style-type: none"> Cynlluniau Busnes (Lefel 1); Cynlluniau Gwasanaeth (Lefel 2). 	Tueddiadau perfformiad wedi'u sefydlu ac adroddir arnynt. Protocolau rheoli risg	✓ ✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Duncan Hall C1.5 Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau yn effeithiol o ran pennu blaenoriaethau a gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael	<ul style="list-style-type: none"> Caiff mesurau perfformiad lleol eu cynnwys mewn cynlluniau Busnes a chynlluniau cyflenwi gwasanaethau. Mae Cynlluniau Cyfalaf yn cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> Hawliau Tramwy; Priffyrdd; Cynllun y Gyllideb Flynyddol; a Thrawsnewid. Cymeradwyodd y Cabinet y Polisi a'r Strategaeth Rheoli Risgiau, ynghyd â'r Fframwaith Rheoli Risgiau, ar 24 Medi 2019. Cyflwynir hyfforddiant rheoli risgiau i'r Aelodau a'r Uwch-reolwyr. Lluniwyd pecyn e-ddysgu rheoli risgiau ar gyfer yr holl staff eraill, a darparwyd hyfforddiant yn 2019, a threfnwyd gweithdy gydag yswirwyr ar gyfer yr uwch-reolwyr. Ystyrir data am berfformiad gwasanaeth a gyhoeddir, gan gynnwys costau a gwerth am arian, yn rheolaidd mewn adroddiadau gwasanaeth. 	Cyfes o fesurau safon ansawdd wedi'u cytuno ar gyfer pob elfen o'r gwasanaeth ac wedi'u cynnwys mewn cynlluniau gwasanaeth Protocolau rheoli risg	✓ ✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Rheoli disgwyliadau Defnyddwyr gwasanaeth

<p>C2 Manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy</p>	<p>Duncan Hall / Elin Prysor C2.1 Ystyried a chydbwysu effaith gyfun polisïau, cynlluniau a phenderfyniadau ar yr economi, y gymdeithas a'r amgylchedd wrth benderfynu ar y gwasanaethau a ddarperir</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Archwiliwr penodedig yn ystyried trefniadau'r Cyngor i sicrhau ei fod yn defnyddio ei adnoddau'n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol. Yn ei lythyr, dywed fod y Cyngor wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau o ran defnyddio ei adnoddau. Cyhoeddwyd yr Archwiliad diweddaraf o Gynllun Gwella'r Cyngor (2020-2021) ym mis Tachwedd 2020. Daeth yr adroddiad i gasgliad cadarnhaol fod y Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau a'i fod wedi gweithredu yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru i raddau digonol i gyflawni ei ddyletswyddau. Llenwir ffurflen arfarnu cyfalaf ar gyfer prosiectau cyfalaf newydd, sy'n cynnwys y gofyniad ar gyfer y prosiect, ac fe'i defnyddir i asesu gwerth am arian a goblygiadau refeniw prosiectau mawr. Mae'r Strategaeth Buddsoddi Cyfalaf yn rhan o'r <u>Strategaeth Ariannol Tymor Canolig</u>. Mae'r Awdurdod wedi cymryd y camau canlynol i roi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ar waith: <ul style="list-style-type: none"> Paratoi datganiad ac amcanion llesiant; Cynnwys y Nodau Llesiant a'r egwyddor Datblygu cynaliadwy yn y broses cynllunio busnes; Datblygu <u>canllawiau ac offeryn IIA</u> newydd; Sefydlu grŵp a chynllun gweithredu ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol; Mae'r Cyfansoddiad yn cael ei fonitro a'i adolygu o hyd; Cyhoeddwyd <u>asesiad Llesiant Lleol BGC</u> ym mis Mawrth 2017; Cytunwyd ar drefniadau craffu ar gyfer BGC; Bydd adroddiadau'r Cabinet yn cynnwys asesiad o'r effaith gymdeithasol / economaidd / amgylcheddol; Datblygwyd modiwl e-ddysgu gorfodol am y Ddeddf ac fe'i hyrwyddwyd ymhlith holl Staff y Cyngor; Rhaid cyflawni asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb, y gymuned a'r Gymraeg ar gyfer unrhyw gynnig i ailstrwythuro ysgolion, fel sy'n ofynnol dan God Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru; ac Mae'r Aelodau wedi cyfrannu at Fframwaith Craffu Swyddog Cenedlaethau'r Dyfodol o ran WFGA. 	<p>Buddsoddiad cyfalaf wedi'i strwythuro i gyflawni disgwyliadau oes priodol a'r gallu i addasu ar gyfer defnydd yn y dyfodol er mwyn i adnoddau gael eu gwario ar optimeiddio llesiant cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol: rhaglen gyfalaf strategaeth buddsoddi cyfalaf</p>	✓	9/10	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
		<p>Gofynion deddfwriaethol – Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015</p>	✓			
	<p>Duncan Hall C2.2 Ystyried cyfnod hirach wrth wneud penderfyniadau, gan ystyried risg a gweithredu'n dryloyw os oes gwrthdaro posibl rhwng canlyniadau arfaethedig y sefydliad a ffactorau byrdymor fel y cylch</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mae datganiad polisi caffael Cymru yn cydweddu â <u>Strategaeth Gaffael 2018-2022</u> y Cyngor. Mae'r offeryn a'r canllawiau IIA ar gael ac fe'u defnyddir i gefnogi'r broses benderfynu. Cyhoeddir yr holl adroddiadau a <u>chofnodion</u> yn brydlon ac maent ar gael i'r cyhoedd eu gweld. Mae'r holl gyfarfodydd yn cael eu cynnal yn gyhoeddus, yn amodol ar ystyried gwybodaeth wedi'i heithrio yn ôl y diffiniad ohoni yn Neddf Llywodraeth Leol 1972. 	<p>Rhoi datganiad polisi caffael Cymru ar waith</p>	✓	9/10	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
		<p>Cynlluniau corfforaethol yn ystyried cynlluniau gwasanaeth tymor canolig a hirdymor</p>	✓			

	<p>gwleidyddol neu gyfyngiadau ariannol</p>	<ul style="list-style-type: none"> Anogir craffu cyn penderfynu lle bo modd. <u>Y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig.</u> <u>Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027.</u> Y Rhaglen Drawsnewid. 	<p>Trafodaeth rhwng Aelodau a Swyddogion am y wybodaeth y mae ei hangen ar yr Aelodau i'w cynorthwyo i wneud penderfyniadau</p>	<p>✓</p>		
	<p>Cofnod penderfyniadau a deunyddiau ategol</p>		<p>Cofnod penderfyniadau a deunyddiau ategol</p>	<p>✓</p>		
	<p>Alun Williams / Diana Davies C2.3 Penderfynu ar fudd ehangach y cyhoedd wrth gydbwysu buddiannau sy'n gwrthdaro rhwng cyflawni'r manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol amrywiol, drwy ymgynghori lle bo modd, i sicrhau cyfaddawd priodol</p>	<ul style="list-style-type: none"> Cyhoeddwyd <u>Cynllun Llesiant Lleol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus</u> ym mis Mai 2018. Cyhoeddir yr holl adroddiadau a <u>chofnodion</u> yn brydlon ac maent ar gael i'r cyhoedd eu gweld. Mae'r holl gyfarfodydd yn cael eu cynnal yn gyhoeddus, yn amodol ar ystyried gwybodaeth wedi'i heithrio yn ôl y diffiniad ohoni yn Neddf Llywodraeth Leol 1972. Mae MO yn rhoi cyngor. Mae <u>Rhestrau Gwirio Ymgysylltu ac Ymgynghori</u> ar gael ar CeriNet. Cynllun Gweithredu Grŵp WFGA ar draws y Cyngor. <u>Offer a chanllawiau IIA.</u> 	<p>Cynllun Llesiant (BGC)</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
			<p>Cofnod o wneud penderfyniadau a deunyddiau ategol</p>	<p>✓</p>		
			<p>Protocolau ar gyfer ymgynghori</p>	<p>✓</p>		
	<p>Alun Williams / Lowri Edwards C2.4 Sicrhau mynediad teg a chyfartal at wasanaethau</p>	<ul style="list-style-type: none"> <u>Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024.</u> Mae <u>adroddiad monitro Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2021-2022</u> wedi'i gymeradwyo a'i gyhoeddi ar wefan y Cyngor. <u>Safonau'r Gymraeg.</u> <u>Adroddiad Monitro Blynyddol ar Safonau'r Gymraeg.</u> Cyflwynwyd Adroddiad Cwynion a Chanmoliaeth Blynyddol 2021/22 i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 21.9.22 ac fe'i cymeradwywyd gan y Cyngor ar 24.11.22. Rhaid i'r holl Staff gwblhau modiwl e-ddysgu gorfodol am Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg. Cafodd yr Aelodau Hyfforddiant Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg a Chydraddoldeb fel rhan o'u Rhaglen Gynefino. 	<p>Datblygu protocolau i sicrhau mynediad teg a bod canllawiau statudol yn cael eu dilyn</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>

D. Penderfynu ar yr ymyriadau sydd eu hangen i wneud y gorau o'r camau i gyflawni'r canlyniadau arfaethedig						
Mae llywodraeth leol yn cyflawni canlyniadau arfaethedig drwy gymysgedd o ymyriadau cyfreithiol, rheoleiddiol, ac ymarferol. Mae penderfynu ar y cymysgedd iawn o ymyriadau yn ddewis strategol hanfodol bwysig y mae'n rhaid i lywodraeth leol ei wneud i sicrhau ei bod yn cyflawni'r canlyniadau arfaethedig. Mae angen prosesau penderfynu cadarn i sicrhau bod modd cyflawni canlyniadau diffiniedig mewn ffordd sy'n darparu'r cyfaddawd gorau rhwng y gwahanol fathau o adnoddau, gan hwyluso gweithrediadau effeithiol ac effeithlon ar yr un pryd. Mae angen adolygu'r penderfyniadau a wnaed yn barhaus i wneud y gorau o'r camau i gyflawni canlyniadau.						
Is-egwyddorion	Ymddygiad	Tystiolaeth	Yn ddisgwyliedig	✓/X	Sgôr	Gweithred
D1 Penderfynu ar ymyriadau	Lowri Edwards / Elin Prysor D1.1 Sicrhau bod penderfynwyr yn cael dadansoddiad gwrthrychol a thrylwyr o amryw o opsiynau sy'n dangos sut y byddai'r canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni, ac yn cynnwys y risgiau sy'n gysylltiedig â'r opsiynau hynny. Drwy hynny, gellir sicrhau'r gwerth gorau, waeth sut y caiff gwasanaethau eu darparu	<ul style="list-style-type: none"> Mae <u>canllawiau ac offeryn IIA</u> ar gael, a darparwyd hyfforddiant i Swyddogion ac Aelodau. Sefydlwyd grŵp rheoli prosiectau corfforaethol i ffurfioli'r gwaith o ddatblygu a rheoli prosiectau. Defnyddir templedi adrodd safonol yn y broses benderfynu. Mae hyfforddiant Ymwybyddiaeth Sefydliadol ar gael fel modiwl dewisol o'r Rhaglen Rheolwyr Corfforaethol, sy'n cynnwys gwybodaeth yn ymwneud â'r broses o wneud penderfyniadau, Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r defnydd o'r IIAs, ac mae'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ac MO (CLO-Cyfreithiol a Llywodraethu) yn rhoi cyngor yn ôl yr angen. Cyhoeddwyd Polisi, Strategaeth a Fframwaith Rheoli Risg (cymeradwywyd gan y Cabinet ar 24.9.10) ynghyd â rhaglen hyfforddiant i Aelodau, Rheolwyr Uwch a Rheolwyr, ar CeriNet ac mae ar gael i'r holl Aelodau o Staff. Diwygiwyd y dogfennau i adlewyrchu risgiau ychwanegol a gwybodaeth gefndirol er mwyn gwneud penderfyniadau gwybodus. Adroddir y Gofrestr Risg Corfforaethol yn rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu (9.9.2021, 3.6.2021) 	<p>Trafodaeth rhwng Aelodau a Swyddogion am y wybodaeth y mae ei hangen ar yr Aelodau i'w cynorthwyo i wneud penderfyniadau</p> <p>Protocolau gwneud penderfyniadau</p> <p>Arfarniadau o'r opsiynau</p> <p>Cytundeb ar y wybodaeth a gaiff ei darparu a'r terfynau amser.</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Duncan Hall D1.2 Ystyried adborth gan ddinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau wrth benderfynu ar welliannau i wasanaethau neu wasanaethau nad oes eu hangen mwyach er mwyn blaenoriaethu galwadau sy'n cystadlu â'i gilydd o fewn yr adnoddau cyfyngedig sydd ar gael, gan gynnwys pobl, sgiliau, tir ac asedau, gan gadw'r effaith yn y dyfodol mewn cof	<ul style="list-style-type: none"> Diweddarwyd y <u>Strategaeth Ariannol Tymor Canolig</u> yn rheolaidd, a chymeradwywyd y fersiwn cyfredol sy'n trafod y cyfnod o 2021/22 ymlaen gan y Cyngor ar 5.3.2021. Mae <u>offeryn coeden penderfyniadau ymgynghori</u> yn cynnwys adran sy'n cynnig canllawiau am ledaenu canlyniadau ymgynghori. Ceir her ariannol o ran arbedion ar Wefan y Cyngor. 	Strategaeth Ariannol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
D2 Cynllunio ymyriadau	Alun Williams D2.1 Sefydlu a gweithredu cylchoedd cynllunio a rheoli cadarn sy'n cwmpasu cynlluniau, blaenoriaethau a thargedau strategol a gweithredol	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> Adroddiad Gwasanaeth y Swyddog Arweiniol Corfforaethol; Bwrdd Perfformiad; a Chyfarfodydd y Panel Gweithredol chwarterol. 	Calendr o'r dyddiadau ar gyfer datblygu a chyflwyno cynlluniau ac adroddiadau yn cael ei ddilyn.	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.

		<ul style="list-style-type: none"> Defnyddir calendr i roi gwybod am derfynau amser, a chyhoeddir dyddiadau'r Bwrdd / Panel Gweithredol gyda'r adroddiadau. 				
Alun Williams / Diana Davies / Lowri Edwards D2.2 Ymgysylltu â rhanddeiliaid mewnol ac allanol i benderfynu sut y dylid cynllunio a darparu gwasanaethau a gweithredoedd eraill	<ul style="list-style-type: none"> <u>Strategaeth Gyfathrebu Gorfforaethol 2019-2022</u> yn cael ei hadolygu ar hyn o bryd. Caiff strategaeth newydd ei datblygu yn 2023. Mae gan <u>BGC Ceredigion Gynllun Llesiant Lleol</u> a ddatblygwyd ac a ddarparwyd ar y cyd â rhanddeiliaid a phartneriaid allanol. Mae BGC wedi cynnal <u>Asesiad Llesiant Lleol</u> sydd wedi cyfrannu at y <u>Cynllun Llesiant Lleol</u> ac <u>Amcanion Llesiant y Cyngor</u> dros y blynyddoedd nesaf. 	<p>Strategaeth gyfathrebu ac ymgysylltu</p> <p>Cynlluniau llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus</p>	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	
Alun Williams D2.3 Ystyried a monitro'r risgiau sy'n wynebu pob partner wrth gydweithio, gan gynnwys risgiau a rennir	<ul style="list-style-type: none"> Mae gan bob prosiect cydweithredu mawr drefniadau llywodraethu a rheoli, gan gynnwys rheoli risg. Ystyrir pob prosiect gan y Panel Rheoli Prosiect Corfforaethol, a fynychir gan IA hefyd ac mae'n fforwm effeithiol ar gyfer cynghori/herio ac amlygu risgiau wrth i feysydd Gwasanaeth ddatblygu prosiectau, gan gynnwys prosiectau cydweithio. Mae'r Panel Rheoli Prosiect Corfforaethol yn helpu i sicrhau bod prosiectau yn rhoi ystyriaeth gynnar i: Ddeddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol; i ganllawiau eraill; i gyllid, caffael, llywodraethu a threfniadau cyfreithiol; i oblygiadau AD; lechyd a Diogelwch; ac Archwilio. Gwella trefniadau prosiect cyn adrodd i'r Grŵp Datblygu a phrosesau awdurdodi eraill. Bydd newidiadau deddfwriaethol yn cael eu hystyried e.e. mae'r gwaith yn parhau mewn perthynas â gweithredu newidiadau deddfwriaethol megis newidiadau Deddf LGEW 2021 ac ystyried/monitro risgiau y mae pob partner yn eu hwynebu wrth gydweithio, gan gynnwys risgiau a rennir. Cynhelir cyfarfodydd ac mae gwaith paratoi yn cael ei wneud, er enghraifft, ynghylch gofyniad Deddf 2021 am Gyd-bwyllgorau Corfforedig, gan gynnwys risgiau posibl ac a rennir (sefydlwyd grŵp CJC, a chynhaliwyd y cyfarfod cyntaf ar 19 Ebrill 2021, er mwyn ystyried y gofyniad i sefydlu CJC Canolbarth Cymru yn unol â Deddf 2021). Mae trefniadau Craffu ar y Cyd priodol yn eu lle mewn perthynas â Bwrdd Tyfu Canolbarth Cymru. Yn yr un modd, bydd gan Gyd-Bwyllgor Corfforedig Canolbarth Cymru drefniadau is-bwyllgor priodol yn eu lle (Cyd-Bwyllgor Craffu, Safonau ac Archwilio a Llywodraethu) – mae'r trefniadau yn cydymffurfio gyda deddfwriaeth a'i Reolau Sefydlog 	<p>Fframwaith partneriaethau / cydweithredu</p> <p>Protocol rheoli risg</p>	✓	9/10	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p> <p>Parhau i ystyried newidiadau deddfwriaethol e.e. Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.</p> <p>Gweithredu newidiadau deddfwriaethol, megis newidiadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ac ystyried/monitro risgiau y mae pob partner yn eu hwynebu wrth gydweithio, gan gynnwys risgiau a rennir.</p>	
Russell Hughes-Pickering D2.4 Sicrhau bod trefniadau'n hyblyg ac yn ystwyth i sicrhau bod modd addasu'r systemau i	<ul style="list-style-type: none"> Sefydlwyd Grŵp Rheoli Prosiectau Corfforaethol i ffurfioli'r gwaith o ddatblygu a rheoli prosiectau. Sicrhau bod Staff sy'n meddu ar sgiliau rheoli prosiectau ar gael. Mae hyn yn helpu i sicrhau bod prosiectau'n rhoi sylw i'r materion a ganlyn yn gynnar: Deddf Llesiant Cenedlaethau'r 	Protocolau cynllunio	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	

	gyflawni allbynnau pan fydd amgylchiadau'n newid	<p>Dyfodol; canllawiau eraill; trefniadau cyllid, caffael, llywodraethu a chyfreithiol; goblygiadau o ran Adnoddau Dynol; Iechyd a Diogelwch; ac Archwilio. Gwella trefniadau prosiectau cyn rhoi adroddiadau i'r Grŵp Datblygu ac i brosesau awdurdodi eraill.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helpu i bennu'r gofynion cyfalaf i'w cynnwys mewn rhaglenni cyfalaf yn y dyfodol. 				
	Alun Williams D2.5 Pennu dangosyddion perfformiad lleol priodol (yn ychwanegol at y dangosyddion perfformiad statudol neu genedlaethol perthnasol eraill) fel rhan o'r broses gynllunio i nodi sut i fesur perfformiad gwasanaethau a phrosiectau	<ul style="list-style-type: none"> • Pennwyd a chymeradwywyd dangosyddion perfformiad lleol ar gyfer pob elfen gwasanaeth a'u cynnwys yn y cynllun gwasanaeth, a rhoddir adroddiadau rheolaidd yn eu cylch. • Gweithredir y broses Cynllunio Busnes ar gyfer 2022-23 a rhennir Cynlluniau Busnes Lefel 1 gyda'r Tîm Perfformiad ac Ymchwil. • Nodwyd mesurau perfformiad ym mhob Cynllun Busnes Lefel 1 y maent yn eu tro wedi cael eu trosi i'r Dangosfwrdd adrodd ar gyfer pob gwasanaeth. Mae'r mesurau hyn wedi cael eu craffu yn agos ac wedi cael eu cymeradwyo'n derfynol gan yr arweinwyr uwch. Mae gwasanaethau yn adrodd yn erbyn y mesurau hyn fel rhan o'r broses rheoli perfformiad ar gyfer y flwyddyn. 	Cafodd dangosyddion perfformiad lleol eu pennu a'u cymeradwyo ar gyfer pob elfen o'r gwasanaeth a'u cynnwys yn y cynllun gwasanaeth, ac adroddir arnynt yn rheolaidd	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Alun Williams D2.6 Sicrhau bod capasiti ar gael i baratoi'r wybodaeth sydd ei hangen i adolygu ansawdd gwasanaethau'n rheolaidd	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> ○ Cyfarfodydd wythnosol y Grŵp Arweiniol; ○ Adroddiadau cynnydd chwarterol ynghylch Cynlluniau Busnes lefel 1; ○ Cyfarfodydd y Bwrdd Perfformiad bob chwarter; a ○ Chyfarfodydd y Panel Gweithredol bob chwarter. 	Adroddiadau yn cynnwys canlyniadau perfformiad manwl ac yn tynnu sylw at feysydd lle mae angen cymryd camau cywirol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Duncan Hall D2.7 Paratoi cyllidebau yn unol ag amcanion, strategaethau a chynllun ariannol tymor canolig y sefydliad	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Cynlluniau Busnes yn cynnwys gwybodaeth gyllidebol ac ariannol, ac maent yn rhan o'r trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol chwarterol. • Fframwaith y Gyllideb. • Cyfrifyddiaeth Gwasanaethau – Monitro'r gyllideb. 	Tystiolaeth bod cyllidebau, cynlluniau ac amcanion yn cyfateb	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Duncan Hall D2.8 Gosod sylfaen ar gyfer y gwaith o gynllunio adnoddau tymor canol a thymor hir drwy lunio amcangyfrifon realistig o'r gwariant refeniw a'r gwariant cyfalaf er mwyn llunio strategaeth ariannu gynaliadwy	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Mae'r Rheoliadau Ariannol a Rheolau'r Weithdrefn Ariannol (Dogfen F yn y Cyfansoddiad) a'r Canllawiau Rheoli Cyllidebol i gyd yn gyfredol. Datganiadau Sicrwydd y Prif Swyddog.</u> Adolygir y rheolaethau mewnol sydd ar waith yn rheolaidd gan Archwilio Mewnol, yn unol â'r cynllun archwilio blynyddol sy'n seiliedig ar risg. • <u>Strategaeth Ariannol Tymor Canolig.</u> • <u>Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027.</u> • Cymeradwywyd Strategaeth a Chynllun Archwilio Mewnol 2022/2023 gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 10 Mawrth 2022. 	<p>Canllawiau a phrotocolau'r gyllideb</p> <p>MTFS</p> <p>Cynlluniau Corfforaethol</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
D3 Gwneud y gorau o'r camau i gyflawni'r	Duncan Hall D3.1 Sicrhau bod y strategaeth ariannol tymor	<ul style="list-style-type: none"> • Mae newidiadau trwy'r cynllun arbedion corfforaethol wedi bod trwy broses lywodraethu gadarn er mwyn sicrhau bod yr holl arbedion yn cysylltu â'r canlyniad a ddymunir. 	Adborth o arolygon a strategaethau	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni

canlyniadau arfaethedig	canolig yn integreiddio ac yn cydbwysu blaenoriaethau gwasanaethau, fforddiadwyedd a chyfyngiadau eraill ar adnoddau		ymadael / datgomisiynu			arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Newidiadau o ganlyniad	✓		
	Duncan Hall D3.2 Sicrhau bod y broses gyllidebu yn hollgynhwysol, gan ystyried holl gost gweithrediadau dros y tymor canolig a'r tymor hir	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r <u>Rheoliadau Ariannol a Rheolau'r Weithdrefn Ariannol (Dogfen F yn y Cyfansoddiad)</u> a'r Canllawiau Rheoli Cyllidebol i gyd yn gyfredol. Datganiadau Sicrwydd y Prif Swyddog. Adolygir y rheolaethau mewnol sydd ar waith yn rheolaidd gan IA, yn unol â'r cynllun archwilio blynyddol sy'n seiliedig ar risg. Cymeradwywyd Strategaeth a Chynllun Archwilio Mewnol 2022/2023 gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 10/3/22. 	Canllawiau a phrotocolau'r gyllideb	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Duncan Hall D3.3 Sicrhau bod y strategaeth ariannol tymor canolig yn amlinellu'r cyd-destun ar gyfer penderfyniadau parhaus ynghylch materion cyflenwi pwysig neu ymatebion i newidiadau yn yr amgylchedd allanol a allai godi yn ystod y cyfnod cyllidebol er mwyn cyflawni canlyniadau gan wneud y defnydd gorau o'r adnoddau	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r <u>Strategaeth Ariannol Tymor Canolig</u> ar waith. Mae'r cynllun arbedion corfforaethol wedi bod yn destun proses lywodraethu gadarn i sicrhau bod yr holl arbedion yn gysylltiedig â'r canlyniad arfaethedig. 	Strategaeth Ariannol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
		Tueddiadau hirdymor yn cael eu hystyried	✓			
		Oes tystiolaeth ar gyfer hyn?				
Duncan Hall D3.4 Sicrhau bod 'gwerth cymdeithasol' yn cael ei gyflawni drwy gynllunio a chomisiynu gwasanaethau. Mae Deddf Gwasanaethau Cyhoeddus (Gwerth Cymdeithasol) 2012 yn datgan mai hwn yw'r "budd ychwanegol i'r gymuned, yn ychwanegol at brynu nwyddau, gwasanaethau a chanlyniadau'n uniongyrchol"	<ul style="list-style-type: none"> Buddion Cymunedol wedi'u corffori yn ein prosesau a'n polisiau ac wedi cael eu cymhwyso, eu monitro a'u hadrodd arno yn rheolaidd. Caiff Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) ei hintegreiddio yn ein prosesau. 	Cynlluniau gwasanaeth yn dangos ystyriaeth o werth cymdeithasol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	
		Cyflawni gwerth cymdeithasol yn cael ei fonitro a'i adrodd arno	✓			

E. Datblygu capasiti'r sefydliad, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion tu mewn iddo						
Mae angen arweinyddiaeth a strwythurau priodol, yn ogystal â phobl sy'n meddu ar sgiliau, cymwysterau a meddylfryd priodol, ar lywodraeth leol i weithredu'n effeithlon ac yn effeithiol ac i gyflawni'r canlyniadau arfaethedig o fewn y cyfnodau a bennir. Rhaid i sefydliad llywodraeth leol sicrhau bod ganddo'r capasiti i gyflawni ei fandad ei hun ac i wneud yn siŵr bod polisïau ar waith i sicrhau bod gan ei reolwyr gapasiti gweithredol ar gyfer y sefydliad yn ei gyfanrwydd. Bydd yr unigolion a'r amgylchedd y mae'r sefydliad yn gweithredu ynddo yn newid dros gyfnod, felly bydd angen parhaus i ddatblygu ei gapasiti, yn ogystal â'r sgiliau a'r profiad o ran arwain aelodau staff unigol. Caiff arweinyddiaeth sefydliad llywodraeth leol ei chryfhau wrth i bobl o lawer o gefndiroedd gwahanol gymryd rhan ynddi, gan adlewyrchu strwythur ac amrywiaeth cymunedau.						
Is-egwyddorion	Ymddygiad	Tystiolaeth	Yn ddisgwyliedig	✓/X	Sgôr	Gweithred
E1 Datblygu capasiti'r endid	Geraint Edwards E1.1 Adolygu gweithrediadau, perfformiad a'r defnydd o asedau yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn dal i fod yn effeithiol	<ul style="list-style-type: none"> Mae hyfforddiant cynefino corfforaethol a rheoli llinell bellach ar waith. Cyflwynwyd cynlluniau Datblygu Rheolwyr Corfforaethol a chynefino corfforaethol ym mis Ebrill 2018 a'u diwygio ym mis Hydref 2022. Mae'r sesiynau cynefino corfforaethol yn rhan o'r gofynion hyn a rhaid i bob aelod newydd o Staff fynychu sesiwn gynefino. Mae Uwch-reolwyr yn bresennol yn y sesiynau hyn a gynhelir wyneb yn wyneb neu'n rhithiol. Caiff <u>CeriNet</u> (y fewnwyd a'r adnodd Adnoddau Dynol i'r Staff a'r rheolwyr) ei hadolygu'n gyson a'i gwella i sicrhau ei bod yn effeithiol. Rheolir Dysgu a Datblygu trwy system CeriNet erbyn hyn, gan ddarparu cyfleoedd i'r holl staff. Cyflwynir modiwlau e-ddysgu i sicrhau bod hyfforddiant a datblygu yn gost-effeithiol lle bynnag y bo modd. Cynllun Perfformiad Personol blynyddol parhaus – mae Adolygiadau Perfformiad yn cysylltu gydag amcanion Corfforaethol a strategol. Mae'r trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn darparu fforwm ar gyfer rheoli perfformiad a pharatoi cynlluniau gweithredu i gyflawni gwelliannau corfforaethol o ran adolygu perfformiad staff. Cryfhawyd y rhain ymhellach trwy gyflwyno arfarniadau blynyddol i'r holl Staff trwy system Adnoddau Dynol Ceri. Darperir rhaglen gynefino i Aelodau newydd. Trefnir hyfforddiant parhaus ar faterion penodol e.e. rheoli'r Trysorlys. Mae Aelodau'n mynd i amryw o ddigwyddiadau, seminarau a chynadleddau (gweler uchod). Mae proses Adolygu Datblygiad Personol ar waith ar gyfer yr Aelodau. 	Adolygiadau rheolaidd o weithgareddau, allbynnau a chanlyniadau a gynlluniwyd.	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Geraint Edwards E1.2 Gwella'r defnydd o adnoddau trwy ddefnyddio technegau priodol fel meincnodi ac opsiynau eraill i benderfynu sut i ddyrannu adnoddau'r awdurdod er mwyn cyflawni canlyniadau'n effeithiol ac yn effeithlon	<ul style="list-style-type: none"> Defnyddio ymchwil ac ymarferion meincnodi. Trwy gyflwyno system gyflogres AD Ceri, bu modd sicrhau bod data ystyrion am Staff ar gael i'r Rheolwyr bob mis er mwyn iddynt fonitro costau, trosiant ac absenoldebau. 	Defnyddio ymchwil ac ymarferion meincnodi	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.

	Alun Williams / Diana Davies E1.3 Cydnabod manteision partneriaethau a chydweithio lle gellir sicrhau gwerth ychwanegol	<ul style="list-style-type: none"> Gweithredu partneriaethau sy'n cyflawni canlyniadau y cytunir arnynt yn effeithiol. Datblygwyd Partneriaethau effeithiol mewn nifer o feysydd a gwasanaethau, gan gynnwys: <ul style="list-style-type: none"> Gwella Ysgolion; Iechyd a Gofal cymdeithasol; a Gwastraff. Mae partneriaethau ychwanegol wedi'u cynnwys yn y Rhestr o Brosiectau Cydweithredu strategol. 	Gweithredu partneriaethau sy'n cyflawni canlyniadau y cytunir arnynt yn effeithiol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Geraint Edwards E1.4 Paratoi a chynnal cynllun gweithlu effeithiol i wella'r broses strategol o ddyrannu adnoddau	Mae'r broses o gynllunio'r gweithlu mewn modd strategol wedi'i rhoi ar waith gan ddefnyddio pecyn cymorth cynllunio'r gweithlu ac mae'n cael ei gwblhau gan bob maes gwasanaeth. Mae Cynllun y Gweithlu 2022-2027 yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd a chaiff ei gyhoeddi ar ôl cael ei gymeradwyo gan y Cabinet ar ddechrau 2023. Pan fydd yn ei le, adroddir diweddariadau am gynnydd Cynllun y Gweithlu i'r Pwyllgor Craffu.	Cynllun y Gweithlu	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Cynllun datblygu sefydliadol	✓		
E2 Datblygu capasiti arweinyddiaeth y sefydliad ac unigolion eraill	Elin Prysor / Geraint Edwards E2.1 Datblygu protocolau i sicrhau bod arweinwyr etholedig a phenodedig yn negodi â'i gilydd ynghylch eu swyddogaethau yn nyddiau cynnar y berthynas, a'u bod yn parhau i ddeall eu swyddogaethau a'u hamcanion	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r strwythur Swyddogion Uwch ac Arweinwyr wedi diffinio'r rolau hyn, gan gynnwys sut y maent yn integreiddio â'i gilydd. Mae cyd-gyfarfodydd yr Uwch-reolwyr yn sicrhau bod swyddogaethau, cyfrifoldebau ac atebolrwydd yn glir. Mae disgrifiadau swyddi'n diffinio swyddogaethau a chyfrifoldebau gofynnol y swyddi yn glir. Mae'r <u>Cyfansoddiad</u> yn nodi rolau a chyfrifoldebau'r Aelodau (Rhan 3.4, Tabl 4) a'r Uwch-swyddogion (rhan 2 Erthygl 2) Mae'r Pecyn Cymorth Cynllunio Strategol yn cynnwys elfen o gynllunio olyniaeth a rheoli talent. Darperir cyfleoedd Dysgu a Datblygu i'r rheini sy'n ysgwyddo rôl arweiniol ac i ddarpar arweinwyr. 	Disgrifiadau swyddi	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			CE ac arweinwyr yn paru i ystyried y ffordd orau o sefydlu a chynnal dulliau cyfathrebu effeithiol	✓		
	Elin Prysor / Duncan Hall E2.2 Cyhoeddi datganiad sy'n pennu'r mathau o benderfyniadau a ddirprwyir a'r rheini a gedwir er mwyn i'r corff llywodraethu benderfynu arnynt ar y cyd	<ul style="list-style-type: none"> Ceir Cynllun Dirprwyo (Y <u>Cyfansoddiad</u>, Rhan 3.5) sy'n nodi cyfrifoldebau'r Aelodau a'r Swyddogion yn glir. Ceir protocolau ynghylch perthnasoedd gwaith rhwng yr Aelodau a'r swyddogion (e.e. Protocol Swyddog-Aelod). Ceir Codau Ymddygiad ar gyfer Aelodau a Swyddogion. Ceir gweithgorau Swyddogion ac Aelodau ac maent yn gweithredu'n effeithiol. Adolygir <u>Rheolau Gweithdrefn Contract ('CPR') (Rhan 4 Dogfen G yn y Cyfansoddiad)</u> a'r <u>Rheoliadau Ariannol sy'n cyd-fynd â gweithdrefnau ariannol (Rhan 4 Dogfen F yn y Cyfansoddiad)</u> yn rheolaidd e.e. diweddarwyd CPR ym mis Mawrth 2019. 	Cynllun dirprwyo wedi'i adolygu o leiaf yn flynyddol yn sgil newidiadau cyfreithiol a sefydliadol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Rheolau sefydlog a rheoliadau ariannol a adolygir yn rheolaidd	✓		
Elin Prysor E2.3 Sicrhau bod gan yr arweinydd a'r prif weithredwr swyddogaethau arweiniol diffiniedig a	<ul style="list-style-type: none"> Mae <u>Cyfansoddiad</u> y Cyngor yn nodi'r swyddogaethau a'r cyfrifoldebau. Sefydlwyd strwythur Corfforaethol y Cyngor i sicrhau bod modd i'r Swyddogion Statudol gyflawni eu rolau mewn ffordd effeithiol. 	Datganiad clir o rolau a chyfrifoldebau ein gilydd a sut y cânt eu rhoi yn eu lle	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	

	<p>neilltuol o fewn strwythur lle mae'r prif weithredwr yn arwain yr awdurdod i weithredu'r strategaeth ac i reoli'r gwaith o ddarparu gwasanaethau ac allbynnau eraill a bennwyd gan yr Aelodau, a lle mae'r naill yn cadw cydbwysedd o ran awdurdod y llall</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CE yn gyfrifol am adolygu'r strwythur hwn yn ôl y gofyn. • Penderfynodd Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd ar 15.10.21 i gytuno ar set ddiwygiedig y Disgrifiadau Rôl Aelodau, a gynlluniwyd i'w defnyddio gyda Fframwaith Datblygiad (Cymhwysedd) aelodau Cymreig, o Fanylebau Person a Disgrifiadau Rôl Aelodau Fframwaith Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ('CLILC'), sy'n cynnwys disgrifiad rôl o'r Arweinydd (Mae adroddiad er gwybodaeth wedi cael ei baratoi hefyd i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu 19.1.21) 				
	<p>Elin Prysor/Lowri Edwards/Geraint Edwards E2.4 Datblygu gallu'r Aelodau a'r uwch-reolwyr i ddarparu arweinyddiaeth effeithiol ar y cyd ac i sicrhau bod modd i'r sefydliad ymateb yn llwyddiannus i ofynion cyfreithiol a gofynion polisi sy'n newid, yn ogystal â newidiadau a risgiau economaidd, gwleidyddol ac amgylcheddol trwy:</p> <p>– sicrhau bod yr aelodau a'r staff yn gallu cael hyfforddiant cynefino priodol wedi'i deilwra i'w rôl, a bod cyfleoedd hyfforddi a datblygu parhaus sy'n gydnaws ag anghenion unigolion a'r sefydliad ar gael ac yn cael eu hybu</p> <p>– sicrhau bod yr aelodau a'r swyddogion yn meddu ar y sgiliau a'r wybodaeth ac yn cael yr adnoddau a'r cymorth sydd eu hangen arnynt i gyflawni eu swyddogaethau a'u cyfrifoldebau, a sicrhau eu bod yn gallu diweddarau eu gwybodaeth yn barhaus</p> <p>– sicrhau datblygiad personol, sefydliadol a system gyfan drwy ddysgu ar y cyd, gan gynnwys y gwersi a ddysgir o wendidau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rhaglen Gynefino gynhwysfawr i'r Aelodau (hen a newydd) yn dilyn Etholiadau Lleol 2022 • Modiwlau e-ddysgu ar gael i'r Aelodau a chânt eu hannog i'w cwblhau. • Mynediad at gyrsiau/briffiau ar ddeddfwriaeth newydd. • Darparu cyfleoedd i Swyddogion gael hyfforddiant sgiliau ac atgoffa parhaus. • Gweithdai i'r Aelodau a drefnir yn ôl yr angen. • Adolygiadau personol ar gyfer Swyddogion. • Darparu cyfleoedd i'r Aelodau gael hyfforddiant sgiliau ac atgoffa, a'u hadolygu'n barhaus (gweler uchod), gan gynnwys Cynllun Adolygu Datblygiad Personol. • Fe'i gwneir fel rhan o fanyleb person swyddi cyllid a chyfreithiol allweddol (cymhwyster gorfodol, gofynion swydd). 	<p>Mynediad at gyrsiau/briffiau ar ddeddfwriaeth newydd</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>

	<p>Ilywodraethu mewnol ac allanol</p> <p>Lowri Edwards/ Geraint Edwards E2.5 sicrhau bod yr Aelodau a'r Staff yn gallu cael mynediad at raglen gynefino briodol sydd wedi'i theilwra i'w swyddi a bod cyfleoedd hyfforddi a datblygu parhaus sy'n cydweddu â gofynion unigolion a'r sefydliad ar gael ac yn cael eu hybu</p>	<ul style="list-style-type: none"> Nod y Cyngor yw sicrhau lefel safon Siarter Cymru ar gyfer Cymorth a Datblygiad Aelodau. Mae disgrifiadau rôl aelodau yn eu lle ac yn cael eu diweddarau pan fydd amgylchiadau'n newid. Datblygwyd proses ar gyfer Adolygiadau Datblygiad Personol Aelodau a defnyddir y wybodaeth i ddatblygu Cynllun Hyfforddiant Aelodau. Mae cynlluniau Datblygu Rheolwyr Corfforaethol a Chynefino yn eu lle. Mae cyflwyno <u>CeriNet</u> fel mewnwyd ac adnodd AD i'r staff a'r rheolwyr wedi gwella effeithiolrwydd. Mae gwybodaeth gynefino ar gael, ynghyd â Llawlyfr Staff a Phecyn Adnoddau i Reolwyr. Caiff pecynnau e-ddysgu eu datblygu a'u cyflwyno yn rheolaidd ar gyfer hyfforddiant gorfodol ac anorfodol i staff ac Aelodau. Cynhelir Adolygiadau Perfformiad gan yr holl Staff fel rhan o fodiwl Rheoli Perfformiad system Ceri. Mae'r trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn darparu'r fforwm ar gyfer anghenion rheoli perfformiad ac ar ôl hynny, wrth baratoi cynlluniau gweithredu er mwyn cyflawni gwelliannau corfforaethol wrth adolygu perfformiad Staff. Darparir rhaglen gynefino ar gyfer Aelodau newydd a darparwyd rhaglen gynefino gynhwysfawr newydd ar ôl yr etholiad (o fis Mai 2022), a fydd yn cynnwys modiwlau e-ddysgu ychwanegol. Trefnir hyfforddiant parhaus ar gyfer materion penodol. Mae aelodau yn mynychu digwyddiadau, seminarau a chynadleddau amrywiol (gweler uchod). 	<p>Strategaeth datblygu'r Aelodau</p> <p>Cynefino a hyfforddiant parhaus Aelodau a rhaglen ddatblygu</p> <p>Mentora a rhaglenni cymorth cymheiriaid</p> <p>Cynlluniau datblygu personol ar gyfer Aelodau a Swyddogion</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
	<p>Lowri Edwards/ Geraint Edwards E2.6 Sicrhau bod gan yr Aelodau a'r Swyddogion sgiliau, gwybodaeth, adnoddau a chymorth priodol i gyflawni eu swyddogaethau a'u cyfrifoldebau, a sicrhau bod modd iddynt ddiweddarau eu gwybodaeth yn barhaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mae cyfleoedd Dysgu a Datblygu ar gael i Staff ac Aelodau ar amryw o bynciau. Gall yr holl Staff gael mynediad at ddigwyddiadau dysgu a datblygu drwy <u>system hunanwasanaeth Ceri</u>. Gall rheolwyr hefyd gadw lle i Staff mewn digwyddiadau perthnasol drwy'r system Hunanwasanaeth i Reolwyr. Darperir hyfforddiant parhaus i'r Aelodau. Cynhelir hunanasesiad craffu bob blwyddyn. 	<p>Er enghraifft, ar gyfer yr Aelodau, gall hyn gynnwys y gallu i:</p> <ul style="list-style-type: none"> graffu a herio cydnabod pan fydd angen cyngor arbenigol allanol hyrwyddo ffydd gweithio mewn partneriaeth arwain y sefydliad 	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>

			<ul style="list-style-type: none"> gweithredu fel arweinydd cymunedol 			
			Systemau a thechnoleg effeithlon yn cael eu defnyddio ar gyfer cymorth effeithiol	✓		
Geraint Edwards E2.7 Sicrhau datblygiad personol, sefydliadol a system gyfan drwy ddysgu ar y cyd, gan gynnwys gwersi a ddysgwyd o wendidau llywodraethu mewnol ac allanol	<ul style="list-style-type: none"> Rydym yn cynllunio olyniaeth trwy drafod a chymryd camau gweithredu o fewn meysydd gwasanaeth a chyda phartneriaid, ac ni ellir darparu tystiolaeth o hyn bob amser. Datblygir hyn ymhellach trwy becyn cymorth cynllunio'r gweithlu Strategol. Mae Rhaglen Rheolwyr Ceredigion yn darparu cyfleoedd datblygu personol, gan gynnwys trefniadau llywodraethu a gwybodaeth sefydliadol. 	Trefniadau ar gyfer cynllunio olyniaeth	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	
Alun Williams E2.8 Sicrhau bod strwythurau ar waith i annog y cyhoedd i gymryd rhan	<ul style="list-style-type: none"> <u>Rhestr ymgysylltu â Defnyddwyr Gwasanaethau.</u> <u>Polisi Ymgysylltu a Chyfranogiad.</u> Craffu <u>Protocol Ymgysylltu â'r Cyhoedd (2016) (Dogfen N yn y Cyfansoddiad)</u> Mae'r Cyngor yn ymgynghori ac yn ymgysylltu'n barhaus â thrigolion lleol, cwsmeriaid a rhanddeiliaid eraill yn y sir i gael gwybod beth yw eu barn a'u safbwyntiau pan fydd yn paratoi cynlluniau a/neu strategaethau newydd. Mae bob amser yn rhoi ystyriaeth ddyledus i'r adborth sy'n dod i law cyn cytuno ar y fersiynau terfynol. Grwpiau ffocws Defnyddwyr Gwasanaeth. Y pwyllgor Craffu wedi cwblhau arolwg ynghylch hunanasesu. 	Paneli dinasyddion a phreswylwyr	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	
		Cylch gorchwyl y fforwm rhanddeiliaid	✓			
		Strategaeth gyfathrebu ac ymgysylltu	✓			
Lowri Edwards E2.9 Mynd ati i ystyried effeithiolrwydd yr arweinyddiaeth a sicrhau bod yr arweinwyr yn barod i gael adborth adeiladol drwy adolygiadau gan gymheiriaid ac arolygiadau	<ul style="list-style-type: none"> Cynllun datblygu'r Aelodau. Adolygu datblygiad personol yr Aelodau. Cyhoeddir cofnodion presenoldeb bob blwyddyn. Anogir a chynorthwyr Aelodau i gwblhau Adroddiadau Blyneddol, a gyhoeddir ar wefan y Cyngor. Mae Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democraidd yn mynychu'r Rhwydwaith Cenedlaethol, wedi'i hwyluso gan WLGA. Mae Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn mynychu Grŵp Rhwydweithio Cadeiryddion Pwyllgorau Archwilio a Llywodraethu Cymru i ddatblygu'r rôl a chymharu'r rôl o fewn Awdurdodau Lleol. Hyfforddiant wedi'i ddarparu i'r Aelodau (fel rhan o'r rhaglen gynefino i Aelodau (o fis Mai 2022)) hyfforddiant Aelodau Cabinet, hyfforddiant y Pwyllgor Moeseg a Safonau (rôl), 	Adolygu perfformiad aelodau unigol yn rheolaidd gan ystyried eu presenoldeb ac ystyried unrhyw hyfforddiant neu anghenion datblygu	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	
		Adolygiadau gan Gymheiriaid	X			

		hyfforddiant Dyletswyddau Arweinydd Grŵp Gwleidyddol a hyfforddiant y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu (rôl).				
Geraint Edwards E2.10 Sicrhau bod Staff yn atebol trwy adolygiadau perfformiad rheolaidd sy'n ystyried anghenion hyfforddi neu ddatblygu	<ul style="list-style-type: none"> Pecyn cymorth Cynllunio'r Gweithlu strategol yn cynnwys nodi anghenion hyfforddi a dysgu ar gyfer pob maes gwasanaeth. Mae Arfarniadau Perfformiad yn cofnodi anghenion hyfforddi a datblygu drwy system CeriNet. Caiff cynlluniau datblygu staff wedi'u cysylltu ag arfarniadau eu cryfhau wrth gyflwyno modiwl Rheoli Perfformiad yn CeriNet. Rhoi polisïau Adnoddau Dynol priodol ar waith a sicrhau eu bod yn gweithio'n effeithiol. 	<p>Cynllun hyfforddiant a datblygu ✓</p> <p>Mae Cynlluniau datblygu'r staff yn gysylltiedig â'r arfarniadau ✓</p> <p>Rhoi polisïau adnoddau dynol priodol ar waith a sicrhau eu bod yn gweithio'n effeithiol ✓</p>	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	
Geraint Edwards/Lowri Edwards E2.11 Sicrhau bod trefniadau ar waith i gynnal iechyd a lles y gweithlu ac i gynorthwyo unigolion i gynnal eu lles meddwl a chorfforol	<ul style="list-style-type: none"> Polisïau Adnoddau Dynol. <u>Polisi Gweithle Di-fwg.</u> <u>Polisi Camddefnyddio Alcohol a Chyffuriau.</u> Mae'r Cyngor wedi cyflwyno amryw o adnoddau ac opsiynau i wella iechyd a lles y Staff. Cyflwynwyd Strategaeth Iechyd a Lles 2021-2026 er mwyn cynorthwyo'r gwelliant yn iechyd a lles y gweithlu. Mae'r Cyngor wedi penodi Swyddog Iechyd a Llesiant y Gweithwyr er mwyn cydlynw a hybu iechyd a llesiant o fewn y gweithlu. Cyflwynwyd <u>pecyn cymorth Gofal yn Gyntaf i gyflogeion</u> sy'n cynnig: <ul style="list-style-type: none"> Gwasanaeth cwnsela; a Chyngor am faterion ariannol, cyfreithiol, defnyddwyr, gofalu am bobl hŷn, gofal plant a chyflogaeth. Mae'r Cymorth arall sydd ar gael i Staff yn cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> Rhaglen iechyd a lles Rhyngweithiol Therapi Ymddygiad Gwybyddol; Cynllun gofal llygaid; Cynllun talebau gofal plant; Iechyd Da; a Hyfforddiant ymwybyddiaeth ofalgar ar gyfer Staff a Rheolwyr. Mae gwasanaeth cwnsela hefyd ar gael i'r Aelodau. 	Polisïau Adnoddau Dynol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	

F. Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a thrwy reoli arian cyhoeddus mewn ffordd gadarn						
<p>Mae angen i lywodraeth leol sicrhau bod y sefydliadau a'r strwythurau llywodraethu y mae'n eu goruchwyllo wedi rhoi system rheoli perfformiad effeithiol ar waith, a bod modd iddynt gynnal y system honno, i hwyluso darpariaeth effeithiol ac effeithlon o wasanaethau a gynlluniwyd. Mae rheoli risg a rheolaeth fewnol yn rhannau pwysig ac annatod o system rheoli perfformiad ac maent yn hanfodol i gyflawni canlyniadau. Dylid ystyried risg a rhoi sylw iddi fel rhan o bob gweithgaredd penderfynu.</p> <p>Mae system rheolaeth ariannol gadarn y n hanfodol i weithredu polisiau ac i gyflawni canlyniadau arfaethedig, oherwydd ei bod yn gorfodi disgyblaeth ariannol, dyrannu adnoddau'n strategol, cyflenwi gwasanaeth effeithlon, ac atebolrwydd.</p> <p>Mae hefyd yn hanfodol bod diwylliant a strwythur craffu ar waith fel rhan allweddol o brosesau penderfynu, llunio polisiau ac adolygu atebol. Mae diwylliant gweithio cadarnhaol sy'n derbyn, yn hybu ac yn annog her adeiladol yn hollbwysig i graffu llwyddiannus ac i gyflawni llwyddiannus. Mae'n bwysig nodi nad yw diwylliant o'r fath yn digwydd yn awtomatig, ond yn hytrach drwy ymrwymiad cyhoeddus parhaus y rheini sydd mewn awdurdod.</p>						
Is-egwyddorion	Ymddygiad	Tystiolaeth	Yn ddisgwylidig	✓/X	Sgôr	Gweithred
F1 Rheoli risg	Alun Williams F1.1 Cydnabod bod rheoli risg yn rhan annatod o bob gweithgaredd a bod rhaid ei ystyried ym mhob rhan o'r broses benderfynu	<ul style="list-style-type: none"> • Cymeradwyodd y Cabinet y Fframwaith Rheoli Risgiau Corfforaethol ar 24 Medi 2019, ac mae'n cael ei ddiweddarau o hyd. • Ystyrir y Gofrestr Risg Gorfforaethol yn holl gyfarfodydd y Grŵp Arweiniol a'r Swyddogion Arweiniol Corfforaethol, mewn cyfarfodydd Rheoli Perfformiad Corfforaethol, a chan y Pwyllgor Archwilio fel eitem sefydlog ar ei agendâu. • Mae Rheoli Risg yn rhan annatod o'r broses o baratoi cynlluniau busnes gweithredol, a phennu Polisiau a Strategaethau. • Cofnodir risgiau prosiectau a thrawsnewid. • Mae pob Cynllun yn cynnwys logiau Risg, gan gynnwys <ul style="list-style-type: none"> ○ Y Cynllun Ariannol Tymor Canolig; ○ Cynlluniau Busnes (Lefel 1); a ○ Chynlluniau Gwasanaeth (lefel 2). • Caiff trefniadau Rheoli Risg corfforaethol eu harchwilio'n rheolaidd. • Mae rheoli risg yn rhan o raglenni archwilio gwasanaethau unigol / y sefydliad. • 'Risgiau' yw sylfaen rhaglenni gwaith archwilio yr Archwiliad Mewnol, yn unol â'r gofyniad gan system meddalwedd rheoli archwilio MKI/Pentana, ac estynnwyd templed adrodd y Cabinet er mwyn cynnwys risgiau a goblygiadau sy'n codi. 	Protocol rheoli risg	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Alun Williams F1.2 Rhoi trefniadau rheoli risg cadarn ac integredig ar waith a sicrhau eu bod yn gweithio'n effeithiol	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Cymeradwyodd y Cabinet y Polisi a'r Strategaeth Rheoli Risgiau</u> ar 24 Medi 2019. • Mae'r Gofrestr Risgiau Corfforaethol yn eitem sefydlog ar agenda pob cyfarfod o'r Grŵp Arweiniol. Adroddir diweddariadau yn ystod pob Cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu i ddarparu gwybodaeth barhaus a sicrwydd bod risgiau yn parhau i gael eu rheoli. Mae'r Pwyllgor yn cyfeirio materion at Bwyllgorau Craffu, pan fo hynny'n briodol. • Mae gofyn cael diweddariadau rheolaidd ynghylch Risg ar gyfer Perfformiad Corfforaethol. • Mae'r Grŵp Trawsnewid ac Effeithlonrwydd Trawsbleidiol yn monitro'r Risgiau Trawsnewid yn rheolaidd. • Cyflawnir gwaith penodol i Fonitro Risg Prosiect. 	Polisi/strategaeth rheoli risg wedi'i chymeradwyo yn ffurfiol, ei mabwysiadu, ei hadolygu a'i diweddarau yn rheolaidd	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Alun Williams F1.3 Sicrhau bod y cyfrifoldebau ar gyfer	<ul style="list-style-type: none"> • Caiff pob Risg ei dyrannu i Swyddog Arweiniol Corfforaethol (Perchennog Risg). 	Protocol rheoli risg	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni

	rheoli risgiau unigol wedi'u dyrannu'n glir					arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
F2 Rheoli perfformiad	Alun Williams F2.1 Monitro'r camau i ddarparu gwasanaeth yn effeithiol, gan gynnwys cynllunio, pennu manylion, gweithredu a chynnal adolygiad annibynnol ar ôl ei roi ar waith	<ul style="list-style-type: none"> Mae rheoli perfformiad corfforaethol yn gysylltiedig â'r Amcanion Llesiant a Gwella, <u>Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027</u> a chynlluniau BGC. Mae gan y Cyngor nifer o ddangosyddion lleol hefyd sy'n ei helpu i bennu a yw wedi cyflawni'r blaenoriaethau yn ei <u>Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027</u>. Cymeradwyodd y Cyngor yr Hunanasesiad ac Adolygiad Blynyddol o Berfformiad ac Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant 2021-22. Defnyddir gwybodaeth feincnodi wrth ailfodelu gwasanaethau. Asesiadau allanol a mewnol gan: <ul style="list-style-type: none"> Archwilio Cymru; Estyn; Arolygiaeth Gofal Cymru ('ASGC'); Swyddfa'r Comisiynydd Pwerau Ymchwilio ('IPCO'); a Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ('ICO'). Hunanasesiad (Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu) – trafodwyd yr ymarfer hunanasesu yn y gweithdy ar 28.11.22 a chaiff ei gynnal yn 2023. Mae Gwasanaethau Unigol yn cyflawni hunanasesiadau gan ddefnyddio matrices perfformiad. Mae IA yn cynnal hunanasesiad bob blwyddyn ac mae'n destun adolygiad annibynnol allanol/adolygiad gan gymheiriaid bob 5 mlynedd fel sy'n ofynnol gan PSIAS. EQA wedi'i gwblhau mis Mai 2022, adroddiad a chynllun gweithredu dilynol wedi'i gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio 27.9.22 ynghyd â Hunanasesiad Archwiliol Mewnol CMIA. Perfformiad o ran costau (gan ddefnyddio mewnbynnau ac allbynnau). Mae Panel Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn cwrdd bob chwarter. Mae pob Swyddog Arweiniol Corfforaethol yn adrodd i'r Panel hwn a chyhoeddir y Dyddiadau adrodd yn yr adroddiad. Mae Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu'n mynd i'r cyfarfodydd er mwyn iddynt allu pennu meysydd i'w cynnwys yn eu Blaenraglenni Gwaith. 	Map perfformiad sy'n cynnwys mesurau perfformiad pob gweithgaredd allweddol.	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Gwybodaeth meincnodi	✓		
			Perfformiad o ran costau (gan ddefnyddio mewnbynnau ac allbynnau)	✓		
			Calendr o ddyddiadau ar gyfer cyflwyno, cyhoeddi a dosbarthu adroddiadau amserol a ddilynir.	✓		
	Alun Williams / Lowri Edwards/Elin Prysor F2.2 Gwneud penderfyniadau ar sail dadansoddiad a chyngor perthnasol, clir a gwrthrychol sy'n nodi'r goblygiadau a'r risgiau sy'n ymhlyg yn sefyllfa a rhagolwg ariannol, cymdeithasol ac amgylcheddol y sefydliad	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Prif Swyddogion yn rhoi cymorth a chyngor i'r Aelodau. Mae'n ofynnol cynnwys cyngor/goblygiadau ariannol a chyfreithiol mewn adroddiadau/penderfyniadau a gyhoeddir fel y bo'n briodol. Diweddarwyd templed yr adroddiadau i'r Cyngor / Cabinet er mwyn cynnwys cyfeiriad at y goblygiadau cyfreithiol, y goblygiadau o ran staffio, y goblygiadau o ran eiddo/asedau a risgiau. Mae'r Prif Swyddog Cyllid yn rhoi cyngor. Cyhoeddir yr holl adroddiadau a chofnodion yn brydlon ac maent yn agored i'r cyhoedd eu gweld, gan gynnwys: <ul style="list-style-type: none"> Opsiynau ar gyfer argymhellion. Gofynnir i gadeiryddion pwyllgorau craffu ddwyn materion i sylw'r Cabinet 	Trafodaeth rhwng Aelodau a Swyddogion ar anghenion gwybodaeth Aelodau i gefnogi gwneud penderfyniadau	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Cyhoeddi agendâu a chofnodion cyfarfodydd	✓		

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Y Pwyllgor Archwilio yn cyfeirio materion i'r Pwyllgor Craffu ac yn derbyn adroddiadau yn ôl. • Mae'r holl gyfarfodydd yn cael eu cynnal yn gyhoeddus, yn amodol ar ystyried gwybodaeth eithriadig yn ôl y diffiniad ohoni yn Neddf Llywodraeth Leol 1972 ac yn gyfarfodydd hybrid yn unol â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau 2021. • Mae MO yn rhoi cyngor. • Cytundeb ar y wybodaeth y bydd ei hangen a'r terfynau amser. 	Cytundeb ar y wybodaeth y bydd ei hangen a'r terfynau amser	✓		
Lowri Edwards F2.3 Sicrhau bod trefn graffu neu oruchwylio effeithiol ar waith sy'n annog her a thrafodaeth adeiladol ynghylch polisïau ac amcanion cyn penderfynu, yn ystod y broses benderfynu ac ar ôl penderfynu, gan wella perfformiad y sefydliad ac unrhyw sefydliad y mae'n gyfrifol amdano	<ul style="list-style-type: none"> • Mae trefniadau craffu ar waith a gefnogir ac sy'n cynnig cyfleoedd i herio penderfyniadau ac i adolygu'r gwasanaethau a ddarperir. Nod y drefn graffu yw darparu gwerth ychwanegol i'r agenda gwelliant parhaus trwy ei rôl fel "cyfaill beirniadol". Mae'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu hefyd yn darparu cyfleoedd i gyflawni gwaith cyn penderfynu a gwaith llunio polisïau. Mae hon yn swyddogaeth sydd wedi datblygu dros y blynyddoedd diwethaf. Nod y Cyngor yw craffu cyn gwneud penderfyniadau lle bo modd. • Cymeradwywyd y Protocol <u>Ymgysylltu â'r Cyhoedd</u> Trosolwg a Chraffu (2016) (<u>Dogfen N, y Cyfansoddiad</u>) gan y Cyngor a'i ddefnyddio ar sawl achlysur. • Mae trefniadau ar waith i gasglu barn y cyhoedd trwy'r cyfryngau cymdeithasol a'i rannu gyda'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu er mwyn ei hystyried. • Cyhoeddir yr holl agendâu a chofnodion ar wefan y Cyngor. • Cyhoeddir <u>blaenraglenni gwaith</u> ar wefan y Cyngor. • Cyhoeddir cylchoedd gorchwyl ar wefan y Cyngor. • Hyfforddiant i'r Aelodau ar rôl y Pwyllgor Craffu. • Hyfforddiant wedi'i ddarparu i Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Craffu. • Mae <u>manyion aelodaeth</u> yr holl Bwyllgorau Craffu ar gael ar wefan y Cyngor. • Mae Pwyllgor Cydlynw Trosolwg a Chraffu y Cyngor yn gyfrifol am gadw llygad ar effeithiolrwydd cyffredinol <u>BGC</u>. • Ymgwymerwyd â gwaith gyda <u>Swyddfa Cenedlaethau'r Dyfodol</u> i ddatblygu Fframwaith Craffu mewn perthynas â WFGA. • Y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rôl a chyfrifoldeb ar gyfer craffu wedi'i sefydlu ac yn glir • Agenda a chofnodion cyfarfodydd craffu • Tystiolaeth o welliannau o ganlyniad i graffu • Cylch gorchwyl • Hyfforddiant i Aelodau • Aelodaeth • Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn destun craffu effeithiol 	✓	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
Lowri Edwards/Alun Williams F2.4 Rhoi adroddiadau rheolaidd i'r Aelodau a'r uwch-reolwyr ynghylch cynlluniau cyflenwi gwasanaethau a'r camau a gymerwyd i gyflawni canlyniadau	<ul style="list-style-type: none"> • Adolygodd y Cyngor ei drefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn 2017 er mwyn gwella'r gwaith o fonitro ei gynlluniau busnes a'i ddangosyddion perfformiad. Mae'r rhain yn gysylltiedig â'r <u>Amcanion Llesiant Corfforaethol a Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027</u> hefyd. • Mae Bwrdd Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn cyfarfod bob chwarter, ac estynnir gwahoddiad i Gadeiryddion Pwyllgorau Craffu fynychu'r rhain. • Pennir y dyddiadau adrodd ar ddechrau'r flwyddyn. • Cyfeirir Trawsnewid a Risgiau at Baneli a chyfarfodydd Llywodraeth Leol ar y cyd. • Gall Pwyllgorau Craffu ofyn am adroddiadau unrhyw bryd. 	Calendr o ddyddiadau ar gyfer cyflwyno, cyhoeddi a dosbarthu adroddiadau amserol a ddilynir	✓	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.

	<p>Duncan Hall F2.5 Sicrhau bod cysondeb rhwng camau pennu (fel cyllidebau) ac adroddiadau ar ôl gweithredu (e.e. datganiadau ariannol)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mae gwaith monitro ariannol yn digwydd yn rheolaidd ar draws y Cyngor dan drefniadau cyfrifyddu datganoledig, a darperir adroddiadau ffurfiol i'r Cabinet. Mae gwaith monitro hefyd yn rhan o'r adroddiadau rheoli perfformiad chwarterol. Mae'n ofynnol cynnwys goblygiadau ariannol ym mhob adroddiad i'r Cabinet. Mae'r <u>Rheoliadau Ariannol a'r Rheolau'r Weithdrefn Ariannol (Dogfen F yn y Cyfansoddiad) a'r Rheoliadau Contractau (Dogfen G yn y Cyfansoddiad)</u> i gyd yn gyfredol. Cymeradwywyd y <u>Strategaeth Gaffael 2018-2022</u> gyfredol yn 2018. Arferion cyfrifyddu – cydymffurfir â Chodau Ymarfer. Paratoir dangosyddion darbodus a darperir adroddiadau arnynt i'r Cyngor. Cânt eu monitro drwy gydol y flwyddyn. Mae'r gyllideb yn cael ei monitro'n gyson drwy gydol y flwyddyn. Mae IA hefyd yn adolygu'r rheolaethau dros gasglu a monitro incwm. Caiff Cynlluniau Busnes/Gwasanaeth eu monitro i sicrhau bod canlyniadau'n cael eu cyflawni. 	<p>Safonau ariannol, canllawiau</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
<p>F3 Rheolaeth fewnol gadarn</p>	<p>Alun Williams / Amanda Roberts / Alex Jenkins F3.1 Alinio'r strategaeth rheoli risg a'r polisiau ar reolaeth fewnol â'r gwaith o gyflawni amcanion</p>	<ul style="list-style-type: none"> Cymeradwyodd y Cabinet y Polisi a'r Strategaeth Rheoli Risgiau ynghyd â'r Fframwaith Rheoli Risgiau ar 24 Medi 2019. Cyflwynir diweddariadau ynghylch trefniadau Parhad Busnes ac Argyfyngau Sifil Posibl yn rheolaidd yn unol â'r Gofrestr Risg Gorfforaethol, Risg CORP04. Mae'r Grŵp Parhad Busnes ac Argyfyngau Sifil Posibl yn cyfarfod bob chwarter. Mae'r Cynllun Archwilio Mewnol Blynyddol yn cael ei asesu o safbwynt risg ac mae'n ystyried nodau ac amcanion y Cyngor, a'i bolisiau a'i weithdrefnau corfforaethol, gan gynnwys adolygu'r trefniadau corfforaethol ar gyfer Rheoli Risg a phrofi'r mesurau rheoli lliniarol sydd ar waith ar gyfer sampl o'r risgiau a nodir yn y Gofrestr Risgiau Corfforaethol. Cymeradwywyd Strategaeth a Chynllun Archwilio Mewnol 2021-2022 gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 10 Mawrth 2022, ac maent yn parhau i ystyried y risgiau ychwanegol sy'n deillio o'r pandemig. Gall cynllun archwilio blynyddol IA roi sylw i unrhyw angen i ail-flaenoriaethu gwaith, gan ganiatáu i IA ymateb i unrhyw newidiadau o ran risg yn y Cyngor. Mae'r adroddiadau archwilio mewnol a roddir i'r Rheolwyr yn tynnu sylw at y risgiau o beidio â gweithredu unrhyw gamau y mae'r gwasanaeth IA yn eu hargymell. Mae camau gweithredu sylfaenol ac arwyddocaol a argymhellir yn cael eu dilyn i fyny a'u hadrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Os yw'r CMIA o'r farn nad yw Rheolwr wedi rhoi sylw i unrhyw risgiau sylfaenol, adroddir hyn i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, y mae ganddo y disgrisiwn i ofyn i'r Rheolwr fynychu ac esbonio'r rheswm dros y diffyg cydymffurfiaeth. Mae'r Archwilydd a benodwyd yn ystyried trefniadau'r Cyngor er mwyn sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ac yn 	<p>Strategaeth rheoli risg</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach</p>
			<p>Rheoliadau ariannol a rheolau sefydlog</p>	<p>✓</p>		
			<p>Cynllun Archwilio 2018/19</p>	<p>✓</p>		
			<p>Adroddiadau archwilio</p>	<p>✓</p>		

		<p>ei lythyr, mae wedi nodi bod y Cyngor wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau ynghylch y defnydd a wneir o'i adnoddau.</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae Amcanion y Cyngor yn cyd-fynd â Strategaethau. 				
Alun Williams / Alex Jenkins F3.2 Gwerthuso a monitro'r prosesau rheoli risg a rheolaeth fewnol yn rheolaidd	<ul style="list-style-type: none"> Cymeradwyodd y Cabinet Fframwaith Rheoli Risgiau'r Cyngor ar 24 Medi 2019, ac mae'r Cyngor yn parhau i lunio strategaethau a chynlluniau sy'n ystyried y risgiau sy'n deillio o bandemig COVID-19. Mae'r Grŵp Rheoli Argyfyngau a Pharhad Busnes yn cwrdd yn rheolaidd i adolygu Cynlluniau a Threfniadau Argyfyngau a Pharhad Busnes Corfforaethol a Meysydd Gwasanaeth, yn ogystal ag argymhellion sy'n codi o ddigwyddiadau ac ymarferion blaenorol i ddarparu tystiolaeth o'r risg, i bennu'r tueddiadau sy'n dod i'r amlwg, ac i gofnodi unrhyw wersi a ddysgwyd er mwyn mynd i'r afael â nhw. Mae gwerthuso risg bob amser yn ymddangos ar agendâu. Cymeradwywyd Strategaeth a Chynllun Archwilio Mewnol 2022/23 gan y Pwyllgor Archwilio ar 10 Mawrth 2022, ac mae'n parhau i ystyried y risgiau ychwanegol sy'n deillio o'r pandemig. Gall cynllun archwilio blynyddol IA roi sylw i unrhyw angen i ail-flaenoriaethu gwaith, gan ganiatáu i IA ymateb i unrhyw newidiadau o ran risg yn y Cyngor. Cyflwynir Adroddiadau Cynnydd Chwarterol rheolaidd ynglŷn ag Archwilio Mewnol i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu at ddibenion monitro (e.e. cyflwynwyd Adroddiad Cynnydd Archwilio Mewnol ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2022 a 30 Mehefin 2022 i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 27 Medi 2022). Cyflwynir crynodeb o'r gwaith a'r farn archwilio ar sicrwydd yn yr Adroddiad Archwilio Mewnol Blynyddol ar ddiwedd y flwyddyn. Cymeradwywyd Adroddiad Blynyddol IA ar gyfer 2021/22 gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 6 Mehefin 2022 Adolygiadau IA dilynol er mwyn monitro gweithrediad camau gweithredu gofynnol. Caiff y rheolaethau mewnol a'r prosesau risg a llywodraethu eu monitro yn unol â'r Siarter Archwilio Mewnol (cymeradwywyd y fersiwn diwethaf gan y <u>Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu 19/1/22</u>) a'r Cynllun a'r Strategaeth Archwilio Mewnol Blynyddol. 	Cafodd y strategaeth/polisi rheoli risg ei chymeradwyo a'i mabwysiadu'n ffurfiol, ac mae'n cael ei hadolygu a'i diweddarau'n rheolaidd.	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach	
Alex Jenkins F3.3 Sicrhau bod trefniadau gwrth-dwyll a llygredd effeithiol ar waith	<ul style="list-style-type: none"> Cydymffurfio â'r Cod Ymarfer ar Reoli'r Risg o Dwyll a Llygredd (CIPFA, 2014). Mae gan yr Archwilwyr Mewnol weithdrefnau ar waith os caiff twyll ei ganfod. Mae Swyddog yn y tîm IA yn Dechnegydd Atal Twyll achrededig. Mae Swyddog yn y tîm IA yn meddu ar Dystysgrif mewn Arferion Ymchwilio gan CIPFA ('CCIP'). Mae 'Strategaeth Atal Twyll, Llygredd a Llwgwrwbrwyo (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian) a ddiweddarwyd ac a gymeradwywyd gan y Cyngor ar 17 Mehefin 2021 (cadarnhawyd y cofnodion ar 23 Medi 2021) wedi'i pharatoi o ran y Cod Ymarfer ac mae wedi'i diweddarau i sicrhau bod yr holl ofynion wedi'u cynnwys. 	Cydymffurfio â'r Cod Ymarfer ar Reoli'r Risg o Dwyll a Llygredd (CIPFA, 2014)	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach	

		<ul style="list-style-type: none"> • Mae IA yn ymgymryd â gwaith atal twyll pan fo angen (yn ogystal ag ymdrin ag achosion o dwyll a ganfuwyd fel yr ystyriwyd yn gynharach). • Mae'r Cyngor yn cydymffurfio â gofynion Menter Twyll Cenedlaethol flynyddol Archwilio Cymru. IA sy'n cydgysylltu'r gwaith hwn ar hyn o bryd. • Mae IA yn cyflwyno Adroddiad Atal Twyll i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu bob blwyddyn (<u>cyflwynwyd Adroddiad Atal Twyll 2021/22 i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 6 Mehefin 2022</u>). • Monitro ac ymateb i rybuddion ynghylch twyll (NAFN, rhwydweithiau ehangach, cymheiriaid, ac ati); • Aelodaeth a chyfranogiad gweithredol mewn grwpiau a rhwydweithiau proffesiynol (Tisonline, KHub, ac ati); • Mae IA yn cynnig cyngor i wasanaethau ynghylch gweithredu systemau a phrosesau newydd er mwyn sicrhau y caiff rheolaethau mewnol effeithiol eu cynnal; • Mae Swyddogion enwebedig yn y Cyngor yn cael hyfforddiant twyll amrywiol er mwyn cynnal eu gwybodaeth a'u harbenigedd; • Pan fo hynny'n briodol, cyhoeddir gwybodaeth am erlyniadau llwyddiannus ar wefan y Cyngor (ac yn y wasg leol) • Caiff taliadau grant Covid-19 eu harchwilio cyn iddynt gael eu talu (gan ei bod yn haws stopio taliad na'i adfer); • Ychwanegwyd archwiliadau rheolaeth ariannol allweddol i'r cynllun archwilio, er mwyn archwilio rheolaethau, llywodraethu a risgiau tra bod staff yn gweithio gartref • Gall cynllun archwilio blynyddol IA roi sylw i unrhyw angen i ail-flaenoriaethu gwaith, gan ganiatáu i IA ymateb i unrhyw newidiadau o ran risg yn y Cyngor. 				
	<p>Alex Jenkins F3.4 Sicrhau bod yr archwiliwr mewnol yn rhoi sicrwydd ychwanegol o ran digonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol y fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cymeradwywyd <u>AGS 2020/21</u> gan y Cyngor ar 25 Tachwedd 2021 gyda'r Datganiad o'r Cyfrifon. Mae AGS yn cynnwys barn flynyddol CMIA ynghylch sicrwydd. • Mae CMIA sy'n astudio ar hyn o bryd i ennill cymhwyster CIPFA yn bennaeth ar y swyddogaeth IA, mae ganddo CMIA brofiad sylweddol ym maes llywodraeth leol, ac maent yn cael eu cynorthwyo gan dîm sy'n meddu ar sgiliau a gwybodaeth briodol. Adroddir yn rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu am weithgarwch IA. Mae blaenraglen waith gadarn sy'n seiliedig ar risg a gweithgarwch cynllunio busnes yn eu lle. • Mae IA yn gwerthuso ac yn gwella effeithiolrwydd prosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu yn unol â PSOAS, a gaiff ei hunanasesu a'i adrodd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu bob blwyddyn, ynghyd ag unrhyw welliannau gofynnol. Cynhelir adolygiad gan gymheiriaid bob 5 mlynedd a chwblhawyd yr un diweddaraf ym mis Mai 2022. Cafodd yr adroddiad a'r cynllun gweithredu dilynol ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 27 Medi 2022. • Mae Archwilio Mewnol yn rhoi sicrwydd i reolwyr unigol ar ôl pob adolygiad archwilio – yna defnyddir y rhain i ddarparu lefel 	<p>Datganiad Llywodraethu Blynyddol</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
			<p>Gwasanaeth Archwilio Mewnol effeithiol gydag adnoddau ac yn cael ei gynnal</p>	<p>✓</p>		

		<p>gorfforaethol gyffredinol o sicrwydd yn flynyddol, sy'n bwydo i mewn i'r <u>AGS</u>.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ailstrwythurwyd y gwasanaeth Archwilio Mewnol ym mis Mai 2019 ac eto ym mis Tachwedd 2020. Mae pob swydd wedi'i llenwi er 1 Rhagfyr 2020. Mae dau aelod staff wrthi'n astudio ar gyfer cymhwyster hyfforddiant proffesiynol Sefydliad yr Archwilwyr Mewnol ar hyn o bryd. 				
<p>Elin Prysor F3.5 Sicrhau bod pwyllgor Archwilio a Llywodraethu neu grŵp neu swyddogaeth o'r fath sy'n annibynnol ar y weithrediaeth ac sy'n atebol i'r corff llywodraethu yn: darparu ffynhonnell arall o sicrwydd effeithiol ynghylch y trefniadau i reoli risg ac i gynnal amgylchedd rheoli effeithiol, gan sicrhau bod ei argymhellion yn cael sylw a'u rhoi ar waith</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sefydlwyd <u>Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu</u> sy'n pennu ei gynllun gwaith ei hun. Mae aelod o'r wrthblaid yn cadeirio'r Pwyllgor (tan mis Mai 2022 pan fydd Unigolyn Lleyg yn Gadeirydd, yn unol â darpariaethau Deddf 2021). Gwaith paratoi parhaus a gweithredu newidiadau sy'n effeithio ar y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yng ngoleuni Deddf 2021. Hysbyswyd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, mewn adroddiad yn ystod y Cyfarfod ar 24.2.2021, o newidiadau i'w rôl ynghylch adroddiadau hunanasesu y Cyngor, ac ynghylch asesiadau perfformiad panel, yn ogystal â'r ffaith bod yr enw yn cael ei newid, ynghyd â'r newidiadau i'r Cadeirydd/Is-Gadeirydd a'r cyfansoddiad. Diweddarwyd cylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 6 Rhagfyr 2018. Cyflwynwyd adroddiad a oedd yn cynnig diweddariad am Ddeddf 2021 i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 3.6.2021, a fyddai'n cynnwys rhoi diweddariad i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ynghylch newidiadau i'r Cyfansoddiad sy'n effeithio ar y Pwyllgor, gan gynnwys: <ul style="list-style-type: none"> Recriwtio aelodau lleyg ac Is-Bwyllgor Archwilio a Llywodraethu CJC Canolbarth Cymru; ac Ynghylch swyddogaethau'r Pwyllgor sy'n ymwneud ag: <ul style="list-style-type: none"> adolygu ac asesu asesiad perfformiad y Cyngor; ystyried adroddiad Hunanasesu blynyddol drafft y Cyngor; ystyried unrhyw adroddiad gan yr Archwilydd Cyffredinol ac ymateb drafft y Cyngor; adolygu swyddogaeth trin cwynion y Cyngor; a'r rôl ynghylch Asesiadau Perfformiad y Panel (o fis Mai 2022). Mae newidiadau a wnaethpwyd yn ystod 2021-2022 yn cynnwys paratodau ar gyfer: <ul style="list-style-type: none"> newidiadau i'r cylch gorchwyl/cylch gwaith/cyfansoddiad (gan gynnwys argymhellion i'r Cyngor gan y Gweithgor Trawsbleidiol ar y Cyfansoddiad a newidiadau i'r Cyfansoddiad a gymeradwywyd gan y Cyngor yn ystod ei Gyfarfod ar 23.9.2021); newid yr enw i'r 'Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu'; yr Aelodaeth fydd 2/3 Cynghorydd ac 1/3 Unigolyn Lleyg (yn unol â'r diffiniad yn y Ddeddf) – recriwtio wedi cael ei gwblhau (cymeradwywyd y penodiadau gan y Cyngor ar 9.12.21); 	<p>Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cydymffurfio ag arferion gorau – gweler Pwyllgorau Archwilio: Canllawiau Ymarferol ar gyfer Awdurdodau Lleol a'r Heddlu (CIPFA, 2013)</p>	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	
		Cylch gorchwyl	✓			
		Aelodaeth	✓			
		Hyfforddiant	✓			

		<ul style="list-style-type: none"> - Dyletswydd y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Ddirprwy Gadeirydd ei hun; - Rhaid i'r Cadeirydd fod yn unigolyn lleyg – recriwtio wedi cael ei gwblhau (cymeradwywyd y penodiadau gan y Cyngor ar 9.12.21) a phenodir y Cadeirydd/Dirprwy Gadeirydd o blith yr Aelodau Lleyg; - Ni ddylai'r Dirprwy Gadeirydd fod yn aelod o Bwyllgor Gweithredol yr Awdurdod Lleol; ac - Yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Dirprwy, dim ond Aelodau anweithredol fydd yn gallu cadeirio. • Cwblhawyd adolygiad o faint y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a chymeradwywyd y ffaith y bydd ei faint yn newid o fis Mai 2022 (9). • Mae gan y Pwyllgor Archwilio aelod lleyg effeithiol. Ystyrir aelodaeth y Pwyllgor Archwilio Llywodraethu yn unol â Deddf 2021: cwblhawyd y broses o recriwtio aelodau lleyg, gan ystyried gofynion Deddf 2021 a'r ffaith bod cyfnod yr aelod lleyg presennol yn y swydd wedi dod i ben. • Cymeradwywyd Cyfeiriad Swydd, Manyleb person a meini prawf gan y Cyngor ar 10/12/20. • Hunanasesiad y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu – mae'r ymarfer hunanasesu yn mynd rhagddo. • Cyhoeddir adroddiadau a chofnodion ar wefan y Cyngor. • Diweddarwyd cylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. • Mae <u>manyion aelodaeth</u> y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r holl bwyllgorau craffu ar gael ar wefan y Cyngor. • Mae'r CMIA a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cwrdd yn rheolaidd. • Mae MO a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cwrdd yn ôl y gofyn. • Cyfarfodydd rheolaidd rhwng MO a CMIA. • Cyfarfodydd rheolaidd rhwng MO a CMIA ac Archwilio Cymru yn ôl yr angen. • Cyfarfodydd rheolaidd rhwng Aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r rheolydd allanol Archwilio Cymru (gyda Swyddogion a heb Swyddogion) • Darperir hyfforddiant / diweddariadau rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. • Mae Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn mynd i Grŵp Rhwydweithio Cadeiryddion Pwyllgorau Archwilio a Llywodraethu Cymru i ddatblygu'r rôl a chymharu'r rôl o fewn Awdurdodau Lleol. 				
F4 Rheoli data	Arwyn Morris F4.1 Sicrhau bod trefniadau effeithiol ar waith i gasglu, storio, defnyddio a rhannu data'n ddiogel, gan gynnwys prosesau i ddiogelu data personol	<ul style="list-style-type: none"> • Mae <u>Strategaeth TGCh a Digidol newydd ar gyfer 2018-2022</u> wedi'i chymeradwyo. • Mae'r holl bolisiâu'n gyfredol gan gynnwys; (y rhain oll wedi'u cymeradwyo yn ystod mis Chwefror 2019). <ul style="list-style-type: none"> ○ <u>Polisi Diogelu Data a GDPR;</u> ○ <u>Polisi Diogelu Gwybodaeth;</u> a ○ <u>Pholisi Rheoli Cofnodion.</u> 	Fframwaith a gweithdrefnau rheoli data. Allem ni ychwanegu'r dyddiadau i'r polisiâu os gwelwch yn dda	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.

		<ul style="list-style-type: none"> • Rhaid i'r holl Staff gwblhau modiwl e-ddysgu gorfodol am Ddiogelu Gwybodaeth. • Rhaid i'r holl Staff gwblhau modiwl e-ddysgu gorfodol am Ddiogelu Data. • Swyddog Diogelu Data Dynodedig. • Cyswllt Cwsmeriaid y Swyddog Arweiniol Corfforaethol yw'r Perchennog Risg Gwybodaeth Uwch ('SIRO') ac mae wedi mynychu hyfforddiant priodol ar gyfer y rôl hwnnw. • Pennwyd y Swyddogion cyfrifol canlynol: <ul style="list-style-type: none"> ○ Swyddog Diogelwch TG ('ITSO'); a ○ Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion ('IRMO') • Yn ogystal, mae'r grwpiau/pwyllgorau a ganlyn yn ystyried diogelwch Gwybodaeth: <ul style="list-style-type: none"> ○ Y Grŵp Diogelu Data Corfforaethol; a'r ○ Pwyllgor Argyfyngau a Pharhad Busnes. • Cynhelir asesiadau allanol, gan gynnwys cydymffurfiaeth â'r Cod Ymddygiad. • Cynhelir Archwiliad Mewnol rheolaidd o'r gofynion Cofrestru diogelu data. • Rhoddwyd gweithdrefnau ar waith yn sgil archwiliad Archwilio Cymru. • Mae swyddogion yn ystyried cyflwyno hysbysiadau preifat mewn perthynas â cheisiadau i'r holl Aelodau, gan gynnwys y Pwyllgor Rheoli Datblygu. • Mae hyfforddiant wedi cael ei drefnu ar gyfer Aelodau ar eu rhwymedigaethau o dan y GDPR fel rhan o'r hyfforddiant newydd i Aelodau, ac mae adran ar y ddeddfwriaeth honno wedi cael ei chynnwys bellach yn y protocol ar gyfer Aelodau mewn cynllunio. 	Swyddog diogelu data dynodedig	✓		
			Polisiâu a gweithdrefnau Diogelu Data.	✓		
Arwyn Morris F4.2 Sicrhau bod trefniadau effeithiol ar waith a gweithredu'n effeithiol wrth rannu data â chyrrff eraill		<ul style="list-style-type: none"> • Mae Cyngor Sir Ceredigion wedi llofnodi Cytundeb Cymru ar Rannu Gwybodaeth Bersonol (WASPI) ac felly mae'n defnyddio fframwaith WASPI ar gyfer ei Gytundebau Rhannu Gwybodaeth. • Fel rheol, anfonir cytundebau at y Swyddog Diogelu Data. • Ceir cofrestr gyhoeddus ar <u>Wefan WASPI</u> hefyd. • Cynhelir asesiadau allanol rheolaidd e.e. Cydymffurfiaeth â'r Cod Ymddygiad. <p>***Cyfres gyffredin o egwyddorion a safonau sydd ar waith pan fydd sefydliadau sy'n bartneriaid yn rhannu gwybodaeth bersonol yw'r Cytundeb. Bydd y sefydliadau sy'n mabwysiadu'r Cytundeb yn dangos eu hymrwymiad i fodloni'r amodau, y rhwymedigaethau a'r gofynion y cytunwyd arnynt o fewn y fframwaith.</p>	Cytundeb rhannu data	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Cofrestr rhannu data	✓		
			Cytundebau prosesu data	✓		
Arwyn Morris F4.3 Adolygu ac archwilio'n rheolaidd ansawdd a chywirdeb y data a ddefnyddir i wneud		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Polisi Rheoli Cofnodion.</u> • <u>Polisi Diogelu Data / GDPR.</u> • Monitro perfformiad mewnol a thystiolaeth. • Mae croes-gyfateb data yn digwydd ar draws y gwahanol wasanaethau. 	Data gweithdrefnau ac adroddiadau ansawdd. Allem ni ychwanegu'r dyddiadau i'r	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.

	<p>penderyniadau ac i fonitro perfformiad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Caiff gwerthoedd Dangosyddion Perfformiad eu dilysu gyda thystiolaeth. • Amserlen Cadw Dogfennau – wedi'i <u>chyhoeddi</u> ar y fewnwyd erbyn hyn. 	<p>polisiâu os gwelwch yn dda Oes enghraifft o Fonitro perfformiad mewnol</p>			
			<p>Gweithdrefnau dilysu data Pa weithgarwch dilysu data a gyflawnir</p>	✓		
<p>F5 Rheoli arian cyhoeddus mewn ffordd gadarn</p>	<p>Duncan Hill F5.1 Sicrhau bod rheolaeth ariannol yn cefnogi'r gwaith o gyflawni canlyniadau hirdymor a pherfformiad ariannol a gweithredol byrdymor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sefydlwyd y <u>Strategaeth Ariannol Tymor Canolig</u> ('MTFS') gyfredol yn ystod 2013-14 a chafodd ei diweddaru'n helaeth a'i chymeradwyo gan y Cyngor ar 24 Chwefror 2016. Mae'r MTFS gyfredol yn trafod y cyfnod o <u>2018/2019 ymlaen</u>, ond mae bellach wedi'i diwygio i adlewyrchu setliad refeniw dros dro 2021/2022 ac wedi'i diweddaru i: <ul style="list-style-type: none"> ○ Adlewyrchu effaith Covid-19 ○ Adlewyrchu 'Hybu Economi Ceredigion – Strategaeth Weithredu 2020-35' ○ Diwygio'r cynllun arbedion trawsnewid ○ Rhagamcanu y pwysau o ran costau ○ Adlewyrchu newidiadau o ran data, rheoliadau, cynlluniau, polisiâu a strategaethau <p>ac mae'n cael ei chyflwyno i'r Cabinet i'w chymeradwyo 23.2.2021 ac wedyn yn cael ei chyflwyno i'r Cyngor ar 5.2.2021.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae hwn bellach yn cynnwys fframwaith polisi er mwyn pennu'r cyllidebau bob blwyddyn, yn ogystal â chynllun tair blynedd. Mae MTFS yn ymddangos fel risg corfforaethol a gaiff ei ddiweddaru o leiaf dair gwaith y flwyddyn. Roedd y gwaith blyneddol o osod cyllideb yn cynnwys asesiad risg hefyd. Mae'r Cyngor yn ymateb i'r cynnig yn Adroddiad Gwella Blyneddol Swyddfa Archwilio Cymru 2016 (Archwilio Cymru bellach), gan ystyried yr adroddiad yng ngoleuni'r MTFS trwy sicrhau bod trefniadau rheoli ariannol y Cyngor yn ddigon cadarn i ymateb i'r sialensiau sylweddol yn y dyfodol. • ofynnol i ystyried blaenoriaethau gwasanaethau, gan roi sylw i'r cyfyngiadau ariannol ar yr un pryd. • Sefydlwyd cynllun/amserlen ar gyfer prosiect y gyllideb flynyddol i sicrhau bod cyllideb gytbwys yn cael ei chymeradwyo o fewn y cyfnod statudol yn unol â fframwaith cyllideb y Cyngor. • Darperir adroddiadau rheolaidd am y gyllideb i'r Cabinet a'r Grŵp Arweiniol trwy gydol y flwyddyn, ac mae'r cyllidebau gweithredol yn cael eu monitro bob mis. 	<p>Rheolaeth ariannol yn ategu darparu gwasanaethau a thrawsnewid yn ogystal â sicrhau stiwardiaeth dda.</p>	✓	9/10	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>

	<p>Duncan Hill F5.2 Sicrhau bod rheolaeth ariannol ddatblygedig yn cael ei hintegreiddio i bob lefel gynllunio a rheoli, gan gynnwys rheoli risgiau a rheolaethau ariannol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Caiff y gyllideb ei monitro'n rheolaidd trwy gydol y flwyddyn, o fewn gwasanaethau, gan y Cabinet a chan weithgorau Aelodau a Swyddogion e.e. Grŵp Datblygu a CMG ac arbedion y rhaglen trawsnewid i'r Grŵp Ymgynghorol Trawsbleidiol ar Drawsnewid ac Effeithlonrwydd. • Cynhelir cyfarfodydd chwarterol o'r Panel Gweithredol, os oes angen, gyda'r Swyddogion Arweiniol Corfforaethol ynghyd ag Arweinydd y Cyngor, CE, y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a'r Aelod Cabinet gyda chyfrifoldeb am Gyllid. 	<p>Adroddiadau monitro cyllideb</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
--	--	--	-------------------------------------	----------	-------------	--

G. Defnyddio arferion gweithio da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol						
Mae atebolrwydd yn ymwneud â sicrhau bod y rhai sy'n gwneud penderfyniadau ac yn darparu gwasanaethau yn atebol amdanynt. Mae atebolrwydd effeithiol yn ymwneud nid yn unig ag adrodd ar gamau gweithredu a gwblhawyd, ond hefyd sicrhau bod rhanddeiliaid yn gallu deall ac ymateb pan fydd y sefydliad yn cynllunio ac yn cyflawni ei weithgareddau mewn modd tryloyw. Mae'r swyddogaeth archwilio allanol a mewnol yn cyfrannu at atebolrwydd effeithiol.						
Is-egwyddorion	Ymddygiad	Tystiolaeth	Yn ddisgwyliedig	✓/X	Sgôr	Gweithred
G1 Defnyddio arferion gwaith da o ran tryloywder	Lowri Edwards/Arwyn Morris/Alun Williams G1.1 Ysgrifennu a rhannu adroddiadau â'r cyhoedd a rhanddeiliaid eraill mewn ffordd ddealladwy sy'n briodol ar gyfer y gynulleidfa darged a sicrhau eu bod yn hawdd cael gafael arnynt a'u pwysu a'u mesur	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Gwefan y Cyngor</u>. • Darlledir cyfarfodydd y Cyngor a'r Cabinet ar y we. • Ceir templedi safonol ar gyfer y Cabinet, y Pwyllgorau Craffu a'r Cyngor. • Cydymffurfio â <u>Safonau'r Gymraeg</u>. • Defnyddio Modern.Gov er mwyn cyhoeddi agendâu a Gwybodaeth am Gynghorwyr. • Mae'r Cyngor yn rhoi ar waith y newidiadau a gyflwynwyd gan Ddeddf 2021, gan gynnwys y gofyniad i'r Cyngor ymgynghori a chyhoeddi strategaeth cyfranogiad y cyhoedd i gynyddu cyfranogiad y cyhoedd mewn democratiaeth leol ac i wella tryloywder. • Mae'r Cyngor yn cydymffurfio â Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020 sy'n caniatáu mynediad o bell i gyfarfodydd ac sy'n nodi'r gofynion o ran mynediad y cyhoedd at ddogfennau/cyhoeddi dogfennau. • Mae'r gwaith yn mynd rhagddo i baratoi Polisi Ymgysylltu Cymunedol a fydd yn bodloni gofynion Deddf 2021, a fydd yn cynnwys sut y byddwn yn annog cyfranogiad wrth wneud penderfyniadau hefyd, er ein bod yn aros am ganllawiau terfynol gan Lywodraeth Cymru am y rhan hon o'r ddeddfwriaeth. • Mae <u>map ffyrdd</u> y Cyngor wedi darparu'r wybodaeth ddiweddaraf i ddinasyddion am y gwasanaethau a ddarperir oherwydd pandemig Covid-19, er mwyn cynnig eglurder i breswylwyr y Sir. • Mae offer wedi cael eu gosod yn Siambr y Cyngor er mwyn gallu cynnal cyfarfodydd hybrid, yn unol â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau 2021. • Mae'r Cyngor yn darparu ffyrdd amgen i ddinasyddion droi at wybodaeth os nad ydynt yn gallu manteisio ar wasanaethau digidol. Gall y Dinesydd ffonio Canolfan Gyswllt y Cyngor neu ymweld â'i Lyfrgelloedd, lle y gellir troi at gyfrifiaduron neu fanteisio ar wasanaeth Wi-Fi 4G am ddim y gall unrhyw un ei ddefnyddio ar eu dyfais eu hunain. 	Gwefan	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Darlledir cyfarfodydd y Cyngor ar y we	✓		
	Lowri Edwards G1.2 Taro cydbwysedd rhwng darparu swm priodol	<ul style="list-style-type: none"> • Mae manylion cyswllt y Cynghorwyr, eu cofnodion presenoldeb ac aelodaeth y Pwyllgorau ar gael ar <u>Wefan y Cyngor</u>. 	Adroddiadau blynyddol y Cynghorwyr	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni

	o wybodaeth i fodloni'r galwadau am dryloywder a gwella craffu cyhoeddus, heb iddi fod yn rhy feichus i'w darparu nac i ddefnyddwyr ei deall	<ul style="list-style-type: none"> Mae adroddiadau blynyddol Cyngorwyr ar gael ar Wefan y Cyngor. Mae'r Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Chraffu ar gael ar <u>Wefan y Cyngor</u>. <u>Mae Adroddiad Blynyddol y Gwasanaethau Democraidd ar gael ar Wefan y Cyngor</u>. 	Adroddiad blynyddol	✓		arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
G2 Defnyddio arferion gwaith da o ran adrodd	Alun Williams G2.1 Adrodd o leiaf bob blwyddyn ar berfformiad, gwerth am arian a gwarchod adnoddau	<ul style="list-style-type: none"> Cyhoeddir Hunanasesiad ac Adolygiad Blynyddol o Berfformiad ac Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant y Cyngor Sir ar wefan Sir Ceredigion i roi gwybod i ddinasyddion Ceredigion am weithgareddau a chamau gweithredu a gyflawnir gan y Cyngor er mwyn cynorthwyo ei Amcanion Llesiant a Gwella. Mae hwn hefyd yn rhan o hunanasesiad y Cyngor. Mae crynodeb o'r cynllun hefyd ar gael mewn swyddfeydd cyhoeddus i'n dinasyddion ei weld. Cyhoeddir <u>datganiadau ariannol blynyddol</u> ar Wefan y Cyngor. 	Adroddiad blynyddol ffurfiol sy'n cynnwys pwyntiau allweddol a godwyd gan graffwyr allanol ac adborth gan ddefnyddwyr gwasanaeth ar ddarparu gwasanaethau	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
			Datganiadau cyllid blynyddol	✓		
	Alun Williams G2.2 Sicrhau bod yr Aelodau a'r uwch-reolwyr yn ysgwyddo perchnogaeth dros y canlyniadau	<ul style="list-style-type: none"> Cymeradwyaeth briodol. Trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol. Perchnogaeth dros gynllunio a thrawsnewid. 	Cymeradwyaeth briodol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
Elin Prysor G2.3 Sicrhau bod trefniadau cadarn ar waith i asesu'r graddau y mae'r egwyddorion a geir yn y Fframwaith wedi'u rhoi ar waith, a chyhoeddi canlyniadau'r asesiad hwn, gan gynnwys cynllun gweithredu ar gyfer gwella a thystiolaeth o lywodraethu da (datganiad llywodraethu blynyddol)	<ul style="list-style-type: none"> Mae <u>AGS</u> y Cyngor yn dangos sut y mae'n cydymffurfio â saith egwyddor graidd y Fframwaith Llywodraethu a'r is-egwyddorion a geir yn y Fframwaith ac yn y Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol, gan gynnwys y modd y mae'n rhoi trefniadau priodol ar waith i lywodraethu ei waith, yn hwyluso defnydd effeithiol o'i swyddogaethau, ac yn trefnu i reoli risgiau (lluniwyd y Fframwaith Llywodraethu yn 2010 ac fe'i hadolygwyd yn unol â Fframwaith CIPFA/SOLACE, <i>Delivering Good Governance in Local Government</i> (2016)). Mae hefyd yn cydymffurfio â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Cynhaliwyd asesiad o'r fframwaith llywodraethu corfforaethol i sicrhau cydymffurfiaeth e.e. fe'i ddiweddarwyd yng ngoleuni'r newidiadau y bu'n rhaid eu gwneud oherwydd pandemig COVID-19. Y Cyngor sy'n penderfynu a ddylid cymeradwyo'r <u>AGS</u> e.e. diweddarwyd a chymeradwywyd y Datganiad gan y Cyngor ar 25 Tachwedd 2021 (ochr yn ochr â'r cyfrifon). Mae <u>Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol</u> y Cyngor yn dangos sut y mae wedi rhoi'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i gyflawni'i waith yn effeithiol. Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn ddatganiad cyhoeddus sy'n nodi sut y bydd y Cyngor yn bodloni'r ymrwymiad hwnnw. 	Datganiad Llywodraethu Blynyddol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.	

	Elin Prysor G2.4 Sicrhau bod y Fframwaith yn cael ei ddefnyddio ar gyfer sefydliadau a reolir ar y cyd neu a rennir, fel y bo'n briodol	<ul style="list-style-type: none"> • Caiff <u>AGS</u> ei rannu gyda'r cyfrifon, ei adolygu a'i ddiweddarau, gydag Aelodau a Swyddogion yn darparu proses ymgysylltu ehangach. 	Datganiad Llywodraethu Blynyddol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
	Duncan Hill G2.5 Sicrhau bod y wybodaeth am berfformiad a ddarperir gyda'r datganiadau ariannol yn cael ei pharatoi ar sail gyson ac amserol a bod modd cymharu'r datganiadau â sefydliadau tebyg	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'n ofynnol cynnwys goblygiadau ariannol ym mhob adroddiad i'r Cabinet. Mae'r <u>Rheoliadau Ariannol a Rheolau'r Weithdrefn Ariannol (Dogfen F yn y Cyfansoddiad) a Rheolau'r Weithdrefn Gontractau (Dogfen G yn y Cyfansoddiad)</u> yn gyfredol. Cymeradwywyd <u>Strategaeth Gaffael 2018-2022</u> yn 2018. • Arferion cyfrifyddu – Codau Ymarfer yn cael eu dilyn. Paratoir dangosyddion darbodus a darperir adroddiadau arnynt i'r Cyngor. Cânt eu monitro trwy gydol y flwyddyn. Mae'r gyllideb yn cael ei monitro'n gyson drwy gydol y flwyddyn. Mae IA hefyd yn adolygu'r rheolaethau dros gasglu a monitro incwm. 	Y fformat yn dilyn arferion gorau	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.
G3 Sicrwydd ac atebolrwydd effeithiol	Elin Prysor G3.1 Sicrhau bod y sefydliad yn gweithredu ar sail y camau unioni a argymhellir gan archwilwyr allanol	<ul style="list-style-type: none"> • Ceir perthynas waith dda â'r rheoleiddwyr allanol, gan gynnwys Archwilio Cymru, Estyn, AGC, yr Awdurdod Gwasanaethau Ariannol ('FSA') a'r Asiantaeth Safonau Bwyd, fel rheoleiddwyr allweddol. • Cofnodwyd Protocol Archwilio Cymru ac mae gweithdrefnau yn eu lle i sicrhau y rhoddir sylw i'r holl 'Ffurflenni Ymateb Rheolwyr' o bob adroddiad Archwilio Cymru ac y cyflwynir ymatebion y Gwasanaeth i'r Grŵp Arweiniol, y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ac Archwilio Cymru. • O ran monitro cynnydd camau gweithredu/argymhellion, y Swyddog Llywodraethu yw pwynt cyswllt Archwilio Cymru ar gyfer Ffurflenni Ymateb Rheolwyr ('MRFs') heb eu llenwi ar gyfer 2019/20 & 2020/21, a materion parhaus ynghylch llywodraethu/MRFs sy'n ymwneud â pherfformiad. Nodir y system hon mewn Protocol, a gymeradwywyd gan y Grŵp Arweiniol ac a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, a chyflwynwyd fersiwn wedi ddiweddarau (i adlewyrchu'r ffaith bod y Swyddog Perfformiad a Gwella Corfforaethol yn ei swydd) yn ystod Cyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 9.9.2021. • Cynhelir cyfarfodydd misol hefyd rhwng swyddogion Perfformiad ac Archwilio Cymru, a gellir eu trefnu gyda swyddogion eraill yn ôl yr angen. Cynhelir deialog rheolaidd gyda chynrychiolwyr o Archwilio Cymru. • Caiff argymhellion gan Archwilio Cymru eu cyflawni fel rhan o'r trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol. • Cyflwynir holl adroddiadau Archwilio Cymru i'r grŵp Arweiniol a'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, sy'n monitro'r gwaith o gyflawni'r camau unioni. 	Argymhellion wedi llywio gwelliant cadarnhaol	✓	9/10	Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Monitro cynnydd Camau Gweithredu/argymhellion.

	<p>Alex Jenkins G3.2 Sicrhau bod gwasanaeth archwilio mewnol effeithiol, sy'n gallu cysylltu'n uniongyrchol â'r Aelodau, ar waith, ei fod yn rhoi sicrwydd o ran trefniadau llywodraethu, a bod ei argymhellion yn cael eu rhoi ar waith</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r broses o fonitro'r cynnydd a wneir o ran y Camau Gweithredu wedi cael ei datblygu. • Mae'r Prif Archwiliwr Mewnol yn astudio i ennill cymhwyster IIA ar hyn o bryd, ac wedyn cymhwyster Siartredig, ac mae ganddo profiad sylweddol o lywodraeth leol, ac yn cael ei gefnogi gan dîm sydd â'r wybodaeth a'r sgiliau priodol. • Mae'r rheolwr Archwilio yn astudio ar gyfer cymhwyster IIA ac mae dau archwilydd yn datblygu sgiliau archwilio TGCh. • Mae Swyddogion IA yn dilyn cymwysterau archwilio er mwyn gwella eu gwybodaeth, eu sgiliau a'u cymhwysedd. • Cwblhawyd proses i ailstrwythuro IA ym mis Mai 2019, ac un arall ym mis Tachwedd 2020. Mae pob swydd wedi'i llenwi er 1 Rhagfyr 2020. • Mae CMIA newydd wedi bod yn ei le o 1 Ionawr 2022, ac mae ganddo brofiad sylweddol o faes IA, ac yn cael ei gynorthwyo gan Reolwr Archwilio gwybodus a medrus. • Mae gan rôl CMIA fynediad rhydd a dilyffethair i Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ac mae'r ddau yn cyfarfod yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn. • Mae blaenraglen waith gadarn sy'n seiliedig ar risg a gweithgarwch cynllunio busnes yn ei lle. • Adroddir yn rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu am weithgarwch IA, h.y. Adroddiadau Cynnydd Archwilio Mewnol chwarterol i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu er mwyn monitro perfformiad cynnydd a gwelliant a rhoddir crynodeb o'r gwaith a'r farn archwilio ynghylch sicrwydd bob blwyddyn mewn Adroddiad Blyneddol Archwilio Mewnol ar ddiwedd y flwyddyn. Cynhelir adolygiadau dilynol er mwyn monitro bod camau gweithredu cywirol yn cael eu cymryd. • Adolygir Siarter Archwilio Mewnol yn rheolaidd a chaiff ei chymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu (cymeradwywyd y fersiwn diwethaf gan y Pwyllgor Archwilio ar 19/1/22). • Mae CMIA yn rhoi barn wrthrychol flynyddol ar sicrwydd ym mhrosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu'r Cyngor yn seiliedig ar y sicrwydd unigol a roddir i Reolwyr ar ôl pob adolygiad archwilio ac mae hyn yn cyfrannu at yr <u>AGS</u>. • Cyflwynir adroddiadau blyneddol i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu am gydymffurfiaeth â PSIAS gyda chynllun gwella sy'n deillio o hynny. Adolygiad asesu gan gymheiriaid bob pum mlynedd (yr adolygiad diweddaraf wedi'i gwblhau ym Mai 2022, yr adroddiad a'r Cynllun Gwella dilynol wedi'u cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 27 Medi 2022). • Cenhadaeth IA yw gwella a diogelu gwerth sefydliadol trwy ddarparu sicrwydd, cyngor a mewnwelediad gwrthrychol sy'n seiliedig ar risg. Nodir manylion hyn yn y Siarter Archwilio mewnol, sy'n nodi hawl mynediad IA hefyd (yn unol â Rheoliadau Ariannol/Cyfansoddiad y Cyngor). 	<p>Cydymffurfio â Datganiad CIPFA ar Rôl y Pennaeth Archwilio Mewnol (2010) a datganiad 2019 CIPFA ar rôl Archwilio Mewnol</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p> <p>Mae'r swyddogaeth Archwilio Mewnol yn cynnwys nifer lawr y staff bellach. Mae hyfforddiant yn mynd rhagddo.</p> <p>Mae camau gweithredu yn eu lle i sicrhau pontio esmwyth wrth gyfnewid rôl CMIA</p> <p>Trefnu adolygiad cymheiriaid 5 mlynedd gydag Ynys Môn</p>
--	--	--	--	----------	-------------	--

	<p>Amanda Roberts / Alex Jenkins G3.3 Croesawu her gan gymheiriaid, adolygiadau ac arolygiadau gan gyrrff rheoleiddiol, a rhoi'r argymhellion ar waith</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ceir perthynas waith dda â Llywodraeth Cymru, y prif reoleiddiwr. Ceir deialog reolaidd â chynrychiolwyr Archwilio Cymru. • Rhoddir argymhellion Archwilio Cymru ar waith trwy'r trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol. • Mae'r Cyngor yn dysgu ac mae'n mynd ati i wella o hyd. • Cynhelir asesiad allanol bob pum mlynedd o IA, yn unol â'r hyn sy'n ofynnol gan PSIAS. • Cynhaliwyd yr Asesiad Allanol diwethaf o'r gwasanaeth Archwilio Mewnol ym mis Mai 2022 gan Gyngor Sir Fôn ac adroddwyd amdano i'r Pwyllgor Archwilio, ynghyd â'r Cynllun Gwella dilynol ar 27 Medi 2022. • Adroddir am gynnydd, perfformiad a gwelliant IA i'r Pwyllgor Archwilio bob chwarter. 	<p>Argymhellion wedi llywio gwelliant cadarnhaol</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
	<p>Elin Prysor G3.4 Cael sicrwydd o ran y risgiau sy'n gysylltiedig â darparu gwasanaethau trwy drydydd parti, a darparu tystiolaeth o hyn yn y datganiad llywodraethu blynyddol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>AGS</u>. • Mae'r Aelodau a'r Swyddogion yn cynnal adolygiad o'r <u>AGS</u> bob blwyddyn. 	<p>Datganiad llywodraethu blynyddol</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
	<p>Alun Williams / Diana Davies G3.5 Wrth weithio mewn partneriaeth, sicrhau bod y trefniadau atebolrwydd yn glir a bod yr angen am atebolrwydd cyhoeddus ehangach wedi'i gydnabod a'i fodloni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cylch gorchwyl a <u>Chynllun Llesiant BGC</u>. • Adroddiad blynyddol gan BGC. • Mae Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu Cyngor Sir Ceredigion yn gyfrifol am gadw llygad ar effeithiolrwydd cyffredinol y Bwrdd. • Caiff cytundebau Partneriaeth ac Atebolrwydd eu sefydlu mewn prosiectau cydweithredol. 	<p>Cylch gorchwyl Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a'r cynlluniau llesiant</p>	<p>✓</p>	<p>9/10</p>	<p>Ystyrir bod y llywodraethu cyffredinol da yn cydymffurfio ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen camau pellach.</p>
			<p>Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ymgysylltu â chraffu</p>	<p>✓</p>		

Annual Governance Statement

2022-23

Approved by Council [x]

Contents

1	Executive Summary	3
2	Assessment of the effectiveness of key elements of the governance framework	5
3	Corporate Governance Achievements for 2022-23	7
4	Opinion on the level of assurance that the governance arrangements can provide	29
5	Issues identified for last year (2022-2023)	32
6	Agreed action plan for matters to be considered during 2023-2024	38
7	Conclusion.....	43
8	Certification of Annual Governance Statement.....	43

DRAFT

1 EXECUTIVE SUMMARY

Ceredigion County Council ('the Council') is responsible for ensuring that its business is conducted in accordance with the law and proper standards, and that public money is safeguarded, properly accounted for, and used economically, efficiently and effectively.

The Council is also committed to improving the social, economic, environmental and cultural wellbeing of its citizens. This commitment is set out in the Council's Corporate Strategy 2022-2027 and describes how the council will meet the challenges ahead and make the most of opportunities. The Council's vision for this period is that the Council *'delivers value for money, sustainable bilingual public services, that support a strong economy and healthy environment, while promoting well-being in our people and our communities'* and is to be achieved by fulfilling the Corporate Priorities, which are:

1. Boosting the Economy, Supporting Businesses and Enabling Employment;
2. Creating Caring and Healthy Communities;
3. Providing the Best Start in Life and Enabling Learning at All Ages; and
4. Creating Sustainable, Greener and Well-Connected Communities.

To be successful the council must have a solid foundation of good governance and sound financial management. The Council's Local Code of Corporate Governance ensures that we are doing the right things, in the right way, in line with our values. The Local Code is supported by a Governance Assurance Framework that sets out what assurances the Council seeks to obtain, and how this will be done.

A copy of the Council's Local Code of Corporate Governance and Annual Governance Statement is available on the Council's website at <https://www.ceredigion.gov.uk/your-council/councillors-committees/annual-governance-statement/>.

The Council also has a duty under the Local Government (Wales) Measure 2009 to arrange to secure continuous improvement in the way in which its functions are exercised, having regard to a combination of economy, efficiency and effectiveness. In discharging this overall responsibility, the Council must ensure proper arrangements for the governance of its affairs are in place, facilitating the effective exercise of its functions, and which includes the arrangements for the management of risk. The Local Government and Elections (Wales) Act 2021 is in force and the Council has taken the necessary steps to ensure compliance.

A Governance Framework was developed in 2010 and has been revised in accordance with the CIFA/SOLACE Delivering Good Governance in Local

Government Framework 2016. The framework is used to review the governance arrangements on an annual basis.

The Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 also introduces new governance arrangements for public services in Wales. Public bodies are required to carry out sustainable development. It places a well-being duty on public bodies to set and publish well-being objectives designed to maximise their contribution to the seven national well-being goals. They are also expected to take all reasonable steps towards achieving their objectives.

Following the review and in accordance with the requirements of the Framework a Local Code of Corporate Governance is in place and has been reviewed for 2023-24.

The Local Code of Corporate Governance brings together in one document all the governance and accountability arrangements the Council has in place. The Code is based on best practice guidance set out in the CIPFA/SOLACE Framework Delivering Good Governance in Local Government.

Following a review by Audit Wales of the Council's Planning Service undertaken during the period April to July 2021 (Report issued October 2021), the Council is working to support Audit Wales with their Planning Service Follow-Up Review. Any recommendations will be responded to as reference in the action plan below..

The Council's Governance Framework is based on the International Framework: Good Governance in the Public Sector (CIPFA/IFAC, 2014) and the following seven principles:

- A: Behaving with integrity, demonstrating strong commitment to ethical values, and respecting the rule of law
- B: Ensuring openness and comprehensive stakeholder engagement
- C: Defining outcomes in terms of sustainable economic, social and environmental benefits.
- D: Determining the interventions necessary to optimise the achievement of the intended outcomes
- E: Developing the entity's capacity, including the capability of its leadership and the individuals within it
- F: Managing the risks and performance through robust internal control and strong public financial management
- G: Implementing good practices in transparency reporting, and audit to deliver effective accountability

The Council is required, each year, to produce an Annual Governance Statement ('AGS') (this document), which explains how the Council has complied with the seven core principles and sub-principles contained in its Governance Framework and the

Local Code of Corporate Governance, and also meets the requirement of The Accounts and Audit (Wales) Regulations 2014. This AGS gives assurances on compliance for the year ending 31 March 2023 and up to the date of approval of the Statement of Accounts.

The Leader of the Council and Chief Executive both recognise the importance of having a solid foundation of good governance and sound financial management. They pledge their commitment to address the matters highlighted in this AGS, and to further enhance the Council's governance arrangements.

The Leader and Chief Executive confirm they have been advised of the implications of the review by Senior Management and the Audit Committee and are satisfied that the steps outlined in this AGS will address the areas for improvement.

Signed on behalf of **Ceredigion County Council**

Leader of the Council

Chief Executive

Date: xx/xx/xxxx

Date: xx/xx/xxxx

2 Assessment of the effectiveness of key elements of the Governance Framework

The Council is committed to demonstrating that it has the necessary corporate governance arrangements in place to perform effectively.

The Leader of the Council provides clear strategic direction and the Constitution clearly defines the roles of Councillors and Officers. Internal and External Audit, Ethics and Standards Committee and the Governance and Audit Committee are committed to ensuring the governance arrangements are effective and robust.

The Council has conducted an annual review of the effectiveness of its governance against the CIPFA/SOLACE Delivering Good Governance Framework (2016). The review involved a member/officer workshop in which the Council's Governance Framework Document was analysed and reviewed, with further changes made after the workshop reported to the Governance and Audit committee. Contributions were made to the review by the following Members: the Chair of the Governance and Audit Committee along with councillor and lay members of the committee. In addition, the Monitoring Officer, Corporate Manager - Internal Audit, Governance Officer, Corporate Lead Officer - Democratic Services, Corporate Manager – Democratic Services,

Corporate Lead Officer – People & Organisation and the Corporate Manager – Partnerships, Performance and Public Protection also took part.

During the workshop each behaviour was introduced and scored against a scoring mechanism, as follows:

- 1/2 Unacceptable Immediate action required
- 3/4 Below satisfactory - urgent Action Required (within 3-6 months)
- 5/6 Satisfactory - Action Required (before end of year 9-12 months)
- 7/8 Acceptable Minor adjustments may be required
- 9/10 Good - overall Governance considered to be good and meets best practice no further action required

Each score used in the Governance Framework Document is a score out of 10 e.g. a score of 7/8 means a score of between 7 and 8 out of a total 10 marks.

The Governance Framework Document was also circulated to other officers, who have governance/management responsibilities within the Council. The review framework was presented to the Governance and Audit Committee on 17th January 2023.

The effectiveness of the governance framework draws on evidence and assurances from:

- Internal and External Audit and Inspection;
- Financial Controls;
- Risk and Performance Management;
- Legal and Ethical Standards;
- Corporate Directors and Other Senior Management, including the S.151 Officer and the Monitoring Officer;
- The Governance and Audit Committee; and
- Overview and Scrutiny Committees.

In addition, the Corporate Manager - Internal Audit undertakes an independent review of the Governance Framework and the method of scoring and evidence, on an annual basis. The review of the 2022/23 Framework was completed in January 2023 and provided 'high' assurance that there was a sound system of scrutiny and robustness in place. This was reported to the Governance and Audit Committee in March 2023.

The Council has drawn together a Local Code for Corporate Governance which sets out the systems and processes, and cultures and values, by which the authority is directed and controlled and its activities through which it accounts to, engages with and leads the community. It enables the authority to monitor the achievement of its

strategic objectives and to consider whether those objectives have led to the delivery of appropriate, cost-effective services.

The system of internal control is a significant part of that code and is designed to manage risk to a reasonable level. It cannot eliminate all risk of failure to achieve policies, aims and objectives and can therefore only provide reasonable assurance of effectiveness. The system of internal control is based on an ongoing process designed to identify and prioritise the risks to the achievement of the Council's policies, aims and objectives, to evaluate the likelihood of those risks being realised and the impact should they be realised, and to manage them efficiently, effectively and economically.

The Local Code for Corporate Governance is available on the Council's website at <https://www.ceredigion.gov.uk/your-council/councillors-committees/annual-governance-statement/>.

The CIPFA Financial Management code sets the standards of financial management for local authorities. It is designed to support effective practice in financial management and to assist local authorities in demonstrating their budgetary sustainability. The S151 Officer has undertaken a self-assessment review and is satisfied that the Council is compliant with the code.

3 Corporate Governance Achievements for 2022-23

The Local Code for Corporate Governance sets out the Local Authority's commitment to the principles of good governance. The following paragraphs outline the Corporate Governance achievements during 2022-23.

A. Behaving with integrity, demonstrating strong commitment to ethical values and respecting the rule of law:

Behaving with integrity

- Code of Conduct for Members (updated in 2016) available on the Council's website, intranet site (CeriNet) under Councillor Resources, and in the Constitution.
- Members Code of Conduct Flowchart (updated in 2016).
- Code of Conduct for Officers* (review undertaken and currently awaiting approval) available along with all Corporate policies and strategies via Council website/CeriNet.
- Mandatory Induction and follow-up training on Code of Conduct and ethics provided to all Members.
- Ethics/Fraud training provided in collaboration with Council's insurer at Corporate Managers' quarterly workshop 2021 forming a basis for e-learning module for all Staff.
- Internal Audit ('IA') & Governance Services working with Learning & Development have prepared scenarios for training. Training supported by recent review of

Council's Strategy on Counter-Fraud, Corruption & Bribery (to include Anti-Money Laundering).

- Day to day advice is provided by the Monitoring Officer ('MO') and Scrutiny Support Officer.
- Disciplinary Policy (Nov 2017).
- Personal Development Reviews carried out to review performance.
- Register of Members interests, available from the Council's Democratic Services, reviewed by MO.
- Declaration of Interest and Hospitality forms for Officers and Members on CeriNet.
- Monitoring and review by MO of Chief Officers' declarations annually.
- MO advises Chief Officers and Members on need to declare close personal associations with other Officers or Members.
- MO advising of Officers regarding declarations of interest is ongoing. Regular reminders through News Updates on CeriNet system and at Leadership Group.
- NFI match highlights Staff who are directors of companies that have dealings with the Council – any non-declarations investigated by IA and reported to MO.
- Declaration of interest process to be extended to include requirement regarding related parties: that officers and Members declare if they are closely related to other Officers, Members or teachers. Specific declaration/return required stating whether this includes a Chief Officer (and to state relationship).
- Declaration of interest process to be extended to include requirement that Members specify Directorships - company name and number, (un)remunerated, private interest or Council appointment.
MO to remind Members of the need to accurately disclose all Directorships (including dormant companies).
- Declaration of interest process to be extended to include requirement that Members specify role within memberships - observer, member, volunteer, Committee member, Board member or Trustee.
- Officers' declaration of interest to include requirement to declare if they or a close family member, or any person or organisation acting on their behalf, are on the Board, management committee or other controlling group of an organisation with which the Council has significant dealings.
- Review is currently being undertaken of the external bodies that have appointed Members, including added value, and updating of the Constitution.
- MO to undertake enquiries with company secretaries as necessary to ascertain basis of Members trustee/Directorship interests within charitable organisations or companies, and rationale. To seek amendment of Articles of Association or resignation of Council directorships if necessary.
- Members required to update Register of Interests in accordance with the Code of Conduct, and in addition, annually, which is opportunity to reference any close personal associates/roles etc. Additionally, declarations of interest made by members at meetings. This includes lay/independent members.
- Politically Restricted Post Register for Officers maintained and Political Restrictions on Local Government Employees Policy available to employees on CeriNet. Register of Politically Restricted Posts published on Council website.
- Dispensations forms for members updated in 2022.
- MO meets with political group leaders quarterly to consider their new duties to uphold standards of conduct of Members in their group.
- Political group leaders to cooperate with the Ethics and Standards Committee as required in pursuance of their new duties.

- Political group leaders to complete template setting out actions undertaken to evidence compliance with their new duties.
- Local Resolution Procedure for Members: ungrouped/unaffiliated Member receives Council Chair/Vice Chair' advice/support.
- The Ethics and Standards Committee has received training on its new duties (from May 2022) under the Local Government and Elections (Wales) Act 2021 ('2021 Act').
- The Terms of Reference of the Development Management Committee (formerly Development Control Committee) have been revised to clearly state its purpose, role and responsibilities, and how it links to Corporate Priorities.
- The Operational Procedures document for the Development Management Committee has been revised. A 'cooling-off' process has been established in order to review planning applications, which may, if approved, be a significant departure from policy.
- The Scheme of Delegations contains criteria for applications, which must be referred to the Development Management Committee, and those applications that can be delegated to the Corporate Lead Officer.
- A Protocol for Good Practice for Councillors at Development Management Committee has been produced and included in the Constitution.
- A good working relationship exists with all key regulators.
- The Constitution is subject to regular reviews, with ongoing updates as required, including presenting proposed changes to Cross Party Constitution Working Group, to make recommendations on changes to Constitution to Council. MO/Governance Officer report to Council to update delegations and Constitution.
- The Corporate Strategy 2022-2027 includes Corporate Well-being Objectives setting out the Council's priorities and high-level objectives with supporting actions on an annual basis.
- The Well-being and Improvement Objectives build on the priority areas identified in the Corporate Strategy 2022-2027 and are reviewed annually These are developed in consultation with the public and Members.
- A mandatory E-learning training module, on the Well-Being of Future Generations Act 2015 ('WFGA') must be completed by all Staff
- Members' standards and conduct matters considered by the Council's Ethics and Standards Committee. Public meetings held regularly, and chaired by an independent person-determine dispensations, and consider strategic/policy issues and receive updates from PSOW Findings & APW cases. Committee and Members are advised by the MO & Standards Officer.
- Annual Ethics & Standards Committee Report reported to Council in October 2022.
- Governance & Audit Committee meets regularly to consider governance and external regulator reports. Chaired by non-executive member.
- Governance and Audit Committee carry out a benchmarking exercise annually to provide further assurance on the review of the Annual Governance Statement ('AGS') process. IA review and report on the process annually.
- Effective 'Strategy to Counter Fraud, Corruption and Bribery (to include Anti-Money Laundering)' in place (updated June 2021).
- Internal Audit Annual Report on Counter Fraud presented to Governance and Audit Committee at year-end.
- Ethics Audit undertaken during 2019. Follow up Internal Audit of Council's arrangements regarding ethics also in progress (currently in review).

- Whistleblowing Policy available to Employees and Contractors (has been reviewed and is currently awaiting approval).
- A mandatory E-learning training module on Whistleblowing must be completed by all Staff. The MO keeps a register of referrals and reports 6-monthly to the Overview and Scrutiny Co-ordinating Committee.
- Revised Corporate Concerns and Complaints Policy published 1.10.2021.
- All complaints are dealt with in accordance with the corporate procedures which include informal and formal stages and these are communicated to Staff on a regular basis.
- The complaints system is monitored by the Corporate Complaints and Freedom of Information Manager.
- Annual Complaints Report considered by the Governance and Audit Committee and Cabinet prior to approval by Council. Includes Lessons Learned from complaints received.
- Agenda/Minutes for all committees published on the Council's Website, including disclosures of interests.
- Cabinet Decision Notices published on the Council's Website.
- Preparation for publication of delegated decisions register ongoing.
- Register of Contracts published on Council Website.

Demonstrating strong commitment to ethical values

- Ethics and Standards Committee championing ethical compliance to ensure that public have trust and confidence that Members and Officers work to highest ethical and moral standards.
- The Ethics and Standards Committee has been proactive, leading on training sessions and putting procedures in place for dispensation arrangements. The structure has recently been reviewed to improve efficiency and effectiveness.
- Officers such as Internal Auditors, sign an annual Code of Ethics affirmation.
- Follow up Internal Audit of Council's arrangements regarding Ethics also in progress (currently in review).
- Carmarthen County Council undertook an independent audit of ethics within the Council during 2019. Follow up Internal Audit of Council's arrangements regarding ethics in progress (currently in review).
- Employee Handbook is reviewed annually, is available on CeriNet, sets out the expected Employee behaviour and includes the Code of Conduct for Local Government Employees.
- Training on equality and diversity and recruitment and selection including equal opportunities is mandatory for all Ceredigion County Council Managers.
- All Staff must complete an e-learning module on Equality & Diversity.
- Standard Terms and Conditions for all Suppliers of Goods and services include conditions relating to Equality and Diversity and are available on the Council's website.
- Procurement Strategy 2018-2022 was approved by Council 19th June 2018.
- Procurement training also being rolled out to Staff.
- Council Recruitment Policy and DBS Policy.
- Training Needs Analysis Questionnaire has been circulated by Council newsletter to Staff requesting opinion on ethical culture of Council & training module planned in response to feedback.

Respecting the rule of law

- Council Constitution.
- Terms of reference are included in the Constitution.
- Consideration is being given to the Data Protection Principles, and processing of personal information in the context of Council Committees and all Members.
- Training for all Members on Introduction for Council, including GDPR.
- Statutory powers and legal implications included in every decision-making Cabinet report.
- Legal and Financial advice/implications is provided on all appropriate reports for decision.
- The MO and Legal Services and the IA Service are available to advise as appropriate.
- The MO attends Leadership Group/Cabinet/Council meetings and routinely attends many public meetings, as required, subject to availability. In the absence of the MO, the Deputy MO will attend Cabinet and Council meetings.
- The MO has direct access to the CE and reports to Council generally and as part of statutory duty.
- The MO operates an 'open' door policy for Members wishing to receive 'conduct' and 'governance' advice.
- Job descriptions & person specifications clearly define the roles and responsibilities required of posts.
- Members' Role descriptions set out their respective responsibilities.
- Compliance with CIPFA's Statement on the Role of the Chief Financial Officer in Local Government (CIPFA, published 13 April 2016).
- Compliance with CIPFA's Statement on the Role of the Head of Internal Audit in Public Service Organisations (CIPFA, published 9 April 2019) & contribution published in CIPFA's accompanying Putting Principles into Practice document (2019).
- Financial Regulations and Financial Procedure Rules (Document F Constitution).
- Contract Procedure Rules (Document G in the Council's Constitution).
- Compliance with Specific Codes e.g. Internal Auditors' Public Sector Internal Audit Standards ('PSIAS', March 2017)
- Members of Governance and Audit Committee updated on fraud including IA annual counter fraud report.
- Statutory Officers accountable to the Chief Executive ('CE') and the Council.
- Regular meetings between CE, S.151 Officer & MO.
- Corporate Manager – Internal Audit ('CMIA') has free & unfettered access to Members and Officers at all levels, and right of access as per Council's Constitution and Internal Audit Charter.
- An Officer in the IA team is an accredited Counter Fraud Technician, a second officer is now also undertaking the qualification.
- An Officer in the IA team holds a CIPFA Certificate in Investigative Practices ('CCIP').
- Council complies with Audit Wales's annual National Fraud Initiative requirements, currently co-ordinated by Internal Audit.
- Monitoring and response to fraud alerts (NAFN, wider networks, peers, etc).
- Membership and active participation in professional networks and groups (Tisonline, KHub, etc).

- Nominated Council Officers undertake various fraud training to maintain knowledge and expertise.
- Where appropriate, successful prosecutions publicised on Council website (and in local press).

B. Ensuring openness and comprehensive stakeholder engagement:

Openness

- All Council, Cabinet and Committee meetings open to the public and agendas and papers published on the Council website (with the exception of exempt reports exempt information as defined by the 1972 Local Government Act).
- Council and Cabinet meetings are broadcasted.
- In accordance with the requirements of the LGEW Act 2021, arrangements have been made to enable hybrid meetings to be held from May 2022. New equipment has been installed in the Chamber. Council and Cabinet meetings are being broadcasted on the Council's Facebook pages. Members of the public can attend to view meetings remotely or in person.
- All Statutory Annual Reports, Statements of Accounts and Improvement Progress Reports are all published within timescales and are available on the Council's website.
- Freedom of Information Act publication scheme.
- A host of service areas are available online including council tax self-service and information.
- The Council's goals and values are set out in the Corporate Strategy 2022-2027.
- Ceredigion County Council Website.
- MO and Ethics & Standards generic email addresses created.
- Regular and timely responses to the press and other enquiries to Management and members as well as comprehensive FOI responses.
- Review of the FOI Publication scheme in progress.
- Freedom of Information Policy (March 2018).
- Corporate Complaints and Freedom of Information Manager in post.
- Complaints and Freedom of Information Privacy Notice.
- An Overview and Scrutiny Public Engagement Protocol (2018) (Document N Constitution) has been approved by Council and has been used on several occasions.
- Protocol for speaking at the Development Management Committee in place (Part 4 Document I Constitution).
- Protocol for access by Cabinet Members to Overview and Scrutiny Committee approved by Council (Part 5 Document M2 Constitution).
- Integrated Impact Assessment ('IIA') tool and guidance to inform effective decision making have been developed and are being implemented.
- Council / Cabinet report template updated to include reference to legal implications, staffing implications, property / asset implications and risks and to reflect the new Corporate Strategy 2022 - 2027.
- Standard templates and guidance for reporting to Council, Cabinet and Overview and Scrutiny Committees are used and all include the IIA results.
- A Protocol is in place for working relationships between Members and Officers (e.g. Officer-Member Protocol). (The Constitution Part 5).

- A calendar of dates of meetings including forward work programmes of the Council, Cabinet and Committees are published on the Council's website.
- Organisational Awareness training available as an optional module of the Corporate Manager Programme, which includes information relating to the decision making process, Wellbeing of Future Generations Act, Equalities, Welsh Language and the use of the IIAs.
- The Engagement and Consultation Checklist assists with decision making around whether or not to undertake a consultation regarding a proposed change and guidance on dissemination of consultation results is available to Officers.
- IIA conclusions reported to Council, Cabinet and Overview and Scrutiny. 8 IIAs went to Cabinet from 01.04.2022 to 07.12.2022 (2022-23 part year).
- The Council, in collaboration with partners, has carried out significant engagement to produce the Public Service Board's ('PSB') Well-being Assessment and Local Well-being Plan.
- Well-being objectives for 2022-23 have been set in order to deliver the Corporate Strategy 2022-2027.
- Corporate Complaints Policy has been reviewed, new Policy presented to Corporate Resources Overview & Scrutiny Committee 7.7.21 and to Council 23.9.2021, and Revised Concerns and Complaints Policy and Procedures 2021, its implementation and publication approved by Council.
- Social Services Complaints Policy and Procedure has been reviewed.
- Consultation Decision making tool (Consultation Tree and flowchart) have been developed and includes the use of feedback.
- Consultations are published on the Corporate section of the Council Website.
- Consultations are promoted through social media
- Guidance has been issued on the Ceredigion Council intranet to all Staff to follow with regards to the dissemination of feedback to decision makers. Recent indications are that significant progress is being made in this area by Officers.

Engaging comprehensively with institutional stakeholders

- Public Services Board Terms of Reference available on the Council Website and PSB Project Groups Terms of Reference available. Scrutiny arrangements for the PSB have been put in place.
- Joint engagement and consultation exercises are held. Collaborative projects are running with institutional stakeholders with clear governance arrangements in place.
- Engagement with Service Users List including stakeholders with whom the authority should engage is in place and Engagement and Participation Policy.
- Collaboration Standards for New Strategic Projects Guidance and Templates are available.

Partnerships Include:

- PSB;
- West Wales Regional Partnership Board;
- Community Safety Partnership;
- Mid and West Wales Safeguarding Board; and
- Growing Mid Wales.
- Partnerships such as Growing Mid Wales have been established with governance arrangements. Growing Mid Wales Joint Overview and Scrutiny Committee has been established.

- Regular reporting of partnership meetings and activity to Leadership Group and Cabinet.
- Partnership metrics are subject to internal review, where appropriate.
- Legal Team is actively involved in drafting and reviewing Terms of Reference for Inter Authority Agreements ('IAAs') and formal committees.
- A suite of documents have been developed that relate to strategic collaboration projects that the Authority is considering entering into. The documents include guidance, standards and numerous templates for varying stages of collaboration projects.

Engaging stakeholders effectively, including individual citizens and service users

- A new Engagement and Participation Policy for Ceredigion County Council, 'Talking, Listening and Working Together,' has been prepared and was agreed through the democratic process in Autumn 2022.
- A Community Engagement, Consultations and Partnerships Page has been created on CeriNet, which includes links to Engagement and Participation Policy, Engagement and Consultation Checklist, Engagement with Service Users and Consultation Decision Making Tool.
- All IIAs for Cabinet are assessed by the Equalities and Inclusion Manager, including whether effective engagement, involvement and consultation has taken place and informed strategic decision making process.
- Public Engagement Tool Kit.
- IIA Tool Kit.
- Summary reports on consultation and engagement activities are reported back to Members and service users.
- We have worked in partnership with Local Authorities and Public Services across Mid and West Wales on the review of our Strategic Equality Plans. A joint question set and engagement and consultation framework was produced and as a result, feedback was obtained from people with protected characteristics.
- Minutes of engagement groups with people with protected characteristics.
- Effective Community involvement carried out with the well-being assessment work.
- Effective Community involvement carried out with service users from different backgrounds to inform the new Strategic Equality Plan.
- Corporate Communications Strategy 2019-2022 is currently under review and a new Strategy will be developed in 2023.
- Dissemination of consultation results and reports on completed consultations and engagement exercises are posted on the Council's public consultations webpage in order to provide feedback to the public.
- Processes have been introduced to monitor feedback e.g. any consultation/engagement reports are presented to Scrutiny and Cabinet to inform their decision-making.
- Feedback from engagement and how people's views have been taken into account is recorded in the IIAs.
- A Well-being assessment (PSB) has been carried out that will inform the development of the PSB's Local Well-being Plan, which will be published in May 2023.
- An annual report on progress made against the Council's Well-being objectives and Corporate priorities in published on the Council Website.

- UNCRC – United Nations Convention on the Rights of the Child have been adopted by the Council.
- Participation Standards have been adopted by Council.

C. Defining outcomes in terms of sustainable, economic, social and environmental benefits:

Defining outcomes

- The Council's Corporate Well-being Objectives are included in the Council's Corporate Strategy 2022-2027 and are reviewed each year and reported in the Self-assessment and Annual Review of Performance and Well-being Objectives Annual Report published on the Ceredigion County Council website.
- The purpose and the vision of the Council have been determined by Council and is contained in the Corporate Strategy 2022-2027. This strategy illustrates how the authority will support and promote the well-being of the citizens of Ceredigion.
- All Planning arrangements reflect the Golden Thread and make the links to Corporate plans including;
  - Business Plans;
  - Strategic Plan;
  - Corporate Performance Management Reporting; and
  - Well-being and Improvement Objectives.
- Performance information is outlined in the Council's Self-assessment and Annual Review of Performance and Well-being Objectives Annual Report .
- Business Plans are prepared on an annual basis and are monitored quarterly by a Performance Board, which includes Cabinet members and the Chairs and Vice Chairs of the Overview and Scrutiny Committees and Chair of the Governance and Audit Committee.
- Budget setting subject to detailed scrutiny by the five Overview and Scrutiny Committees.
- The Medium Term Financial Plan is in place.
- Quarterly performance arrangements provide a challenge protocol to ensure outcomes are delivered.
- Business planning process includes resource allocation.
- Cross-Party Transformation and efficiency Group monitors the budget savings and delivery of services within budgets.
- Corporate performance management arrangements include quarterly assessment of risks to the achievement of outcomes or service delivery.
- Risk management includes risk logs for;
  - Business Plans (Level 1); and
  - Service Plans (Level 2).
- Local performance measures are included in Business and service delivery plans.
- Capital Plans include;
  - Rights of Way;
  - Highways;
  - Annual Budget Plan; and
  - Transformation.
- The Risk Management Policy and Strategy and the Risk Management Framework was approved by Cabinet on 24 September 2019.

- Risk Management training to be rolled out to Members and Senior Managers.
- Risk management e-learning package has been developed for all other Staff and training took place in 2019, with workshop with insurers arranged for senior Managers.
- Publication of service performance, including costs and value for money data is routinely considered within service reports.

Sustainable economic, social and environmental benefits

- The appointed Auditor considers the Council's arrangements to secure economy, efficiency and effectiveness. In his letter he has stated that the Council has complied with its responsibilities to the use of its resources.
- The most recent Audit of the Council's Improvement Plan (2020-2021) was issued in November 2020. The report concluded positively that the Council discharged its duties and has acted in accordance with Welsh Government guidance sufficiently to discharge its duties.
- A capital appraisal form is completed for new capital projects, which covers the requirement for the project, and is used to assess value for money and the revenue implications of major projects.
- Capital Investment Strategy is contained within the Medium Term Financial Strategy.
- The Authority has undertaken the following steps towards the implementation of the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015:
  - Prepared well-being objectives and statement;
  - Embedded the Well-being Goals and Sustainable; development principal into the business planning process
  - Developed a new IJA tool and guidance;
  - Established a Well-being of Future Generations Act group and action plan;
  - The Constitution is continually monitored and reviewed;
  - PSB assessment of Local Well-being published in March 2017;
  - Scrutiny arrangements agreed for PSB;
  - Cabinet Reports, to include the Social/economic/ environmental impact assessment;
  - A mandatory e-learning module on the Act has been developed and promoted to all Council Staff;
  - an Equality, community and Welsh language Impact Assessment must be undertaken on all school restructuring proposals as required under the Welsh Government School Organisation Code; and
- Members have contributed to The Future Generations Officer Scrutiny Framework in relation to the WFGA.
- Wales procurement policy statement is aligned to the Council's Procurement Strategy 2018-2022.
- The Council wide WFGA Group Action Plan.
- Strategic Equality Plan 2020-2024.
- Welsh Language Standards.
- Annual Welsh Language Standards monitoring report.
- A mandatory E-learning training module on Welsh Language Awareness must be completed by all Staff.
- Members provided with Welsh Language Awareness and Equalities Training as part of their Induction Programme.

D. Determining the interventions necessary to optimise the achievement of the intended outcomes:

Determining interventions

- The IIA tool and guidance is available and training has been rolled out for Officers and Members.
- Corporate project management group has been established to formalise project development and management.
- Standard reporting templates are used in decision making process.
- Organisational Awareness training available as an optional module of the Corporate Manager Programme, which includes information relating to the decision-making process, Wellbeing of Future Generations, Equalities, Welsh Language and the use of the IIAs, Head of Democratic Services and MO (CLO-Legal & Governance) advise as necessary.
- Risk Management Policy, Strategy and Framework with training programme for Members, Senior Management and Managers, published on CeriNet and available to all Members of Staff. Documents amended to reflect additional risks and background information to make informed decisions. Corporate Risk Register reported regularly to Governance and Audit Committee.
- Medium Term Financial Strategy has been regularly updated.
- Consultation decision tree tool includes a guidance section on dissemination of consultation results.
- Finance challenge regarding savings on Council Website.

Planning interventions

- Corporate Performance Management arrangements include quarterly:
  - Weekly leadership Group meetings;
  - Quarterly reporting of progress against level 1 Business Plans;
  - Quarterly Performance Board meetings; and
  - Quarterly Executive Panel Meetings.
- A calendar is used to report deadlines and Board/Executive Panel dates are published with reports.
- All major collaboration projects have established governance and management arrangements including risk management.
- All projects considered by Corporate Project Management Panel, which is also attended by IA and is an effective forum for advice/challenge and highlighting risks as Service areas develop projects, including collaboration projects.
- The Corporate Project Management Panel helps ensure projects give early consideration to: the Well Being and Future Generations Act; to other guidance; to finance, procurement, governance and legal arrangements; to HR implications; Health & Safety; and Audit. Improve project arrangements prior to reporting to the Development Group and other authorisation processes. This also helps identify capital requirements for inclusion in future capital programmes.
- Ensuring Staff with project management skills are available.
- Account will be taken of legislative changes e.g. work is ongoing in relation to implementing legislative changes such as LGEW 2021 Act changes and considering/monitoring risks facing each partner when working collaboratively, including shared risks. Meetings are being held and preparation being carried out, for example, regarding the 2021 Act's requirement for Corporate Joint

Committees, including potential and shared risks (a CJC group has been established, with the first meeting held on 19th April 2021, to consider the requirement to establish the Mid Wales CJC in accordance with the 2021 Act).

- Appropriate Joint Scrutiny arrangements are in place in relation to the Growing Mid Wales Board. Similarly, the Mid Wales Corporate Joint Committee will have Sub appropriate arrangements in place (Joint Scrutiny, Standards and Governance and Audit Committee)- arrangements in compliance with legislation and its Standing Orders.
- Local performance indicators have been established and approved for each service element and included in the service plan and are reported upon regularly.
- The Business Planning process for 2022-23 is being implemented with Level 1 Business Plans shared with the Performance and Research Team.
- Performance measures have been identified within each Level 1 Business Plan that have in turn translate into the reporting Dashboard for each service. These measures have been closely scrutinised and have received final sign-off from senior leadership. Services report against these measures as part of the performance management process for the year.
- Business Plans include budget and finance information and form part of the quarterly Corporate Performance Management arrangements.
- Budget Framework in place.
- Service Accountancy – Budget monitoring takes place.
- Financial Regulations and Financial Procedure Rules (Document F Constitution) along with Budgetary Control Guidance are all up to date. Chief Officer Assurance Statements. The internal controls in place are subject to regular review by Internal Audit, in accordance with the annual risk-based audit plan.
- Changes through the corporate savings plan have been through a robust governance process to ensure that all savings all link to the desired outcome.
- Community Benefits is embedded in our Processes and Policies and has been regularly applied, monitored and reported upon. Well-being of Future Generations (Wales) Act is integrated into our processes.

E. Developing the entity's capacity, including the capability of its leadership and the individuals within it:

Developing the entity's capacity

- Corporate and line management induction is now in place. Corporate induction and Corporate Manager Development plans were introduced in April 2018 and revised in October 2022. Corporate induction sessions are part of these requirements, all new Staff must attend an induction session. Senior Managers present within these face-to-face or virtual sessions.
- CeriNet (the HR intranet and resource to Staff and management) is continually reviewed and improved for effectiveness.
- Learning & Development is now managed via the Ceri system offering opportunities to all Staff.
- Ongoing annual Personal Performance scheme – Performance Reviews link to Corporate and strategic objectives.
- The Corporate Performance Management arrangements provide the forum for performance management's needs and thereafter preparing action plans for delivery of corporate improvements in performance review of Staff. These have

been further strengthened with the introduction of annual appraisals for all Staff via the Ceri HR system.

- Induction programme is provided for new Members. Ongoing training is arranged for specific issues e.g. Treasury management.
- Members attend various events, seminars and conferences (see above).
- Personal Development Review process in place for Members.
- Utilisation of research and benchmarking exercises.
- The Ceri HR payroll system has ensured that meaningful data on Staff is now available to Managers on a monthly basis in order to monitor costs turnover and absence.
- Effective operation of partnerships which deliver agreed outcomes.
- Effective Partnerships have been developed in a number of areas and services including:
  - School Improvement;
  - Health & Social care; and
  - Waste.
- Additional partnerships are included in the strategic Collaboration Projects List.
- Strategic workforce planning is undertaken utilising the Strategic workforce planning tool kit and is completed by all service areas. The Workforce Plan 2022-2027 is currently being developed and will be published once approved by Cabinet in early 2023. Once in place, annual updates on progress of the workforce plan are reported to scrutiny.

Developing the capability of the entity's leadership and other individuals

- The Leadership and Senior Officer structure has defined these roles, including how they integrate with each other.
- Joint meeting of senior Managers ensures that roles, responsibilities and accountabilities are clear.
- Job descriptions clearly define the roles and responsibilities required of posts.
- The Constitution sets out the roles and responsibilities of Members (Part 3.4 Table 4) and senior Officers (part 2 Article 2)
- The Strategic Planning Toolkit includes an element of succession planning and talent management.
- Learning and Development opportunities are offered to those within a Leadership role or who are aspiring leaders.
- A Scheme of Delegation (The Constitution Part 3.5) exists and clearly sets out responsibilities for Members and Officers.
- Protocols are in place for working relationships between Members and Officers (e.g. Officer-Member Protocol).
- Codes of Conduct for Officers and Members are in place.
- Member Officer working groups in place and working effectively.
- Contract Procedure Rules ('CPR') (Part 4 Document G Constitution) and Financial Regulations and accompanying financial procedures (Part 4 Document F Constitution) are reviewed on a regular basis e.g. CPR updated March 2019.
- The Council's Constitution sets out the functions and responsibilities of the Leader and Chief Executive.
- The Corporate structure of the Council has been established to ensure that the Statutory Officers are able to perform their roles effectively.
- The CE is responsible for reviewing this structure, as necessary.

- Democratic Services Committee agreed the revised set of Member Role Descriptions, designed to be used alongside Welsh member Development (Competency) Framework, of Welsh Local Government Association ('WLGA') Framework.
- Member Role Descriptions and Person Specifications presented to Council.
- Comprehensive Induction Programme for Members (new and old) undertaken following the Local Elections 2022.
- Access to courses/information briefings on new legislation.
- Provision of opportunities for ongoing skills and refresher training for Officers.
- Members Workshops arranged, as necessary.
- Personal reviews for Officers.
- Provision and ongoing review of opportunities for skills and refresher training for Members (see above), including Personal Development Review Scheme.
- Development/training done as part of person specifications for key finance and legal posts (mandatory qualification, job requirements).
- The Council aims to achieve the standard level for the Wales Charter for Member Support and Development.
- A process for Member Personal Development Reviews has been developed and the information used to develop a Members' Training Plan.
- Induction and Corporate Manager Development plans are in place.
- E-learning packages are regularly being developed and rolled out for mandatory and non-mandatory training for staff and Members.
- Performance Reviews are undertaken by all Staff as part of the Ceri system Performance Management module.
- The Corporate Performance Management arrangements provide the forum for performance management's needs and thereafter preparing action plans for delivery of corporate improvements in performance review of Staff.
- Induction programme is provided for new Members and new comprehensive induction programme has been provided post-election (from May 2022) with additional e-learning modules available. Ongoing training is arranged for specific issues. Members attend various events, seminars and conferences (see above).
- Scrutiny self-assessment undertaken annually.
- Succession planning is undertaken through discussions and actions within service areas and with partners this cannot always be evidenced. This will be further developed through the strategic workforce planning toolkit.
- Ceredigion Manager Programme offers personal development including governance arrangements and organisational knowledge.
- Members are encouraged and supported to complete Annual Reports, which are published on the Council's website.
- Chair of the Democratic Services Committee attends the National Network, facilitated by the WLGA.
- Chair of Governance and Audit Committee attends All Wales Governance and Audit Committee Chair's Networking Meetings to develop and compare role within Local Authorities.
- Staff development plans linked to appraisals have been strengthened with the introduction of the Performance Management module in Ceri.
- Implementing appropriate Human Resource policies and ensuring that they are working effectively.
- Smoke-Free Workplace Policy.
- Alcohol and Drug Misuse Policy.

- The Council has introduced a range of resources and options to enhance the health and well-being of Staff.
- Health and Well-being Strategy 2021-2026 has been introduced to support the improvement in the workforce health and well-being.
- The Council has appointed an Employee Health & Wellbeing Officer to coordinate and promote health and wellbeing within the workforce.
- A Care First employee assistance package has been introduced that offers:
  - Counselling service; and
  - Advice on financial, legal, consumer, eldercare, childcare and employment issues.
- Other support available for Staff includes:
  - Cognitive Behaviour Therapy Interactive health and wellbeing programme;
  - Eyecare scheme;
  - Childcare voucher scheme;
  - Iechyd Da; and
  - Mindfulness training for Staff and Managers.
- Counselling service is also available to Members.

F. Managing risks and performance through robust internal control and strong financial management:

Managing risk

- The Corporate Risk Management Framework and the Risk Management Policy and Strategy were approved by Cabinet on the 24th of September 2019 and continue to be updated.
- The Corporate Risk Register is considered at all Leadership Group, Corporate Lead Officers, Corporate Performance Management meetings and by the Governance and Audit Committee as a standing item. The Committee refers matters to Scrutiny Committees, where appropriate. This provides ongoing information and assurance that risks continue to be managed.
- All Risks are allocated to a Corporate Lead Officer (Risk Owner).
- Specific Project Risk Monitoring is undertaken.
- The Cross party Transformation and Efficiency Group regularly monitors Transformation Risks.
- Risk Management is integral to operational business planning Policy and Strategy setting.
- Project and transformation Risks are all logged.
- All Plans included Risk logs including:
  - The Medium term Financial Plan;
  - Business Plans (level 1); and
  - Service Plans (level 2).
- Corporate Risk Management arrangements are audited regularly.
- The management of risks is included in individual Services service/establishment audit programmes.
- 'Risks' form the basis of Internal Audit's audit programmes of work, as required by the Pentana audit management software system. Cabinet report template expanded to include risks and implications arising.

Managing performance

- Corporate performance management is linked to the Well-being and Improvement Objectives, Corporate Strategy 2022-2027 and the PSB's plans. The Council also has many local indicators which helps it determine whether it has achieved the priorities in its Corporate Strategy 2022-2027.
- Council approved the Self-assessment and Annual Review of Performance and Well-being Objectives Annual Report 2021-22.
- Benchmarking information carried out as part of service re-modelling.
- External & internal assessments by:
  - Audit Wales;
  - Estyn;
  - Care Inspectorate Wales ('CSIW'); Investigatory Powers' Commissioner's Office ('IPCO'); and
  - Information Commissioner's Office ('ICO').
- Self-Assessment (Governance and Audit Committee) - self-assessment exercise discussed at 28.11.22 workshop and will be carried out in 2023.
- Individual Services carry out self-assessment through a performance matrix.
- IA undertake an annual self-assessment and have a 5-yearly independent external assessment / peer review as required by the PSIAS. EQA completed May 2022, report & resulting action plan presented to Governance & Audit Committee 27.9.22 along with the CMIA's Internal Audit Self Assessment.
- Cost performance (using inputs and outputs).
- A Corporate Performance Management Panel meets quarterly. All Corporate Lead Officers report to this Panel and the Dates for reporting are published in the report. The Chairs and Vice Chairs of the Overview and Scrutiny Committees attend with the principle that they can identify areas that require inclusion on their respective Forward Work Programmes.
- Chief Officers provide support and advice to Members and advice provided by Chief Finance Officer and MO.
- Scrutiny arrangements are in place which provide opportunities to challenge decision making and review the provision of services. The scrutiny function's aim is to provide added value to the continuous improvement agenda in their role as "critical friend". In addition, Overview and Scrutiny Committees also provide opportunities to undertake pre-decision and policy development work, which is a function of scrutiny, which has developed over recent years. The Council's aim is to scrutinise, where possible, before decisions are made.
- Training for Members on the role of Scrutiny and Scrutiny Chair and Vice Chair training provided.
- The Council's Overview and Scrutiny Co-ordinating Committee is responsible for taking an overview of the overall effectiveness of the PSB.
- Work undertaken with the Future Generations Office to develop a Scrutiny Framework in relation to the WFGA.
- A Corporate Performance Management Board meets each quarter, with Chairs of Scrutiny Committees invited to attend.
- Reporting dates are set at beginning of each year.
- Transformation and Risks are all referred to joint Local Government meetings and Panels.
- Financial monitoring is regularly undertaken throughout the Council under a devolved accountancy arrangement and formal reporting is made to Cabinet.

Monitoring is also incorporated in to the quarterly performance management reports.

- Accounting practices - Codes of Practice are complied with. Prudential Indicators are prepared and reported to Council and monitored throughout the year. Regular budget monitoring takes place throughout the year. IA also reviews controls over income collection and monitoring.
- Business/Service plans are monitored to ensure delivery outcomes are achieved.

Robust internal control

- Risk Management Policy and Strategy and the Risk Management Framework were approved by Cabinet on 24 September 2019.
- Updates in relation to Business Continuity and Civil Contingencies arrangements submitted on a regular basis in line with the Corporate Risk Register, Risk CORP04.
- Business Continuity and Civil Contingencies Group meet quarterly.
- Regular meetings of the Emergency and Business Continuity Management Group take place to review Corporate and Service Area Emergency and Business Continuity Arrangements and Plans as well as recommendations arising from past incidents and exercises to evidence risk, identify emerging trends, and document any lessons learnt for follow up.
- The annual Internal Audit Plan is risk-assessed and takes account of Council aims and objectives, and corporate policies and procedures; to include a review of the Risk Management corporate arrangements, and testing the mitigating controls in place for a sample of risks noted in the Corporate Risk Register
- Internal Audit Strategy & Annual Plan 2021-2022 approved by Governance and Audit Committee 10 March 2022 & continues to take account of additional risks presented by the pandemic.
- IA's annual audit plan can address any necessary re-prioritisation of work, allowing IA to be reactive to any changes in risk within the Council.
- Regular Quarterly Internal Audit Progress Reports to Governance and Audit Committee for monitoring (e.g. Internal Audit Progress Report for period 1 July 2022 to 30 September 2022 presented to Governance & Audit Committee on 17 January 2023).
- Internal audit reports issued to Managers highlight the risks of not implementing any IA recommended actions. Fundamental & significant recommended actions are followed up and reported to Governance and Audit Committee. If CMIA considers that any fundamental risks have not been addressed by a Manager this is reported to Governance and Audit Committee who has the discretion of requesting that Manager to attend & explain reasoning for non-compliance.
- Summary of work and audit opinion on assurance provided annually in Internal Audit Annual Report at year-end. IA Annual Report for 2021/22 approved by Governance & Audit Committee 6 June 2022.
- Follow-up IA reviews to monitor implementation of required actions.
- Internal controls, risk & governance processes are monitored according to the Internal Audit Charter (last version approved by Governance & Audit Committee 19/1/22) & the Annual Internal Audit Strategy and Plan.
- The appointed Auditor considers the Council's arrangements to secure economy, efficiency and effectiveness in his letter he has stated that the Council has complied with its responsibilities to the use of its resources.
- Risk evaluation always appears on agendas.

- Compliance with the Code of Practice on Managing the Risk of Fraud and Corruption ('CIPFA', 2014).
- Internal Auditors have procedures in place if fraud discovered.
- An Officer in the IA team is an accredited Counter Fraud Technician, and a second officer is also currently undertaking the qualification.
- An officer) in the IA team holds a CIPFA Certificate in Investigative Practices ('CCIP').
- 'Strategy to Counter Fraud, Corruption and Bribery (to include Anti-Money Laundering)' updated and approved by Council 17 June 2021 (minutes confirmed 23 September 2021) has been written with regard to the Code of Practice & updated to ensure all requirements are included.
- IA undertakes counter fraud work where required (as well as dealing with the discovery of fraud as considered earlier).
- Council complies with Audit Wales's annual National Fraud Initiative requirements, currently co-ordinated by IA.
- IA presents Counter-Fraud Report to Governance and Audit Committee annually (2021/22 Counter-Fraud Report presented to Governance & Audit Committee on 6 June 2022).
- Monitoring and response to fraud alerts (NAFN, wider networks, peers, etc);
- Membership and active participation in professional networks and groups (Tisonline, KHub, etc);
- IA offer advice to services on implementation of new systems and processes to ensure effective internal controls maintained;
- Nominated Council Officers undertake various fraud training to maintain knowledge and expertise;
- Where appropriate, successful prosecutions publicised on Council website (and in local press)
- IA's annual audit plan can address any necessary re-prioritisation of work, allowing IA to be reactive to any changes in risk within the Council.
- The AGS contains the CMIA's annual opinion on assurance.
- The IA function is headed by a CMIA who is currently studying to gain an IIA qualification, they have considerable local government experience, and are supported by a team with appropriate knowledge and skills. Regular reporting to Governance and Audit Committee on the activity of IA is undertaken. Robust risk-based forward work programme and business planning is in place.
- IA evaluates and improves the effectiveness of risk management, control & governance processes in accordance with PSIAS, which is self-assessed and reported to Governance and Audit Committee annually along with any improvements required. A peer review is undertaken every 5 years the most recent having been completed in May 2022. The report and resulting action plan were presented to Governance & Audit Committee on 27 September 2022.
- IA provides an individual assurance to Managers after each audit review – these are then used to provide an overall corporate level of assurance annually, which feeds in to the AGS.
- A re-structure of IA was implemented in May 2019, and another in November 2020. The service has been fully resourced since 1 December 2020.
- Two members of the team are currently pursuing the Institute of Internal Auditors' professional training qualification.
- Governance and Audit Committee self-assessment - self-assessment exercise underway
- Regular meetings between CMIA and Chair of Governance and Audit Committee.

- Meetings as necessary between MO & Chair of Governance and Audit Committee.
- Regular meetings between MO & CMIA.
- Regular meetings between MO, CMIA & Audit Wales when necessary.
- Regular Meetings between Governance and Audit Committee Members and external regulator Audit Wales (with and without Officers).

Managing data

- ICT and Digital Strategy for 2018-2022 has been approved
- All policies are up to date including; (all approved in February 2019).
  - Data Protection & GDPR Policy;
  - Information Security Policy; and
  - Records Management Policy.
- A mandatory E-learning training module on Information Security must be completed by all Staff.
- A mandatory E-learning training module on Data Protection must be completed by all Staff.
- Designated Data Protection Officer.
- Corporate Lead Officer Customer Contact is the Senior Information Risk Owner ('SIRO') and has attended appropriate training for that role.
- The following responsible Officers are identified:
  - IT Security Officer ('ITSO'); and
  - Information and Records Management Officer ('IRMO')
- In addition the following groups/committees consider Information security:
  - Corporate Data Protection Group; and
  - Emergency & Business Continuity Meeting.
- External assessments to include compliance with Code of Conduct.
- Regular Internal Audit of data protection Registration requirements.
- Procedures following Audit Wales audit have been implemented.
- Officers are considering the introduction of privacy notices in relation to applications to all Members, including the Development Management Committee.
- Training has been scheduled for Members on their obligations under the GDPR as part of the new Member training and a section on said legislation is now included in the protocol for Members in planning.
- Ceredigion County Council signed Wales Accord on the Sharing of Personal Information ('WASPI') and therefore uses WASPI framework for Information Sharing Agreements.

***The Accord is a common set of principles and standards under which partner organisations will share personal information. Organisations who adopt the Accord will show their commitment in meeting the agreed conditions, obligations and requirements within the framework.
- In most cases agreements are forwarded to the Data Protection Officer.
- There is also a public register on WASPI Website.
- Regular external Assessments e.g. Compliance with Code of Conduct.
- Internal performance monitoring and evidence.
- Cross matching data happens across the different services.
- Performance Indicator values are validated with evidence.
- Retention Schedule –now published on intranet.

Strong public financial management

- The current Medium Term Financial Strategy ('MTFS') was established during the 2013-14 year and fundamentally updated and approved by Council on the 24th February 2016. The Current MTFS is that of 2018/2019 Onwards, but has now been amended to reflect the 2021/2022 provisional revenue settlement and updated to:
  - Reflect the impact of Covid-19
  - Reflect 'Boosting Ceredigion's Economy – A Strategy for Action 2020-35'
  - Amend the transformation savings plan
  - Project forward cost pressures
  - Reflect data changes, regulations, plans, policies and strategiesand is being presented to Cabinet for approval 23,2,2021 for approval to then be presented to Council on 5.2.2021.
- This now includes a policy framework for setting the budgets annually as well as a three-year plan. The MTFS features as a corporate risk that is updated at least three times a year. The annual budget setting also included a risk assessment. The Council is responding to the proposal in the 2016 Wales Audit Office (now Audit Wales) Annual Improvement Report, and considering the report in light of the MTFS through ensuring that the Council's financial management arrangements are sufficiently robust to meet the significant challenges ahead.
- A Strategic Plan has been developed and has improved the programme of work necessary to consider service priorities whilst addressing financial constraints.
- An annual budget project plan/timetable is established to ensure that a balanced budget is approved within the statutory period in accordance with the Councils budget framework.
- Regular budget reports are taken to Cabinet and Leadership Group throughout the year and operational budgets are monitored on a monthly basis.
- Budget monitoring is regular throughout the year, within services, to Cabinet and to Member Officer working groups e.g. Development Group and CMG and transformation programme savings to the Cross Party Transformation and Efficiency Consultative Group.
- Quarterly Executive Panel meetings take place if required with Corporate Lead Officers together with the Leader of the Council, the CE, Corporate Lead Officer for Finance and Cabinet Member with Finance responsibility.

G. Implementing Good Practices in transparency, reporting and audit to deliver effective accountability:

Implementing good practice in transparency

- Council's Website.
- Council and Cabinet meetings are broadcasted.
- Standard templates for Cabinet, Scrutiny and Council.
- Compliance to the Welsh language Standards.
- Use of Modern.Gov for publishing agendas and Councillor Information.
- Councillors' contact details, attendance records, Committee membership and Declarations of Interests available on the Council's Website.
- Councillors' annual reports available on the Council's Website.

- Overview and Scrutiny Annual Report available on the [Council's Website](#).
- [Democratic Services Annual Report](#) available on the [Council's Website](#).
- Equipment has been installed in the Council Chamber to enable hybrid meetings to be held, as per the Local Government and Elections Act 2021. The Council provides alternative ways for citizens to access information if they don't have access to digital services. The Citizen can telephone the Council's Contact Centre or visit its Libraries where public access to computers are available or free 4G Wi-Fi to allow anyone to use their own device.

Implementing good practices in reporting

- The County Council's Self-assessment and Annual Review of Performance and Well-being Objectives Annual Report is published on the Ceredigion County website to inform Ceredigion citizens what activities and actions the Council undertakes in support of its Well-being and Improvement Objectives. This also forms part of the Council's self-assessment. A summary plan is also available in public offices for our citizens.
- [Annual financial statements](#) are published on the Council's Website.
- Council's [AGS](#) evidences how it complies with the seven core Governance Framework Principles and sub-principles contained in the Framework and in the Local Code of Corporate Governance, including how it puts in place proper arrangements for the governance of its affairs, facilitates the effective exercise of its functions, and makes arrangements for risk management (the Governance Framework was developed in 2010 and has been revised in accordance with the CIFA/SOLACE Delivering Good Governance in Local Government Framework 2016). In compliance also with Local Government (Wales) Measure 2009 and The Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015.
- Assessment of the framework for corporate governance carried out to ensure compliance. Decision by Council whether [AGS](#) approved alongside Statement of Accounts.
- [AGS](#) shared with accounts, reviewed and updated with Members and Officers providing a wider engagement process.
- Council's [Local Code of Corporate Governance](#) demonstrates how it has the necessary corporate governance arrangements in place to perform effectively. The Local Code of Governance is a public statement that sets out the way the Council will meet that commitment.
- Financial implications are a requirement for inclusion in all Cabinet Meeting reports. [Financial Regulations and Financial Procedure Rules \(Document F Constitution\)](#), [Contract Procedure Rules \(Document G Constitution\)](#) are all up to date.
- Accounting practices - Codes of Practice are complied with Prudential Indicators are prepared and reported to Council and monitored throughout the year. Regular budget monitoring takes place throughout the year. IA also reviews controls over income collection and monitoring.

Assurance and effective accountability

- A good working relationship exists with Welsh Government and external regulators, including Audit Wales, Estyn, CIW, Financial Services Authority ('FSA') and Food Standards Agency as key regulators.

- Audit Wales Protocol documented and procedures in place to ensure all 'Management Response Forms' from each Audit Wales report addressed and that Service responses are presented to Leadership Group, Governance and Audit Committee and Audit Wales.
- Regarding monitoring of progress of actions/recommendations, Governance Officer is Audit Wales point of contact for ongoing governance related MRFs/governance matters. Corporate Performance and Improvement Officer is point of contact for performance related MRFs/performance matters. This system is set out in a Protocol, approved by Leadership Group and presented to Governance and Audit Committee, with updated version (to reflect that the Corporate Performance and Improvement Officer is in post) presented to Governance and Audit Committee 9.9.2021 Meeting.
- Monthly meetings are also being held between Performance Officers & Audit Wales and can be arranged with other officers as necessary. Regular dialogue is maintained with representatives from Audit Wales.
- Recommendations from Audit Wales are taken forward in the Corporate Performance Management arrangements.
- All Audit Wales reports presented to Leadership group and Governance and Audit Committee, which monitors implementation of corrective actions required.
- Monitoring of progress of Actions process has been developed.
- Chief Internal Auditor (CMIA) is currently studying to gain an IIA qualification, and has considerable local government experience, and is supported by a team with appropriate knowledge and skills.
- The Audit Manager is undergoing an IIA qualification.
- and two auditors are developing ICT auditing skills.
- IA Officers are undergoing audit qualifications to enhance knowledge, skills and competency.
- A re-structure of IA was implemented in May 2019, and another in November 2020 and April 2022. The service has been fully resourced since 1 June 2022.
- A new CMIA has been in place from 1 January 2022, and has considerable experience in IA, and is supported by a knowledgeable & skilled Audit Manager.
- The role of CMIA has free and unfettered access to the Chair of the Governance & Audit Committee and both meet regularly during the year.
- Robust risk-based forward work programme and business planning is in place.
- Regular reporting to Governance & Audit Committee on the activity of IA is undertaken, i.e. quarterly Internal Audit Progress Reports to Governance & Audit Committee for monitoring progress performance and improvement and summary of work and audit opinion on assurance provided annually in Internal Audit Annual Report at year end. Follow-up reviews undertaken to monitor corrective actions are implemented.
- Internal Audit Charter regularly reviewed and approved by Governance & Audit Committee (last version approved by Audit Committee 19/1/22).
- CMIA provides annual objective opinion on assurance placed on Council's risk management, control and governance processes, based on the individual assurances given to Managers after each audit review, & feeds into the AGS.
- Compliance with PSIAS reported annually to Governance & Audit Committee with resultant improvement plan. Peer review of assessment every five years (latest review completed May 2022 by Anglesey County Council, report and resulting improvement plan were presented to Governance & Audit Committee on the 27 September 2022).

- IA's mission is to enhance & protect organisational value by providing risk-based & objective assurance, advice & insight. This is detailed in the internal Audit Charter, which also states IA's right of access (as per the Council's Financial Regulations/Constitution).
- Partnership and Accountability agreements are established in collaborative projects.

4 Opinion on the level of assurance that the governance arrangements can provide

The Corporate Manager - Internal Audit (CMIA) prepares an Annual Internal Audit Report at year-end, which is usually presented to the Governance and Audit Committee at its June meeting. The report sets out the individual and collective outcomes of the audit reviews undertaken during the year, and provides the overall audit opinion of assurance based on this audit work. The assurance provided also takes into account progress in implementing improvements, consideration of the risk register and assurances provided in reports issued by external regulators. The scope of audit work and how the need to constantly reprioritise to ensure sufficient work is undertaken for the assurance is detailed in the report.

The Annual Report at year-end contains the results of the internal audit annual self-assessment of the service, based on CIPFA's LG Application Note's template. This was subject to an external peer review in May 2022, and an external assessment is planned to be repeated every five years, as required by the Public Sector Internal Audit Standards (PSIAS). The resultant improvement plans from these assessments are included in the quarterly Progress Reports presented to the Governance and Audit Committee and reviewed annually in the Annual Internal Audit Report.

The Improvement Plans identify improvements made and planned against the recommendations arising from the assessments, along with the results of the service's Quality Assurance Improvement Programme as required by the PSIAS to ensure the Governance and Audit Committee is able to monitor the service's progress.

A Report on the Annual Governance Statement 2022-2023 Progress and Current Year Action Plan was provided to the Governance and Audit Committee on 3 June 2021.

The Quarter 1 Internal Audit Progress Report 1/4/2022-30/6/2022 (presented to the Governance and Audit Committee on 27 September 2022 and subsequent periods expected on 17 January 2023, 9 March 2023 and 21 June 2023) include the actions taken to date to achieve the identified proposed improvements.

The Internal Audit staffing structure has been at full complement during the year 2022-2023.

On 10 March 2022, the CMIA also presented to the Governance and Audit Committee the Internal Audit Strategy and Plan for 2022/23. This is designed to ensure a sufficient area of coverage is undertaken to support the annual opinion on the effectiveness of the systems of governance, risk management and internal control across the Council. The Internal Audit Strategy and Plan for 2022/23 summarised the work areas the Internal Audit Section aimed to concentrate their time on during the year, taking account of the situation due to the pandemic.

The service has been provided on a more reactive basis this year, as with the previous year, due to the various risks introduced from necessary changes in the Council's working practices, such as the issuing of one-off grants, set-up of groups to target specific areas of change, more staff working from home, etc. Internal audit work has been assessed on an on-going basis with regular consideration given to the Council's changing needs and priorities. In addition to this reactive work, assurance for 2022/23 is placed on planned reviews either carried forward or undertaken during the year to assess the annual level of assurance for the Council. All actions taken have been consistent with the guidance note issued by the Internal Audit Standards Advisory Board. In addition, more resources have been dedicated to developing the assurance mapping system to provide additional support to the assurance provided at year-end.

The Council has, for example, had an urgent obligation to award various grants to eligible businesses in the County, and due to potential fraudulent claims, Internal Audit has continued to review a sample of applications prior to payment (easier to stop payments than recover after), adding value to the Council's operations due to changing circumstances, as supported by Internal Audit Standards Advisory Board guidance notes.

The CMIA concluded in her 2021/22 Annual Report presented to the Governance and Audit Committee on 06/06/2022 that the Council has a satisfactory framework of governance, risk management and internal controls in place to manage the achievement of the organisation's objectives during the year, based on:

- the number, scope and assurances from internal and external sources during the year to 31 March 2022, and
- the acceptance of actions by management (where available).

Due to the on-going effect of the pandemic, it should be noted that, as with the previous year, no schools were reviewed during the year. However, certain checks have been undertaken whilst auditing the EIG and PDG grants.

The Annual Governance Statement will be the subject of review by Audit Wales to ensure that it is consistent with their knowledge and with legislation. In addition, the Internal Audit section undertakes an annual independent review of the Annual

Governance Framework and the method of scoring and evidence, as noted in Point 2 above.

The Council's Corporate Lead Officer - Customer Contact acts as the Authority's Senior Information Risk Owner and also has responsibility for Data Protection and ICT Security.

The SIRO Forum traditionally included subject matter experts: E.g. Facilities, Data Protection, IT Security, Head of IT, Legal, HR and some departmental representation. This meets every quarter to discuss information risk and information management issues.

The current key roles and scrutiny of Information Assets are as follows:

- An IT Security Officer ('ITSO') who advises on data security and external advisers and consultants are employed from time to time to test and advise on the Authority's security arrangements;
- An Information and Records Management Officer ('IRMO') advises on legal compliance and ensures that policies and procedures are in place and are being adhered to;
- Corporate Data Protection (known internally as Corporate Data Protection / FOI / EIR Group Meeting) meets quarterly and is chaired by the Head of Service Policy (Deputy HOS ICT&CS); and
- Annual Reports as required to the Council's Governance and Audit Committee.

Additionally:

- ITSO is the Vice-chair of Wales National Public Sector Security Forum (CymruWARP) which meets quarterly.
- IRMO Chairs the Information and Records Management Society Wales/Cymru and arranges events across Wales.
- IRMO is part of the WASPI - Mid and West Wales Quality Assurance Panel.

Following the Governance Framework review, overall governance arrangements are considered to be good on the basis that the majority of scores applied were 9/10.

The introduction of the Local Code for Corporate Governance outlining how the Council is committed to the core principles of the CIPFA/SOLACE delivering Good Governance in Local Government Framework provides guidance to all Members and Officers on the governance agenda.

Regular review of the Local Code of Governance will provide a high level of assurance that the governance arrangements are fit for purpose.

5 Issues identified for last year (2022-2023)

The following table records the actions that have been taken during 2022-23 to resolve the issues identified in the Annual Governance Statement for 2021-2022:

Note: Any actions not fully completed by the completion date will be carried forward into the 2023-2024 Action Plan

Issue	Action	Outcome / Progress to Date	Lead Officer	Completion Date
<p>A1.1 Ensuring Members and Officers behave with integrity and lead a culture where acting in the public interest is visibly and consistently demonstrated thereby protecting the reputation of the organisation</p>	<p>MO to continue to advise Members further on the need to declare hospitality/gifts.</p> <p>MO to continue to advise Chief Officers further on the need to declare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • close personal associations with other Officers or Members, Ongoing review on Chief Officers business declarations <p>MO and CLO Democratic Services to continue to review Members holding directorships, trusteeships, or memberships when appointed onto outside bodies, and committees, MO to consider member feedback and added</p>	<p>MO advising Members on need to declare hospitality/gifts is ongoing.</p> <p>MO advises members on need to declare close personal associations with other Officers or Members and will continue to do so.</p> <p>Ongoing review on Chief Officers business declarations is still in progress.</p> <p>Review of Members holding directorships, trusteeships, or memberships is ongoing.</p>	<p>EP/LE</p>	<p>March 2023</p>

Issue	Action	Outcome / Progress to Date	Lead Officer	Completion Date
	<p>value and continue to update Code of Conduct for Officers and Members</p> <p>Update Dispensations forms for Members</p> <p>Appraisals were halted due to Covid-19 Pandemic but have now recommenced (undertaken in May 2021 and continue to be held virtually.)</p> <p>Reviewed Code of Conduct for Officers to be issued once updated & approved.</p> <p>Officers to complete a Mandatory Ethics/Fraud e-training module once completed & approved.</p> <p>Planning/Development Management Committee governance actions/documents established, training to be provided and progress to be reviewed during 2022-2023.</p>	<p>MO to consider member feedback and added value.</p> <p>Dispensations form for members has been updated.</p> <p>Appraisals recommenced.</p> <p>Reviewed Code of Conduct for Officers to be issued once approved.</p> <p>Ethics/Fraud e-learning module still awaiting approval.</p> <p>Discussions are currently taking place with Audit Wales to support their Planning Service Follow-Up Review.</p>		

Issue	Action	Outcome / Progress to Date	Lead Officer	Completion Date
		Any recommendations will be responded to.		
A1.2 Ensuring Members take the lead in establishing specific standard operating principles or values for the Organisation and its Staff and that they are communicated and understood. These should build on the Seven Principles of Public Life (the Nolan Principles)	Planning/Development Management Committee governance actions/documents established, training to be provided and progress to be reviewed during 2022-2023.	Discussions are currently taking place with Audit Wales to support their Planning Service Follow-Up Review. Any recommendations will be responded to.	EP/LE	March 2023
A1.3 Leading by example and using these standard operating principles or values as a framework for decision making and other actions	Leadership Group to be updated on e-learning with HR reporting to Leadership Group.	Complete Code of Conduct Training provided to all Members following the Local Elections 2022.	GE	March 2023 – Complete
A1.4 Demonstrating, communicating and embedding the standard operating principles or values through appropriate	Delegated Decisions Register to be published.	Work on publishing Delegated Decisions Register is still in progress.	EP/ HR	March 2023

Issue	Action	Outcome / Progress to Date	Lead Officer	Completion Date
policies and processes which are reviewed on a regular basis to ensure that they are operating effectively	Continued monitoring of the Mandatory e-learning take up of Whistleblowing module. Currently lower than required. Whistleblowing Policy to be reviewed.	Continued monitoring of completion of mandatory Whistleblowing e-learning module. Whistleblowing policy has been reviewed and is awaiting approval by Overview and Scrutiny Co-ordinating Committee and Cabinet.		
A3.1 Ensuring members and Staff demonstrate a strong commitment to the rule of the law as well as adhering to relevant laws and regulations	Further training to be provided to all Members regarding their responsibilities in relation to Data Protection Principles and privacy notices. Privacy notices for Councillors being developed and to be provided.	Training has been provided to all Members regarding their responsibilities in relation to Data Protection Principles. Privacy notices for Councillors being developed	EP/LE	March 2023

Issue	Action	Outcome / Progress to Date	Lead Officer	Completion Date
		and to be provided by Data Protection Officer.		
B1.1 Ensuring an open culture through demonstrating, documenting and communicating the organisation's commitment to openness	Completion of review of the FOI Publication Scheme, which is in progress.	FOI Policy and EIR Policy both updated. Review of the FOI Publication Scheme is in progress.	LE/AW/MNH	March 2023
B3.1 Establishing a clear policy on the type of issues that the organisation will meaningfully consult with or involve individual citizens, service users and other stakeholders to ensure that service (or other) provision is contributing towards the achievement of intended outcomes	<p>Due to the Covid-19 pandemic, decisions have needed to be made by Gold Command for emergency reasons (under the temporary executive function transfer of power in place until 31.8.2021 and for operational procedures under the Civil Contingencies Act 2004 following that date), therefore it has been impossible to consult physically in the community at present for many services, and consequently the scoring has been amended to reflect this.</p> <p>To continue to progress the review of the Community Engagement Policy that</p>	<p>Gold Command is no longer meeting.</p> <p>A new Engagement and Participation Policy, 'Talking, Listening and Working Together' has been published. Implementation of this policy to be reviewed before action complete.</p>	AW	March 2023

Issue	Action	Outcome / Progress to Date	Lead Officer	Completion Date
	will include provisions for how stakeholders are engaged in future.			
D2.3 Considering and monitoring risks facing each partner when working collaboratively including shared risks	<p>To continue to take into account legislative changes e.g. Local Government and Elections (Wales) Act 2021.</p> <p>To implement legislative changes, such as regarding the Local Government and Elections (Wales) Act 2021 and consider/monitor risks facing each partner when working collaboratively, including shared risks.</p>	<p>Work is ongoing to account for legislative changes.</p> <p>Risks facing each partner when working collaboratively will continue to be considered/monitored.</p>	AW/EP	March 2023
G3.1 Ensuring that recommendations for corrective action made by external audit are acted upon	Monitor progress of actions/recommendations.	Monitoring progress of actions/recommendations is ongoing.	EP/AW	March 2023

6 Agreed action plan for matters to be considered during 2023-2024

Following the implementation and review of the CIPFA/SOLACE Delivering good governance in Local Government Framework (2016) the following issues have been identified for resolution during 2023-2024:

Issue	Action	Outcome	Lead Officer	Completion Date
<p>A1.1 Ensuring Members and Officers behave with integrity and lead a culture where acting in the public interest is visibly and consistently demonstrated thereby protecting the reputation of the organisation</p>	<p>MO to continue to advise Members further on the Code of Conduct.</p> <p>MO to continue to advise Chief Officers further on the need to declare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • close personal associations with other Officers or Members, Ongoing review on Chief Officers business declarations <p>Review Members holding directorships, trusteeships, or memberships. MO to consider member feedback and added value. Reviewed Code of Conduct for Officers to be issued once approved.</p> <p>Officers to complete a Mandatory Ethics/Fraud e-training module once completed & approved.</p>	<p>Further embedding of behaviour with integrity.</p>	<p>EP/LE</p>	<p>March 2024</p>

Issue	Action	Outcome	Lead Officer	Completion Date
	<p>Planning/Development Management Committee governance actions/documents established, training to be provided and progress to be reviewed during 2022-2023.</p> <p>Discussions are currently taking place with Audit Wales to support their Planning Service Follow-Up Review. Any recommendations will be responded to.</p>			
<p>A1.2 Ensuring Members take the lead in establishing specific standard operating principles or values for the Organisation and its Staff and that they are communicated and understood. These should build on the Seven Principles of Public Life (the Nolan Principles)</p>	<p>Planning/Development Management Committee governance actions/documents established, training to be provided and progress to be reviewed during 2022-2023.</p> <p>Discussions are currently taking place with Audit Wales to support their Planning Service Follow-Up Review. Any recommendations will be responded to.</p>	<p>Further embedment of Standard Operation Principles and values, including their communication.</p>	<p>EP/LE</p>	<p>March 2024</p>
<p>A1.4 Demonstrating, communicating and embedding the standard operating principles</p>	<p>Delegated decision Decisions Register to be published – in progress.</p>	<p>Further embedment of Standard Operating principles and</p>	<p>EP/ HR</p>	<p>March 2024</p>

Issue	Action	Outcome	Lead Officer	Completion Date
<p>or values through appropriate policies and processes which are reviewed on a regular basis to ensure that they are operating effectively</p>	<p>Continued monitoring of completion of mandatory Whistleblowing e-learning module.</p> <p>Whistleblowing policy has been reviewed and is awaiting approval by Overview and Scrutiny Co-ordinating Committee and Cabinet.</p> <p>Revised Officer Code of Conduct and Declaration of Interest forms to be presented to Scrutiny Committee</p> <p>Report on generic whistleblowing activity to be presented to Overview and Scrutiny Co-ordinating Committee.</p>	<p>communication through publication of documents.</p>		
<p>A3.1 Ensuring members and Staff demonstrate a strong commitment to the rule of the law as well as adhering to relevant laws and regulations</p>	<p>Privacy notices for Councillors being developed and to be provided by Data Protection Officer.</p>	<p>Demonstrating strong commitment to rule of law. and adherence to relevant laws and regulations</p>	<p>EP/LE/AM</p>	<p>March 2024</p>
<p>A3.2 Creating the conditions to ensure that the statutory Officers, other key post holders and members are able to fulfil their</p>	<p>CMIA to complete professional qualification</p>	<p>Ensuring key post holders are able to fulfil their responsibilities in accordance</p>	<p>EP/AJ</p>	<p>March 2024</p>

Issue	Action	Outcome	Lead Officer	Completion Date
responsibilities in accordance with legislative and regulatory requirements.		with legislative and regulatory requirements.		
B1.1 Ensuring an open culture through demonstrating, documenting and communicating the organisation's commitment to openness	Review of the FOI Publication Scheme is in progress.	Demonstrating commitment to openness.	LE/AW/MNH	March 2024
B3.1 Establishing a clear policy on the type of issues that the organisation will meaningfully consult with or involve individual citizens, service users and other stakeholders to ensure that service (or other) provision is contributing towards the achievement of intended outcomes	A new Engagement and Participation Policy, 'Talking, Listening and Working Together' has been published. Implementation of this policy to be considered before action complete.	Improving Community Engagement.	AW	March 2024
D2.3 Considering and monitoring risks facing each partner when working collaboratively including shared risks	To continue to take into account legislative changes e.g. Local Government and Elections (Wales) Act 2021.	Risk management and compliance with legislation to demonstrate commitment to rule of law.	AW/EP	March 2024

Issue	Action	Outcome	Lead Officer	Completion Date
	To implement legislative changes, such as regarding the Local Government and Elections (Wales) Act 2021 and consider/monitor risks facing each partner when working collaboratively, including shared risks.			
E2.2 Publishing a statement that specifies the types of decisions that are delegated and those reserved for the collective decision making of the governing body	Delegated Decision Register to be published.	Further clarity on which decisions are delegated through communication by way of publication.	EP	March 2024
G3.1 Ensuring that recommendations for corrective action made by external audit are acted upon	Monitor progress of actions/recommendations – ongoing action.	Assurances and managing risk.	EP/AW	March 2024

7 Conclusion

The annual governance framework review measured progress against the new CIPFA/SOLACE Delivering Good Governance Framework (2016) and overall governance arrangements were found to be acceptable or good. The review confirmed that the Council's governance arrangements are effective and fit for purpose.

The Council has made good progress during the year with recorded achievements against each of the seven core principles.

The development of a Local Code of Corporate Governance bringing together all the local codes and documents together in one document provides assurance that there are clear governance arrangements in place.

The Council has identified a number of minor issues for resolution during 2023/24 and has set these out in an action plan for completion (as above). The actions taken as a direct result of the pandemic will be recorded, as appropriate.

8 Certification of Annual Governance Statement

We propose over the coming year to take steps to address the above matters to further enhance our governance arrangements. We are satisfied that these steps will address the need for improvements that were identified in our review of effectiveness throughout the 2023/24 year and will monitor their implementation and operation as part of our next annual review. It is acknowledged that the pandemic may hinder some of these steps, which will be addressed and reported accordingly to Council in the 2023/24 AGS.